नामलिंगानुशासनम्

अमरकोषो[illegible]

५८[illegible]५

अ॰ को॰ १

ॐ श्रीगणेशाय नमः ॐ रिरंसयाद्दिवानिशि वयोस्तिलकायमाने गोरोचनारुचिललाट वि
लोचनेनः अन्योन्यगाढपरिरंभनिपीडनेन पिंडीभवन्बहिरिव स्फुरितोनुरागः ॐ यस्य
ज्ञानदयासिंधोरगाधस्यानघागुणाः सेव्यतामक्षयोधीराः सश्रियेचामृतायच समा
हृतान्यतंत्राणिसंक्षिप्तैः प्रतिसंस्कृतैः संपूर्णमुच्यतेवर्गैर्नामलिंगानुशासनम् प्राय
शोरूपभेदेनसाहचर्याच्चकुत्रचित् स्त्रीपुंनपुंसकंज्ञेयंतद्विशेषविधेःक्वचित् भेदाख्याना
यनद्वंद्वोनैकशेषोनसंकरः कृतोत्रभिन्नलिंगानामनुक्तानांक्रमादृते त्रिलिंग्यांत्रिष्वितिप
दंमिथुनेतुद्वयोरिति निषिद्धलिंगंशेषार्थंत्वंताथादिनपूर्वभाक् स्वरव्ययंस्वर्गनाकत्रि
दिवत्रिदशालयाः सुरलोकोद्योदिवौद्वेस्त्रियांक्लीबेत्रिविष्टपम् ४ अमरानिर्जरादेवा
स्त्रिदशाविबुधाःसुराः सुपर्वाणःसुमनसस्त्रिदिवेशादिवौकसः आदितेयादिविषदो
लेखाअदितिनंदनाः आदित्याऋभवोस्वप्नाअमर्त्याअमृतांधसः बर्हिर्मुखाःक्रतुभुजो

गीर्वाणा दानवारयः वृंदारका दैवतानि पुंसि वा देवताः स्त्रियाम् ८ आदित्यविश्ववसव
स्तुषिताभास्वरानिलाः महाराजिकसाध्याश्च रुद्राश्च गणदेवताः ९ विद्याधराप्सरोयक्ष
रक्षोगंधर्वकिन्नराः पिशाचो गुह्यकः सिद्धो भूतोमी देवयोनयः १० असुरा दैत्यदैतेयदनु
जेंद्रारिदानवाः शुक्रशिष्या दितिसुताः पूर्वदेवाः सुरद्विषः ११ सर्वज्ञः सुगतो बुद्धो धर्मराज
स्तथागतः समंतभद्रो भगवान्मारजिल्लोकजिज्जिनः षडभिज्ञो दशबलोऽद्वयवादी विनायकः
मुनीन्द्रः श्रीघनः शास्ता मुनिः १३ शाक्यमुनिस्तु यः स शाक्यसिंहः सर्वार्थसिद्धः शौद्धोदनिः
श्च सः गौतमश्चार्कबंधुश्च मायादेवीसुतश्च सः १ सिद्धार्थो वीतरागोऽर्हं केवली तीर्थकृज्जिना
स्याद्वादी निर्ग्रंथो निर्ग्रंथऋषिरित्यपि ब्रह्मात्मभूः सुरज्येष्ठः परमेष्ठी पितामहः हिरण्य
गर्भो लोकेशः स्वयंभूश्चतुराननः धाताब्जयोनिर्द्रुहिणो विरिंचिः कमलासनः स्रष्टा प्रजाप
तिर्वेधा विधाता विश्वसृड्विधिः शांतानंदः शतधृतिः स्थविरो हंसवाहनः १५ विष्णुर्नारायणः

ग्रं॰
को॰
१

कृष्णोवैकुंठोविष्टरश्रवः दामोदरोहृषीकेशः केशवोमाधवः स्वभूः दैत्यारिः पुंडरीकाक्षोगो
विंदोगरुडध्वजः पीतांवरोच्युतः शार्ङ्गीविष्वक्सेनोजनार्दनः उपेंद्रइंद्रावरजश्चक्रपाणिश्चतु
र्भुजः पद्मनाभोमधुरिपुर्वासुदेवस्त्रिविक्रमः देवकीनंदनः शौरिः श्रीपतिः पुरुषोत्तमः वन
मालीवलिध्वंसीकंसारातिरधोक्षजः विश्वंभरः कैटभजिद्विधुः श्रीवत्सलांछनः पुराणपुरु
षोदाशार्ङ्गीब्धिशायीगदाग्रजः जलशायीविश्वरूपोमुकुंदोमुरमर्दनः २० मेघकेशोहरिर्हेषा
कपिस्थ वसुदेवोस्यजनकः सएवानकदुंदुभिः वलभद्रः प्रलंबघ्नोवलदेवोच्युताग्रजः रेवती
रमणोरामः कामपालोहलायुधः नीलांवरोरौहिणेयस्तालांकोमुसलीहली संकर्षणः सी
रपाणिः कालिंदीभेदनोवलः २ सात्वतोपिद्वैत्रसखोल्कयोरतिवल्लभः मदनोमन्मथो
मारः प्रद्युम्नोमीनकेतनः कंदर्पोदर्पकोनंगः कामः पंचशरः स्मरः शम्बरारिर्मनसिजः कुसु
मेषुरनन्यजः पुष्पधन्वारतिपतिर्मकरध्वजआत्मभूः १९ चैत्रसखः शृंगारयोनिः पुष्पकेतु।

ष्णेतिभामहरिः ब्रह्मसूर्विश्वकेतुः स्यादनिरुद्धउषापतिः ४ विष्वक्सेनात्मजात्मजः लक्ष्मी ः
पद्मालयापद्मा: कमलाश्रीर्हरिप्रिया मारमोदधिजासंपद्हरिणीलोकविश्रुतः ईंदिरा।
लोकमातामारमामंगलदेवता भार्गवीलोकजननीक्षीराब्धितनयातथा ।५ शंखोल
क्ष्मीपतेःपंचजन्यः । चक्रंसुदर्शनः । कौमोदकीगदा खड्गोनंदकः । कौस्तुभोमणिः
गरुत्मांगरुडस्तार्क्ष्योवैनतेयः खगेश्वरः नागांतकोविष्णुरथः सुपर्णः पन्नगाशनः ६ शं
भुरीशः पशुपतिः शिवःशूलीमहेश्वरः ईश्वरः शर्वईशानः शंकरश्चंद्रशेखरः भूतेशः ख
ण्डपरशुर्गिरीशोगिरिशोमृडः मृत्युंजयः कृत्तिवासाः पिनाकीप्रमथाधिपः उग्रः कपर्दीश्री।
कंठः शितिकंठः कपालभृत् वामदेवोमहादेवोविरूपाक्षस्त्रिलोचनः कृशानुरेताः सर्वज्ञो
धूर्जटिर्नीललोहितः हरः स्मरहरोभर्गस्त्र्यंबकस्त्रिपुरांतकः गंगाधरोंधकरिपुः क्रतुध्वंसी
वृषध्वजः व्योमकेशोभवोभीमः स्थाणुरुद्रउमापति महानटोष्टमूर्तिश्चाहिर्बुध्न्योघस्मषाक

अ॰ को॰ ३
3

पिः भैरवः शितिविष्टब्गजास्त्वहरस्तथा ५५ कपर्दोऽस्य जटाजूटः १ पिनाकोऽजगवं धनुः २
प्रमथाः स्युः पारिषदा १ गणाः प्रमि ब्राह्मीत्याद्यास्तु मातरः । विभूतिर्भूतिरैश्वर्यमणिमादि
कमष्टधा ४ उमा कात्यायनी गौरी काली हैमवतीश्वरी शिवा भवानी रुद्राणी शर्वाणी स
र्वमंगला अपर्णा पार्वती दुर्गा मृडानी चंडिकांबिका जगन्माता भैरवी च सती दाक्षायणीत
था योगनिद्रा महामाया गिरिजा मेनकात्मजा गणांबिका स्वदेवी ह्यार्या च ऊलनायका ।
विनायको विघ्नराजद्वैमातुरगणाधिपाः अप्येकदंतहेरंबलंबोदरगजाननाः गांगेयाखुर
थो ९ नंदीनंदिनो नंदिकेश्वरे ३ कार्तिकेयो महासेनः शरजन्मा षडाननः पार्वतीनंदनः
स्कंदः सेनानीरग्निभूर्गुहः बाहुलेयस्तारकजिद्विशाखः शिखिवाहनः षाण्मातुरः शक्तिधरः कु
मारः क्रौंचदारणः ८ पावकिश्च शृंगी भृंगिरिटिः कर्णमोटी तु चामुंडा चर्ममुंडा तु चर्चिका ४ इंद्रो
मरुत्वान्मघवा बिडौजाः पाकशासनः वृद्धश्रवाः शुनासीरः पुरुहूतः पुरंदरः जिष्णुर्लेखर्षभः

शक्रः शतमन्युर्दिवस्पतिः सुत्रामा गोत्रभिद्वज्री वासवो वृत्रहा वृषा वास्तोष्पतिः सुरपतिर्ब
लारातिः शचीपतिः जम्भभेदी हरिहयः स्वाराण्नमुचिसूदनः संक्रन्दनो दुश्च्यवनस्तुराषा
ण्मेघवाहनः आखण्डलः सहस्राक्ष ऋभुक्षाः २५ प्राचीनबर्हिर्वृद्धिहा पृतनाषाट् पुलोम
जित् उग्रधन्वा च तस्य तु प्रिया पुलोमजा शचीन्द्राणी २ नगरी त्वमरावती हय उच्चैःश्रवा : १
सूतो मातलिः १ नन्दनं वनं स्यात्प्रासादो वैजयन्तः १ जयन्तः पाकशासनिः २ ऐरावतोऽभ्र
मातङ्गैरावणाभ्रमुवल्लभाः ४ सुरगजो गजमल्लः ह्रादिनी वज्रमस्त्री स्यात्कुलिशं भिदुरं पविः
शतकोटिः स्वरुः शम्बो दम्भोलिरशनिर्द्वयोः ९ व्योमयानं विमानोऽस्त्री १ नारदाद्याः सुरर्षयः १
स्यात्सुधर्मा देवसभा १ पीयूषममृतं सुधा ३ मन्दाकिनी वियद्गङ्गा स्वर्णदी सुरदीर्घिका ४ सि
द्धक्षिप्र मेरुः सुमेरुर्हेमाद्री रत्नसानुः सुरालयः ५ पञ्चैते देवतरवो मन्दारः पारिजातकः संता
नः कल्पवृक्षश्च पुंसि वा हरिचन्दनम् ५ सनत्कुमारो वैधात्रः २ स्वर्वैद्यावश्विनीसुतौ नासत्या

अ॰ को॰ ४

5

वा श्विनैदस्रावाश्विनेयौचतावुभौ ९ स्त्रियांबहुष्वप्सरसः सर्वैश्याउर्वशीमुखाः घृताचीमेन
कारंभाउर्वशीचतिलोत्तमा सुकेशीमंजुघोषाद्या कथ्यंतेप्सरसोबुधैः हाहाहूहूश्चैवमाद्या।
गंधर्वास्त्रिदिवौकसाम् २ अग्निर्वैश्वानरोवह्निर्वीतिहोत्रोधनंजयः कृपीटयोनिर्ज्वलनोजा
तवेदास्तनूनपात् वर्हिः शुष्मा कृष्णवर्त्मा शोचिष्केशउषर्बुधः आश्रयाशोबृहद्भानुः
कृशानुः पावकोनलः रोहिताश्वोवायुसखः शिखावानाशुशुक्षणिः हिरण्यरेताहुत
भुग्दहनोहव्यवाहनः सप्तार्चिर्दमुनाः शुक्रः चित्रभानुर्विभावसुः शुचिरप्पित्तम् ३४ उ
दर्चिश्च क्षारस्तुभस्मभसितम् और्वस्तुवाडवोवडवानलः २ वह्नेर्द्वयोर्ज्वालकीलावर्चिर्हे
तिः शिखास्त्रियाम् ५ त्रिषुस्फुलिंगोग्निकणः २ संतापः संज्वरः समौ २ धर्मराजः पितृ
पतिः समवर्तीपरेतराट् कृतान्तोयमुनाभ्राता शमनोयमराड्यमः कालोदंडधरः श्राद्धदे
वोवैवस्वतोंतकः प्रेताधिपः पाशहस्तः कीनाशोमस्त्वर्कजः ५९ राक्षसः कौणपः क्रव्या

क्रव्यादोऽस्रपआशरः रात्रिचरोरात्रिचरः कर्बुरोनिकषात्मजः यातुधानः पुण्यजनोनैर्ऋतो
यातुरक्षसी १५ विश्वरोऽपि प्रचेतावरुणः पाशीयादसांपतिरप्पतिः ५ श्वसनः स्पर्शनोवायु
र्मातरिश्वासदागतिः प्रचेतावरुणः पाशीयादसांपतिरप्पतिः पृषदश्वोगंधवहोगंधवा
हानिलाशुगाः समीरमारुतोमरुज्जगत्प्राणसमीरणाः नभस्वद्वातपवनपवमानप्रभंज
नाः प्रकंपनश्चसमिरो २२ झंझावृष्ट्याऊलोमहान् । हृत्पायुनाभिकंठांतसर्वसंधिगताः
क्रमात् प्राणापानसमानोदानव्यानाः पंचवायवः शरीरस्थाइमे ५ रंहस्तरसीतुरयः
स्यदः जवःवाजोवेगश्च अथशीघ्रंत्वरितं लघुक्षिप्रमरंद्रुतम् सत्वरंचपलंतूर्णमविलं
बितमाशुच ॥ सततानारताश्रांतसंततविरतानिशम् नित्यानवरताजस्रमपि ४ अथा
तिशयोभरः अतिवेलभृशात्यर्थातिमात्रोद्गाढनिर्भरम् तीव्रैकांतनितांतानिगाढबाढदृढा
निच ४ क्लीवेशीघ्राद्यसत्वेस्यात्रिष्वेषांसत्वगामियत् कुबेरस्त्र्यंबकसखोयक्षराड्गुह्यकेश्वरः

मनुष्यधर्माधनदोराजराजोधनाधिपः किन्नरेशोवैश्रवणः पौलस्त्योनरवाहनः यक्षैकपिंगैलवि

अ॰ लश्रीदपुण्यजनेश्वरः १ अस्योद्यानंचैत्ररथः । पुत्रस्तुनलकूबरः । कैलासःस्थानं । अल

को काषूः । विमानंतुपुष्पकम् । स्यात्किन्नरःकिंपुरुषस्तुरंगवदनोमयुः ४ निधिर्नाशेव

५ र्भेदाः शंखपद्मादयोनिधेः निधिभेदाः मुकुंदश्च महापद्मश्चपद्मश्चशंखोमकरकच्छपौ मुकुंद

कुंदनीलश्चखर्वश्चनिधयोनव निधयः ४ इतिअमरकोशेस्वर्गादिकांडेस्वर्गवर्गःप्रथमः १

द्योदिवौद्वेस्त्रियामभ्रंव्योमपुष्करमंबरम् नभोन्तरिक्षंगगनमनंतंसुरवर्त्मखम् वियद्वि

ष्णुपदंवातुपुंस्याकाशविहायसी ।९ विहायसोपिनाकोपिद्युरपिस्यात्तदव्ययम् तारापथो

श्चमेघाध्वांतरिक्षंमहाबिलम् २४ दिशस्तुककुभःकाष्ठाआशाश्चहरितश्चताः ५ प्राच्य

वाचीप्रतीच्यस्ताःपूर्वदक्षिणपश्चिमाः २ उत्तरादिगुदीचीस्यात् । दिश्यंतुत्रिषुदिग्भवे । इंद्रो

वह्निःपितृपतिर्नैरृतोवरुणोमरुत् कुबेरईशःपतयःपूर्वादीनांदिशांक्रमात् ६ ऐरावतःपुं

डरीकोवामनः कुमुदोंजनः पुष्पदंतः सार्वभौमः सुप्रतीकश्चदिग्गजाः ८ क्लीबेव्ययंत्वपदिशं
दिशोर्मध्येविदिकस्त्रियां अभ्यंतरंत्वंतराले २ चक्रवालंतुमंडलम् २ अभ्रंमेघोवारिवाहः स्तन
यित्नुर्बलाहकाः धाराधरोजलधरः तडित्वान्वारिदोंबुभृत् घनजीमूतमुदिरजलमुग्धूमयोन
यः १५ कादंबिनीमेघमाला १ त्रिषुमेघभवेभ्रियम् १ स्तनितंगर्जितंमेघनिर्घोषेरसिच ४।
शंपाशतह्रदाह्रादिन्यैरावत्याक्षणप्रभा तडित्सौदामिनीविद्युच्चंचलाचपलापिच १० स्फूर्जथु
र्वज्रनिर्घोषे १ मेघज्योतिरिरंमदः २ इंद्रायुधंशक्रधनुः २ तदेवऋजुरोहितम् १ वृष्टिर्वर्षं २
तद्विघातेवग्राहावग्रहौसमौ २ धारासंपातआसारः शीकरोंबुकणाः स्मृतः १ वर्षोपलस्तु
करकः २ मेघछन्नेह्निदुर्दिनम् वार्मलंच अंतर्धाव्यवधापुंसित्वंतर्धिरपवारणम् अपिधान
तिरोधानपिधानाछादनानिच ८ हिमांशुश्चंद्रमाश्चंद्रइंदुःकुमुदबांधवः विधुःसुधांशुःशुभ्रां
शुरोषधीशोनिशापतिः अब्जोजैवातृकःसोमोग्लौर्मृगांकःकलानिधिः द्विजराजःशशधरोन

क्षत्रेशः क्षपाकरः रोहिणीशः सुधासूतिरात्रेयोस्रात्तनिर्गमः समुद्रनवनीतं कलातुषोडशोभा

अ॰ गः १ बिंबोऽस्त्रीमंडलंत्रिषु २ भित्तंशकलखंडेवापुंस्यर्धो ४ र्धंसमेंशके १ भागाद्धेत्र च चंद्रि

को॰ काकौमुदीज्योत्स्ना ३ प्रसादस्तुप्रसन्नता नैर्मल्यंच कलंकांकौलांछनंचचिह्नंलक्ष्मचलक्षणं

९ ९ अभिख्यानेचवंसुषमापरमाशोभाशोभा १ शोभाकांतिर्द्युतिश्छवि ४ अवश्यायस्तुनीहारः।

6 स्तमहिषीरुमिकाच तुषारस्तुहिनंहिमम् प्रालेयंमिहिकाचा ५ थहिमानीहिमसंहतिः २

शीतंगुणेतद्वदर्थाः सुषीमःशिशिरोजडः तुषारःशीतलःशीतोहिमःसमान्यलिंगकाः १

ध्रुवऔत्तानपादिःस्यात् २ अगस्त्यःकुंभसंभवःमैत्रावरुणिः ३ अस्यैवलोपामुद्रासधर्मिणी

नक्षत्रमृक्षंभंताराताराकाप्युडुवास्त्रियाम् ९ दाक्षायण्योश्विनीत्यादितारा अश्वयुगश्विनी राधा

विशाखा २ पुष्येतुसिध्यतिष्यौ ३ श्रविष्ठया समाधनिष्ठास्युः प्रोष्ठपदाभद्रपादाःस्त्रियः २ मृगशी

र्षंमृगशिरस्तस्मिन्नेवाग्रहायणी ३ इल्वकास्तच्छिरोदेशेतारकानिवसंतियाः १ रविश्शक्रोमहीसु

नमसोवैभानजोव्रजः बुधाबृहस्पतिश्चैतेदिशासेतेनथाग्रहाः बृहस्पतिः सुराचार्योगीर्व
तिर्धिषणोगुरुः जीवअंगिरसोवाचस्पतिश्चित्रशिखंडिजः ९ शुक्रोदैत्यगुरुःकाव्यउशना
भार्गवःकविः ९ अंगारकः कुजोभौमोलोहितांगोमहीसुतः ५ वक्रआरश्च रौहिणेयो
बुधः सौम्यः तश्चांद्रिर्विज्ञ सौमासौरशनैश्चरौ शनिर्मंदोपंगुकालोछायापुत्रोसितश्चमः ८
तमस्तुराहुः स्वर्भानुः सैंहिकेयोविधुंतुदः ५ अभ्रपिशाचोग्रहकल्लोलश्च केतुःशिखीस्मा
न्मर्धयोमरीचत्रिमत्ताश्चित्रशिखंडिनः २ राशीनामुदयोलग्नं १ तेतुमेषवृषादयः सूरसू
र्यार्यमादित्यद्वादशात्मदिवाकराः भास्कराहस्करब्रध्नप्रभाकरविभाकराः भास्वद्विवस्वत्स
प्ताश्वहरिदश्वोष्णरश्मयः विकर्तनार्कमार्तंडमिहिरारुणपूषणः द्युमणिस्तरणिर्मित्रश्चि
त्रभानुर्विरोचनः विभावसुर्ग्रहपतिस्त्विषांपतिरहर्पतिः भानुर्हंसः सहस्रांशुस्तपनःसवि।
तारविः कर्मसाक्षीजगच्चक्षुरंशुमालीत्रयीतनुः प्रद्योतनोदिनमणिः खद्योतोलोकबांधव :

स्व॰
कां॰
१

सूरोपिस्याद्धामनिधिः पद्मिनीकांतइत्यपि ४९ द्यामणिरंबरमणिः हेलिश्च माठरः पिंगलो

दंडश्चंडांशोः पारिपार्श्विकाः ३ सूरसूतोरुणोनूरुः काश्यपिर्गरुडाग्रजः ५ परिवेषस्तुपरिधि

रुपसूर्यकमंडले किरणोस्रमयूखांशुगभस्तिघृणिरश्मयः भानुःकरोमरीचिः स्त्रीपुंसयो

र्दीधितिःस्त्रियाम् ११ स्युःप्रभारुग्रुचिस्त्विड्भाभाश्छविद्युतिदीप्तयः रोचिःशोचिरुभेक्लीबे ॥

प्रकाशोद्योतआतपः ३ कोष्णंकवोष्णंमंदोष्णंकदुष्णंत्रिषुतद्वति ४ तिग्मंतीक्ष्णं

खरंतद्वत् ३ मृगतृष्णामरीचिका २ इत्यमरकोशेस्वर्गादिकांडेव्योमादिवर्गोद्वितीयः २

कालोदिष्टोप्यनेहापिसमयोपि ४ अथपक्षतिः प्रतिपद्द्वेइमेस्त्रीत्वे २ तदाद्यास्तिथयोद्वयो

र्घस्रोदिनाहनीवातुक्लीबेदिवसवासरौ ५ प्रत्यूषोहर्मुखंकल्यमुषःप्रत्यूषसीअपि व्युष्टंविभा

तंगोसर्गः प्रातश्चैवप्रगेव्ययम् प्रभातेच ११ दिनान्तेतुसायं १ संध्यापितृप्रसूः २ प्राह्णापरा

ह्णमध्याह्नास्त्रिसंध्यं १ अथशर्वरीनिशानिशीथिनीरात्रिस्त्रियामाक्षणदाक्षपा विभावरीतम

स्त्रियां रजनी यामिनी तमी १५ तमाउघापि तमिस्रा तामसी रात्रिः १ ज्यौत्स्नी चंद्रिकयान्विता १
आगामिवर्तमानाहर्युक्तायां निशि पक्षिणी १ गणरात्रं निशा बह्व्यः १ प्रदोषो रजनीमुखं २
अर्धरात्रनिशीथौ द्वौ २ द्वौ यामप्रहरौ समौ २ स पर्वसंधिः प्रतिपत्पंचदश्योर्यदंतरम् पक्षांतौ
पंचदश्यौ द्वे २ पौर्णमासी तु पूर्णिमा २ कलाहीने सानुमतिः २ पूर्णे राका निशाकरे १ अमा
वस्या त्वमावस्या दर्शः सूर्येन्दुसंगमः ४ सा दृष्टेन्दुः सिनीवाली २ सा नष्टेन्दुकला कुहूः १ उपरागो
ग्रहो २ राहुग्रस्ते त्विन्दौ च पूष्णि च सोपप्लवोपरक्तौ द्वौ अग्न्युत्पात उपाहितः २ एकयोक्त्या पुष्पवं
तौ दिवाकरनिशाकरौ १ अष्टादश निमेषास्तु काष्ठा १ त्रिंशत्तु ताः कलाः १ तास्तु त्रिंशत्क्ष
णः १ ते तु मुहूर्तो द्वादशास्त्रियाम् १ ते तु त्रिंशदहोरात्रः १ पक्षस्ते दशपंच च १ पक्षौ पूर्वाप
रौ शुक्लकृष्णौ २ मासस्तु तावुभौ १ द्वौ द्वौ माघादिमासौ स्यादृतुः १ तैरयनं त्रिभिः १ अयने
द्वे गतिरुदग्दक्षिणार्कस्य वत्सरः १ समरात्रिंदिने काले विषुवं विषुवच्च तत् २ पुष्पयुक्ता पौर्णी

अ
को
१
8

मासी यापौषीमासी तु यत्र सा नाम्ना स पौषः १ माघाद्याश्चैवमेकादशापरे मार्गशीर्षे सहा मार्ग आग्रहा
यणिकश्च सः ४ पौषे तैषसहस्यौ द्वौ ३ तपः माघे २ अथ फाल्गुणे स्यात्तपस्यः फाल्गुणिकः ३ स्या
च्चैत्रे चैत्रिको मधुः ३ वैशाखे माधवो राधः ३ ज्येष्ठे शुक्रः २ शुचिस्त्वयमाषाढे २ श्रावणे तु स्यान्न
भाः श्रावणिकश्च सः ३ स्युर्नभस्यः प्रोष्ठपद भाद्र भाद्रपदाः समः ४ स्यादाश्विन इषोप्याश्वयुजोपि २
स्यात्तु कार्तिके बाहुलोर्जौ कार्तिकिको ४ हेमंतः शिशिरोस्त्रियाम् २ वसंते पुष्पसमयः सुरभिः ३
फल्पश्च ग्रीष्म ऊष्मकः निदाघ उष्णोपगम उष्ण ऊष्मागमस्तपः ७ स्त्रियां प्रावृट् स्त्रियां भूम्नि वर्षाः २
अथ शरत्स्त्रियाम् १ षडमी ऋतवः पुंसि मार्गादीनां युगैः क्रमात् ऋतवः ६ संवत्सरो वत्सरोब्दो
हायनोस्त्री शरत्समाः ६ मासेन स्यादहोरात्रः पैत्रः १ वर्षेण दैवतः १ दैवे युगसहस्रे द्वे ब्राह्मः १ कल्पौ
तु तौ नृणाम् १ मन्वन्तरं तु दिव्यानां युगानामेकसप्ततिः संवर्तः प्रलयः कल्पः क्षयः कल्पान्त इत्य
पि ५ संहारोप्युगान्तयः परिवर्तश्च अस्त्री पंकं पुमान्पाप्मा पापं किल्बिषकल्मषम् कलुषं वृजि

नैनोवमंहोदुरितदुष्कृतम् किल्बिमलस्त्र स्याद्धर्ममस्त्रियांपुण्यश्रेयसीसुकृतंवृषः ५ मुत्
प्रीतिप्रमदोहर्षः प्रमोदामोदसम्मदः स्यादानन्दथुरानन्दः शर्मसातसुखानिच ८ श्वः
श्रेयसंशिवंभद्रंकल्याणंमंगलंशुभम् भावुकंभविकंभव्यंकुशलंक्षेममस्त्रियां शस्तंच ११
प्रशस्तंनिःश्रेयसंसूनृतंच अथत्रिषुद्रव्येपापपुण्यसुखादिच मतल्लिकामचर्चिकाप्रकां
डमुद्धतल्लजौप्रशस्तवाचकान्यमूनि ५ अयःशुभावहोविधिः १ दैवंदिष्टंभागधेयंभाग्यंस्त्री
नियतिर्विधिः ९ प्राक्कर्मवीजंयद्यस्यभविष्यद्भवितव्यता हेतुर्नाकारणंवीजं २ निदा
नंत्वादिकारणम् २ क्षेत्रज्ञआत्मापुरुषः ३ प्रधानंप्रकृतिःस्त्रियाम् २ विशेषःकालि
कोवस्थागुणाःसत्वंरजस्तमः ३ जनुर्जननजन्मानिजनिरुत्पत्तिरुद्भवः ९ प्राणीतु
चेतनोजन्मीजन्तुजन्युशरीरिणः ९ जातिर्जातंचसामान्यं ३ व्यक्तिस्तुपृथगात्मता वि
त्तंतुचेतोहृदयंस्वान्तंहृन्मानसंमनः १ इतिअमरकोशेस्वरादिकाण्डेकालवर्गःतृतीयः ३

बुद्धिर्मनीषाधिषणाधीः प्रज्ञाशेमुषीमतिः प्रेक्षोपलब्धिश्चित्संवित्प्रतिपज्ज्ञप्तिचेतनाः धी।
र्धारणावतीमेधा १ संकल्पः कर्ममानसम् १ विकल्पश्च चित्ताभोगोमनस्कारः २ समाधा
अ॰ को॰ ५ नमवधानंप्रणिधानंच चर्चासंख्याविचारणा ३ विचारोविमर्शोभावनावासनासंस्कारश्च
9 अध्याहारस्तर्कऊहः ३ विचिकित्सातुसंशयः संदेहद्वापरौच ४ अथ समौनिर्णयनिश्चयौ २
मिथ्यादृष्टिर्नास्तिकता २ व्यापादोद्रोहचिंतनम् १ समौसिद्धांतराद्धांतौ २ भ्रांतिर्मिथ्यामति।
र्भ्रमः ३ संविदागूः प्रतिज्ञाननियमाश्रवसंश्रवाः अंगीकाराभ्युपगमप्रतिश्रवसमाधयः ९
मोक्षेधीर्ज्ञानं १ अन्यत्रविज्ञानंशिल्पशास्त्रयोः १ मुक्तिकैवल्यनिर्वाणश्रेयोनिःश्रेयसा
मृतम् मोक्षोपवर्गः ८ अथाज्ञानमविद्याहंमतिःस्त्रियाम् २ रूपंशब्दोगंधरसस्पर्शाश्चवि।
षयाअमी गोचराइंद्रियार्थाश्च २ हृषीकंविषयीन्द्रियम् ३ कर्मेंद्रियंतुपाय्वादि १ मनोने
त्रादिधीन्द्रियम् १ तुवरस्तुकषायोस्त्री २ मधुरोलवणःकटुस्तिक्तोम्लश्चरसाःपुंसि ५

तद्वत्सप्तदशमीत्रिषु १ विमर्दोत्थे परिमलो गंधे जनमनोहरे १ आमोदः सोतिनिर्हारी २ वाच्यलिं
गत्वमागुणात् समाकर्षी तु निर्हारी सुरभिर्घ्राणतर्पणः ४ इष्टगंधः सुगंधिः स्यादामोदी मुखव
वासनः २ पूतिगंधिस्तु दुर्गंधिः २ विस्रं स्यादामगंधियत् १ शुक्लशुभ्रशुचिश्वेतविशदश्ये।
तपांडुराः अवदातः सितो गौरोवलक्षो धवलोर्जुनः हरिणः पांडुरः पांडुः १८ ईषत्पांडुस्तु धूसरः २
कृष्णनीलासितश्यामकालश्यामलमेचकाः १ पीतो गौरो हरिद्राभः ३ पलाशो हरितो हरि
त् ३ लोहितो रोहितो रक्तः शोणः कोकनदछविः ५ श्यावः स्यात्कपिशोः २ धूम्रधूमलौ।
कृष्णलोहिते २ कडारः कपिलः पिंगः पिशंगः कद्रुपिंगलौ अवश्च चित्रं किर्मीरकल्माषश
बलैताश्च कर्बुरे ९ गुणाः शुक्लादयः पुंसि गुणिलिंगास्तु तद्वति इति अमरकोशे स्वर्गादिकांडे धी
वर्गः चतुर्थः ४ ॐ ब्राह्मी तु भारती भाषा गीर्वाग्वाणी सरस्वती व्याहार उक्तिर्लपितं भाषितं व
चनं वचः ९ अपभ्रंशो अपशब्दः स्यात् २ शास्त्रे शब्दस्तु वाचकः १ तिङ्सुबंतचयो वाक्यं क्रिया वा का

रकान्विता श्रुतिः स्त्रीवेदआम्नायस्त्रयी ४ निगमः त्रयीधर्मस्तु तद्विधिः १ स्त्रियामृक्सामयजुषी
इतिवेदास्त्रयस्त्रयी ४ शिक्षेत्यादिश्रुतेरंगं १ ॐकारप्रणवौसमौ इतिहासः पुरावृत्तं २ उदात्ताद्यास्त्र
यः स्वराः आन्वीक्षकीदंडनीतिस्तर्कविद्यार्थशास्त्रयोः २ आख्यायिकोपलब्धार्था १ पुराणंपंचलक्ष
णम् २ प्रबंधकल्पनाकथा प्रवह्लिकाप्रहेलिका २ सर्गश्चप्रतिसर्गश्चवंशोमन्वंतराणिच वंशानु।
वंशचरितंपुराणंपंचलक्षणम् स्मृतिस्तुधर्मसंहिता २ समाहृतिस्तुसंग्रहः २ समस्यातुसमासार्था २
किंवदंतीजनश्रुतिः वार्ताप्रवृत्तिर्वृत्तांतउदंतः स्यात् ४ अथाह्वयः आख्याह्वेअभिधानंचनामधेयंचना
मच ६ हूतिराकारणाह्वानं ३ संहूतिर्बहुभिःकृता १ विवादोव्यवहारः स्यात् २ उपन्यासस्तुवाङ्
मुखम् २ उपोद्घातउदाहारः २ शपनंशपथः पुमान् २ शपश्च प्रश्नोनुयोगः पृच्छाचप्रतिवाक्यो
त्तरेसमे २ मिथ्याभियोगोभ्याख्यानं २ अथमिथ्याभिशंसनम् अभिशापः प्रणादस्तुशब्दः स्यादनुरा
गजः १ यशः कीर्तिः समाज्ञाच ३ श्लोकोभिख्याच स्तवः स्तोत्रंनुतिः स्तुतिः ४ आम्रेडितंद्विस्त्रि

रुर्जे १ उच्चैर्घुष्टंतुघोषणा २ काकुःस्त्रियांविकारोयःशोकभीत्यादिभिर्ध्वनेः १ अवर्णाक्षेपनि
र्वादपरीवादापवादवत् उपक्रोशोजुगुप्साचकुत्सानिन्दाचगर्हणे १ पारुष्यमतिवादःस्यात् २
भर्त्सनंत्वपकारगीः २ यःसनिन्दउपालम्भस्तत्रस्यात्परिभाषणम् १ तत्रत्वाक्षारणायःस्यात् २
आक्रोशोमैथुनंप्रतिस्यादाभाषणमालापः २ प्रलापोनर्थकंवचः १ अनुलापोमुहुर्भाषा २ वि
लापःपरिदेवनम् २ विप्रलापोविरोधोक्तिः २ संलापोभाषणंमिथः १ संकथापिसुप्रलापःसुव।
चनम् अपलापस्तुनिह्नवः २ चोद्यमाक्षेपाभियोगौशापाक्रोशौदुरेषणा अस्त्रीचाटुचटुप्रेम्णा
श्लाघामिथ्याविकत्थनम् संदेशवाग्वाचिकंस्यात् २ वाग्भेदास्तुत्रिषूत्तरे रुशतीवागकल्याणी १ स्या
त्कल्यातुशुभात्मिका २ अत्यर्थमधुरंसान्त्वम् २ संगतंहृदयंगमम् १ निष्ठुरंपरुषं २ विक्रुष्टंच
ग्राम्यमश्लीले २ सूनृतंप्रियेसत्ये १ अथसंकुलक्लिष्टेपरस्परपराहते २ लुप्तवर्णपदंग्रस्तं १ निर
स्तंत्वरितोदितम् १ अम्बूकृतंसनिष्ठीवं २ अबद्धंस्यादनर्थकम् अनक्षरमवाच्यंस्यात् २ आहतंतुम

वार्थकं अथक्लिष्टमविस्पष्टं वितथं त्वनृतं वचः २ सोल्लुंठनं तु सोत्प्रासं मणितं रतिकूजितम् श्रव्यं
हृद्यं मनोहारि ३ विस्पष्टं प्रकटोदितम् सत्यं तथ्यमृतं सम्यक् ४ अमूनि त्रिषु तद्वति शब्दे निनादनि
अ॰ नदध्वनिध्वानरवस्वनाः स्वाननिर्ह्रादनिर्घोषनादनिस्वाननिस्वना आरवारावसंरावविरावाः ७ अ
को॰ थमर्मरः स्वनिते वस्त्रपर्णानां १ भूषणानां तु शिंजितम् १ निक्वाणो निक्वणः क्वाणः क्वणः क्वण
॥ मित्यपि ५ वीणायाः क्वणिते प्रादेः प्रक्वाणप्रक्वणादयः कोलाहलः कलकलः तिरश्चां वाशितं
रुतं १ स्त्री प्रतिश्रुत्प्रतिध्वाने २ प्रतिश्रुत्का प्रतिध्वनिः गीतिस्त्रगेयं गांधर्वम् गीतं गानमिमे समे २
इत्यमरकोशे स्वरादिकांडे शब्दादिवर्गः पंचमः ५ ॐ निषादर्षभगांधारषड्जमध्यमधैवताः पंचमश्चे।
त्यमी सप्त तंत्रीकंठोत्थिताः स्वराः १ काकली तु कले सूक्ष्मे १ ध्वनौ तु मधुरास्फुटे कलः २ मंद्रस्तु गं
भीरे तारोऽत्युच्चैः १ त्रयस्त्रिषु समन्वितलयास्त्वेकतालः २ वीणा तु वल्लकी विपंची सा तु तंत्रीभिः
सप्तभिः परिवादिनी १ घोषवती च ततं वीणादिकं वाद्यमानद्धं मुरजादिकम् १ वंशादिकं तु सुषि

रं १ कांस्यतालादिकंघनं १ चतुर्विधमिदंवाद्यंवादित्रातोद्यनामकम् २ मृदंगामुरजा २ भेदा

स्त्वंक्यालिंग्योर्ध्वकास्त्रयाः ३ स्याद्यशःपटहोढक्का २ भेरीस्त्रीदुंदुभिः पुमान् २ आनकः पटहो।

स्त्रीस्यात् २ कोणोवीणादिवादनम् वीणादंडः प्रवालःस्यात् २ ककुभस्तुप्रसेवकः २ कोलं

बकस्तुकायोस्याः १ उपनाहोनिबंधनंवाद्यप्रभेदाडमरुमड्डुडिंडिमझर्झरा मर्दलःपणवोन्येच

नर्तकीलासिकेसमे अतिलासिकाच विलंबितंद्रुतंमध्यंतत्त्वमेवोघनंक्रमात् ३ तालःका।

लक्रियामानंलयःसाम्यं २ अथास्त्रियांताण्डवंनटनंनाट्यंलास्यंनृत्यंचनर्तने काहलातूर्यभेदी

स्यात् १ मुखाद्याःपंचसंधयः १ तौर्यत्रिकंनृत्यगीतवाद्यंनाट्यमिदंत्रयम् २ भ्रुकुंसश्चभ्रुकुंसश्च

भ्रूकुंसश्चेतिनर्तकः स्त्रीवेषधारीपुरुषः ३ नाट्योक्तौगणिकाज्जुका २ भगिनीपतिरावुत्तः १ भावो

विद्वान् १ अथावुको मान्योभावेतिवक्तव्यः किंचिदूनस्तुमारिषः जनकः युवराजस्तुकुमारो

भर्तृदारकः ३ राजाभट्टारकोदेवः २ तत्सुताभर्तृदारिका १ देवीकृताभिषेकायाम् २ इतरासु

अ० को० १२
12

तुभट्टिनी १ अब्रह्मण्यमवध्योक्तौ १ राजश्यालस्तुराष्ट्रियः १ अम्बामाता २ अथबालास्याद्वासूः २
आर्यस्तुमारिषः मार्षश्च अत्तिकाभगिनीज्येष्ठा १ निष्ठानिर्वहणेसमे २ हण्डेहञ्जेहलाह्वानंनीचां
चेटींसखींप्रति ३ अङ्गहारोङ्गविक्षेपः २ व्यञ्जकाभिनयौसमौ २ निर्वृत्तेत्वङ्गसत्वाभ्यांद्वेत्रिष्वाङ्गि
कसात्विके २ शृङ्गारवीरकरुणाद्भुतहास्यभयानकाः बीभत्सरौद्रौचरसाः ८ शृङ्गा
रःशुचिरुज्वलः ३ उत्साहवर्धनोवीरः २ कारुण्यंकरुणाघृणा कृपादयानुकंपाचअनुक्रोशो
पि ७ अथोहसः हासोहास्यंच ३ बीभत्संविकृतंत्रिष्विदंद्वयम् विस्मयोद्भुतमाश्चर्यंचित्रमपि
अथदारुणं भैरवंभीषणंभीष्मंघोरंभीमंभयानकम् भयंकरंप्रतिभयं ५ रौद्रंतूग्रं २ अमीत्रि
षु चतुर्दशदरस्त्रासोभीतिर्भीः साध्वसंभयम् ९ विकारोमानसोभावः १ अनुभावोभावबो
धकः २ गर्वोभिमानोहंकारो २ मानश्चित्तसमुन्नतिः अवलेपश्चममतादर्पोहंताभवेत् स्त्रियां
अनादरःपरिभवःपरीभावस्तिरस्क्रिया रीढावमाननावज्ञाअवहेलनमसूर्क्षणं ५ निकारोभि

भवः पराभवोन्यक्कारश्च मंदाक्षंह्रीस्त्रपाव्रीडालज्जा ४ सापत्रपान्यतः १ क्षांतिस्तितिक्षा २
क्षमासहनंच अभिध्यानंपरस्वविषयेस्पृहा १ अक्षांतिरीर्ष्या २ मात्सर्येच असूयान्तुदोषारो।
पोगुणेष्वपि १ वैरंविरोधोविद्वेषः ३ द्वेषश्च मन्युशोकौतुशुक्स्त्रियां ३ पश्चात्तापोनुतापश्च
विप्रतीसारइत्यपि ३ विप्रतिसारोनुशयश्च कोपक्रोधामर्षरोषाः प्रतिघोरुट्क्रुधौस्त्रियां ७ मा
नुश्च शुचौतुचरितेशीले १ चरित्रंचारित्रंच उन्मादश्चित्तविभ्रमः २ प्रेमानाप्रियताहार्दंप्रेमस्ने
हः ५ अथदोहदः इच्छाकांक्षास्पृहेहातृड्वांछालिप्सामनोरथः कामोभिलाषस्तर्षश्च १२ म
नोगवीच सात्यर्थेलालसाद्वयोः २ उपाधिर्नाधर्मचिंता १ पुंस्याधिर्मानसीव्यथा १ स्याच्चिंता
स्मृतिराध्यानं ३ उत्कंठोत्कलिकेसमे २ उत्साहोध्यवसायःस्यात् २ उद्योगोद्यमौचसवीर्यमति
शक्तिभाक् कपटोस्त्रीव्याजदंभोपधयश्छद्मकैतवे ८ कुसृतिर्निकृतिःशाठ्यं ३ कुतुकंचकुतूहलम्
कौतूहलंकौतुकंच ४ प्रमादोनवधानता १ स्त्रीणांविलासोविब्बोकोविभ्रमोललितंतथा हेलाले

श्री
को०
१२
13

लीत्यमीहावाः क्रियाः शृंगारभावजाः ९ लीलाविलासो विछित्तिर्विभ्रमः किलकिंचितम् मो
ट्टायितं कुट्टमितं विब्बोकं ललितं तथा विहृतं चेति मंतव्या दश स्त्रीणां स्वभावजाः प्रियस्यानुकृति
र्लीला श्लिष्टवागवेशचेष्टितैः विलासोऽंगविशेषोयः प्रियामासनतादिषु हर्षाद्रुदितगीतादिमि
श्रं किलकिंचितम् मोट्टायितं प्रियं स्मृत्वा सांगमहारं विजृंभणम् दुःखोपचारः सोऽप्येषि हर्ष
कुट्टमितं मतं विब्बोकोऽभिमतप्राप्तावपि गर्वादनादराः अनाचार्योपदिष्टं स्याल्ललितं रतिचेष्टितम्
वक्तव्यकाभाषणं व्याजाद्विहृतं दर्शितेंगितम् द्रवः केलिः परीहासः क्रीडा लीला च नर्म च व्याजोऽप
देशो लक्ष्यं च ३ वर्करोपि क्रीडा खेला च कूर्दनम् २ घर्मो निदाघः स्वेदः स्यात् प्रलयो नष्टचेष्टता १
अवहित्थाकारगुप्तिः समौ संवेगसंभ्रमौ २ आवेगश्च स्यादाच्छुरितकं हासः सोत्प्रासः १ समनाक्
स्मितम् मध्यमं स्याद्विहसितं १ रोमांचो रोमहर्षणम् २ पुलको लोमविक्रिया च क्रंदितं रुदितं क्रुष्टं ३
जृम्भस्तु त्रिषु जृंभणं २ विप्रलंभो विसंवादो २ रिंखनं स्खलने समे २ स्यान्निद्राशयनं स्वापः स्वप्नः १२

संवेशः इत्यपि २ तंद्री प्रमीला २ भ्रुकुटिः भ्रूकुटिः भृकुटिः स्त्रियाम् अदृष्टिः स्यादसौम्येक्षिणि ।
संसिद्धिप्रकृती त्विमे स्वरूपं च स्वभावश्च निसर्गश्च ४ अथ वेपथुः कंपः २ अथ क्षण उद्धर्षो मह
उद्धव उत्सवः ५ इत्यमरकोशे स्वरादिकांडे नाट्यवर्गः षष्ठः ६ ॐ अधोभुवनपातालं बलिस
द्म रसातलम् नागलोकः ५ अथ कुहरं सुषिरं विवरं बिलम् छिद्रं निर्व्यथनं रोकं रंध्रं श्वभ्रं
वपा सुषिः ११ गर्तावटौ भुवः श्वभ्रे सरंध्रे सुषिरं त्रिषु । अंधकारोस्त्रियां ध्वान्तं तमिस्रं तिमिरं तमः ५
तमिस्रा याच ध्वान्ते गाढेंधतमसम् । क्षीणेवतमसं । तमो विष्वक्संतमसं । नागाः काद्रवेयाः २
तदीश्वरः शेषोनंतः २ वासुकिस्तु सर्पराजः २ अथ गोनसे तिलित्सः स्यात् २ गोनासो वारिंडश्च
अजगरे शयुर्वाहस इत्युभौ २ अथ लक्ष्मकमंडलीच अलगर्दो जलव्यालः २ अलीगर्दस्त्वेके समौ रा
जिलडुंडुभौ २ मालुधानो मातुलाहिः २ निर्मुक्तो मुक्तकंचुकः २ सर्पः पृदाकुर्भुजगो भुजंगोहिर्भुजं
गमः आशीविषो विषधरः चक्री व्यालः सरीसृपः कुंडली गूढपाच्चक्षुःश्रवाः काकोदरः फणी दर्वीक

अ॰ को॰ १४ र्घपृष्ठो दंदशूको बिलेशया उरगः पन्नगो भोगी जिह्मगः पवनाशनः १५ ऊर्भीनसो लेलिहानः
कंचुकी राजसर्पकः भुजंगभुक् त्रिष्वाहेयं विषास्थ्यादि १ स्फटायां तु फणा द्वयोः २ दर्विः कायेलस्य
समौ कंचुकनिर्मोकौ २ अहित्वक् निर्लयनीच क्ष्वेडस्तु गरलं विषम् ३ गरश्च पुंसि क्लीबे च काकोल
14 कालकूटहलाहलाः सौराष्ट्रिकः शौल्किकेयः ब्रह्मपुत्रः प्रदीपनः दारदो वत्सनाभश्च विषभे
दाश्च मी नव ५ हालाहलं हालहलं च हालहलशब्दोऽपि संख्येन स्वकाव्ये स्थापितः विषवैद्यो जांगु
लिकः २ व्यालग्राह्याहितुंडिकः २ इत्यमरकोशे स्वर्गादिकांडे पातालभोगिवर्गोऽष्टमः १
ॐ स्यान्नारकस्तु नरको निरयो दुर्गतिः स्त्रियाम् तद्भेदास्तपनावीचिमहारौरवरौरवाः संहारः
कालसूत्रं चेत्याद्याः ९ सत्वास्तु नारकाः १२ प्रेताः १ आतिवाहिकाः परेताश्च वैतरणी सिंधुः १ स्या
दलक्ष्मीस्तु निर्ऋतिः १ विष्टिराजूः कारणा तु यातना तीव्रवेदना ३ पीडा बाधा व्यथा दुःखममानस्य
प्रसूतिजम् स्यात्कष्टं कृच्छ्रमाभीलम् ३ त्रिष्वेषां भेद्यगामि यत् इत्यमरकोशे स्वर्गादिकांडे नरकव १४

गीः ॥ क्रमः ८ समुद्रोब्धिरकूपारः पारावारः सरित्पतिः उदन्वानुदधिः सिंधुः सरस्वान्सागरो
र्णवः रत्नाकरो जलनिधिः यादस्पतिरपांपतिः वीचिमालो नदीनाथो वारिराशिर्झषध्वजः ४ अ
वारपारः पाथोधिश्च तस्य प्रभेदाः क्षीरोदो लवणोदस्तथापरे १ आपः स्त्री भूम्नि वार्वारि सलिलं
कमलं जलम् पयः कीलालममृतं जीवनं भुवनं वनम् कबंधमुदकं पाथः पुष्करं सर्वतोमुख
म् अंभोर्णस्तोयपानीयनीरक्षीराम्बुशम्बरम् मेघपुष्पं घनरसः २७ दकंजीवनीयं च त्रिषु द्वे आ
प्यमम्मयम् २ भंगस्तरंग ऊर्मिर्वा स्त्रियां वीचिः ४ अथोर्मिषु महत्सूल्लोलकल्लोलौ २ लहरीत्रैव
तश्च स्यादावर्तोम्भसां भ्रमः २ पृषन्ति बिन्दुपृषताः पुमांसो विप्रुषः स्त्रियः ४ चक्राणि पुटभेदा
स्युः २ भ्रमश्च जलनिर्गमः १ कूलं रोधश्च तीरं च प्रतीरं च तटं त्रिषु ५ पारावारे परार्वाची तीरे २
पात्रं तदन्तरं १ द्वीपोस्त्रियामन्तरीपं यदन्तर्वारिणस्तटं २ तोयोत्थितं तत्पुलिनं १ सैकतं सिकता
मयम् २ निषद्वरस्तु जम्बालः पंकोस्त्री शादकर्दमौ ४ जलोच्छ्वासाः परीवाहाः २ कूपकास्तु विदा

रकाः नाव्यं त्रिलिङ्गं नौतार्ये १ स्त्रियां नौस्तरणिस्तरिः ३ उडुपं तु प्लवः कोलः २ स्रोतोम्बुसरणं स्वतः।
अ॰ को॰ १५ 15 तः १ आतरस्तरपण्यं स्यात् १ द्रोणी काष्ठाम्बुवाहिनी १ सांयात्रिकः पोतवणिक् २ कर्णधारस्तु नावि
कः २ नियामकः पोतवाहः २ निर्यामाश्च कूपको गुणवृक्षकः नौकादण्डः क्षेपणी स्यात् २ अरित्रं के
निपातकं स्मृतं कोटिपात्रं च अभ्रिः स्त्री काष्ठकुद्दालः २ सेकपात्रं तु सेचनम् २ यानपात्रे तु पोतः २
त्रि
अभिभवे त्रिषु समुद्रियम् १ सामुद्रिको मनुष्यो वाब्धिभवः १ सामुद्रिका तु नौः १ क्लीबेऽर्धनावं नावोऽर्धे
अतीतनौकेऽतिनु त्रि १ त्रिष्वागाधात् प्रसन्नोऽच्छः २ कलुषोऽनच्छ आविलः निम्नं गभीरं गम्भीरं ३ उत्ता
नं तद्विपर्यये १ अगाधमतलस्पर्शं २ कैवर्ते दाशधीवरौ आनायः पुंसि जालं स्यात् २ शणसूत्रं पवित्रक
म् मत्स्याधानी कुवेणी स्यात् बडिशं मत्स्यवेधनम् २ पृथुरोमा झषो मत्स्यः मीनो वैसारिणोऽण्डजः विसा
रः शकली च ८ शल्की च अथ गडुकः शकुलार्भकः २ सहस्रदंष्ट्रः पाठीनः २ उलूपी शिशुकः समौ १
नलमीनश्चिलिचिमः २ प्रोष्ठी तु शफरी द्वयोः २ क्षुद्राण्डमत्स्यसंघातः पोताधानं २ अथो झषः रोहितो १५

मद्गुरः शालो राजीवः शकुलस्तिमिः तिमिंगिलादयः १ चाथयादांसि जलजंतवः २ तद्भेदाः शिशु

मारोद्रशंकवो मकरादयः ४ स्यात्कुलीरः कर्कटकः २ कूर्मे कमठकच्छपौ २ ग्राहोवहारः २ नक्र

स्तु कुंभीरः २ अथ महीलता गंडूपदः किंचुलकः ३ निहाका गोधिका समे २ रक्तपा तु जलौका

यां स्त्रीभूम्नि जलौकसः २ मुक्तास्फोटः स्त्रियां शुक्तिः २ शंखः स्यात्कंबुरस्त्रियौ २ क्षुद्रशंखाः शं

खनखाः २ शंबूका जलशुक्तयः २ भेके मंडूकवर्षाभूशालूरप्लवदर्दुराः ६ शिलीगंडूपदी २ भेकी

वर्षाभ्वी २ कमठीडुली २ कूर्मी च मद्गुरस्य प्रिया शृंगी १ दुर्नामा दीर्घकोशिका २ जलाशयो ज

लाधारः २ तत्रागाधजलो ह्रदः १ आहावस्तु निपानं स्यादुपकूपजलाशये २ पुंस्येवांधुः प्रहिः कूप उ

दपानं तु पुंसि वा ४ नेमिस्त्रिकास्य २ वीनाहो मुखबंधनमस्य यत् पुष्करिण्यां तु खातं स्यात् १

अखातं देवखातकं पद्माकरस्तडागोस्त्री कासारः सरसी सरः ५ वेशंतः पल्वलं चाल्पसरः २ वापी

तु दीर्घिका २ खेयं तु परिखा २ आधारस्त्वंभसां यत्र धारणं १ स्यादालवालमावालमावापः अथ नदी

ग्रं० को० १९ 16

सरित् तरंगिणीशैवलिनीतटिनीह्रादिनीधुनी स्रोतस्वतीद्वीपवतीस्रवंतीनिम्नगापगा कूलंकषानि
र्झरिणीरोधोवक्रासरस्वती गंगाविष्णुपदीजह्नुतनयासुरनिम्नगाभागीरथीत्रिपथगात्रिस्रोताभीष्मसू
रपि ६ कालिंदीसूर्यतनयायमुनाशमनस्वसा ४ रेवातुनर्मदासोमोद्भवामेकलकन्यका ४ कर
तोयासदानीरा २ बाहुदासैतवाहिनी २ अर्जुनीकथितासेवकांतवीर्यावतारिता शतद्रुस्तुशुतुद्रिःस्या
त् २ विपाशातुविपाट्स्त्रियाम् २ शोणोहिरण्यवाहःस्यात् २ कुल्याल्पाकृत्रिमासरित् १ शराव
तीवेत्रवतीचंद्रभागासरस्वती कावेरीसरितोन्याश्च ५ संभेदःसिंधुसंगमः द्वयोःप्रणालीपयसः
पदव्यां १ त्रिषुतूत्तरे देविकायांसरय्वांचभवेदाविकसारवौ २ सौगंधिकंतुकल्हारं २ हल्लकंरक्तसं
ध्यकं २ स्यादुत्पलंकुवलयं २ अथनीलांबुजन्मच इंदीवरंचनीलेस्मिन् २ सितेकुमुदकैरवे २ शा
लूकमेषांकंदःस्यात् १ वारिपर्णीतुकुंभिका जलनीलीतुशैवालंशैवलः ३ अथकुमुद्वतीकुमुदिन्यां २
नलिन्यांतुबिसिनीपद्मिनीमुखाः २ वापुंसिपद्मंनलिनमरविंदंमहोत्पलम् सहस्रपत्रंकमलंश

तपत्रं ऽशेशयम् पंकेरुहं तामरसं सारसी रुहम् विसप्रसूनराजीवपुष्कराभोरुहाणि च नालीकं

च पुंडरीकं सितांभोजे २ अथरक्तसरोरुहे रक्तोत्पलं कोकनदं ३ नालानालम् २ अथास्त्रियां

मृणालीलं विसम् २ अब्जादिकदंभे षंडमस्त्रियाम् १ करहाटः शिफाकंदं २ किंजल्कः केसरोऽस्त्रिया

म् २ संवर्तिकानवदले २ वीजकोशो वराटकः २ कर्णिकाच इत्यमरकोशे स्वर्गादिकांडे वारिव

र्गः नवमः ९ उक्तं स्वर्व्योमदिक् कालधीशब्दादि सनाट्यकम् पाताल भोगिनरकं वारिचैषांच सं

गतम् इतिनामलिंगानुशासने, मरसिंहविरचिते स्वर्गादिकांडः प्रथमः समाप्तः ॐ वर्गाः पृथ्वी

पुरक्ष्माभृद्वनौषधिमृगादिभिः न्वब्रह्मक्षत्रविट्शूद्रैः सांगोपांगैरिहोदितैः ॐ भूर्भूमिरचलानंतारसा

विश्वंभरा स्थिरा धराधरित्री धरणीः क्षोणीज्याकाश्यपी क्षितिः सर्वंसहा वसुमती वसुधोर्वी वसुंधरा

गोत्रा कुः पृथिवी पृथ्वी क्ष्मावनिर्मेदिनी मही स्तनधात्री रत्नगर्भा विपुला सागरांबरा रत्नवती भास्व

ती भगाजगती गौः क्षमा इलाच मृन्मृत्तिका २ प्रशस्ता तु मृत्स्ना मृत्सा च मृज्जिका २ उर्वरा सर्वसस्याढ्या १

स्यादूषः क्षारमृत्तिका २ ऊषवानूषरो द्वावप्यन्यलिंगौ २ स्थलंस्थली २ समानौमरुधन्वानौ २ द्वे।
अ॰ खिलाप्रहतेसमेत्रिषु २ योजगतीलोकोविष्टपंभुवनंजगत् लोकोयंभारतंवर्षं १ शरावत्यास्तुयो
को॰ वधेः देशः प्राग्दक्षिणः प्राच्यः उदीच्यः पश्चिमोत्तरः हिमवद्विंध्ययोरंतर्यत्प्राग्विनशनादपि प्र
१ त्यगेवप्रयागाच्चमध्यदेशः प्रकीर्तितः पर्यंतोम्लेच्छदेशः स्यात् २ मध्यदेशस्तुमध्यमः २ आर्या
17 वर्तः पुण्यभूमिर्मध्यंविंध्यहिमालयोः २ नीवृज्जनपदो २ देशविषयौतूपवर्तनम् ३ त्रिष्वागोष्ठात्
नडप्रायेनड्वान्नड्वलइत्यपि २ कुमुद्वाकुमुदप्राये २ वेतस्वान्बहुवेतसे १ शाद्वलः शादहरिते २
सजम्बालेतुपंकिलः जलप्रायमनूपंस्यात् १ पुंसिकच्छस्तथाविधः १ स्त्रीशर्कराशर्करिलः
शार्करः शर्करावति देशएवादिमा २ एवमुन्नेयाः सिकतावति ४ देशोनद्यम्बुवृष्ट्यम्बुसंपन्न
व्रीहिपालितः स्यान्नदीमातृकोदेवमातृकश्चयथाक्रमम् २ सुराज्ञिदेशेराजन्वान्स्यात् ततोन्य
त्रराजवान् १ गोष्ठंगोष्ठानकं २ तत्तुगौष्ठीनंभूतपूर्वकम् १ पर्यंतभूः परिसरः सेतुरालिः स्त्रियां १

पुमान् २ वाम्लूरश्च नाकुश्च वल्मीकं नपुंसकम् अयनं वर्त्म मार्गाध्वपंथानः पदवी सृतिः स
रणिः पद्धतिः पद्या वर्तन्येकपदीति च २ अतिपंथाः सुपंथाश्च सत्पथश्चार्चितेध्वनि ३ व्यध्वो दु
रध्वो विपथः कदध्वः कापथः समाः ४ अपंथास्त्वपथं २ तुल्ये शृंगाटकचतुष्पथे २ संस्थाने
चत्वरं च प्रांतरं दूरशून्योध्वा १ कांतारं वर्त्म दुर्गमम् १ गव्यूतिः स्त्री क्रोशयुगं २ नल्वः किष्कु
चतुः शतम् घंटापथः संसरणं २ तत्पुरस्योपनिष्करम् द्यावापृथिव्यौ रोदस्यौ द्यावाभूमी च
रोदसी दिवस्पृथिव्यौ गंजा तु रुमा स्यात् लवणाकरः ३ इत्यमरकोशे द्वितीयकांडे भूवर्गः प्रथ
मः १ पूः स्त्री पुरी नगर्यौ वा पत्तनं पुटभेदनम् स्थानीयं निगमाः अधिष्ठानं दुर्गकोट्टं राजधा
नी च अन्यत्तु यत् मूलनगरात्पुरम् तच्छाखानगरं १ वेशो वेश्याजनसमाश्रयः १ स्यात्साके
तमयोध्यायां २ विदेहे मिथिला पुरी २ महोदयः कान्यकुब्जः कन्यकुब्जं महोदयम् काशी वारा
णसी २ अवंती विशालायां उज्जयिन्यपि प्राग्ज्योतिर्षं कामरूपं द्वारका द्वारवत्यपि आपणस्तु नि

अ॰
को॰
१८
18

षद्यायां २ विपणिः पण्यवीथिका २ रथ्याप्रतोलीविशिखा ३ स्याच्चयो वप्रमस्त्रियाम् २ प्राकारो
वरणः सालः ३ प्राचीनं प्रान्ततो वृतिः वाटो वाटीश्चावेशकश्च भित्तिः स्त्री कुड्यं २ एडूकं यदन्तर्न्य
स्तकीकसम् १ गृहं गेहोदवसितं वेश्म सद्म निकेतनम् निशान्तपस्त्यसदनं भवनागारमन्दिरम्
गृहाः पुमांसो भूम्नि च निकायनिलयालयाः वासः कुटी द्वयोः शाला सभा ४ वसतिः वासवेश्म
निवेशनं चावसथः संस्थायश्च संजवनं त्विदं चतुः शालं मुनीनां तु पर्णशालोटजोऽस्त्रियाम् चैत्य
मायतनं तुल्ये २ स्तूपश्च वाजिशाला तु मन्दुरा २ आवेशनं शिल्पिशाला २ प्रपा पानीयशालि
का २ मठश्छात्रादिनिलयः २ बौद्धानां तु विहारोऽस्त्री सत्रशाला प्रतिश्रयः ३ गंजा तु मदिरागृह
म् गर्भागारं वासगृहं अरिष्टं सूतिकागृहम् २ कुट्टिमोऽस्त्री निबद्धा भूः चन्द्रशाला शिरोगृहम्।
वातायनं गवाक्षः २ अथ मण्डपोऽस्त्री जनाश्रयः २ हर्म्यादि धनिनां वासः प्रासादो देवभूभुजा
म् १ सौधोऽस्त्री राजसदनं उपकार्योपकारिका २ स्वस्तिकः सर्वतोभद्रो नंद्यावर्तादयोपि च विच्छं १८

दकप्रभेदाहिभवंतीश्वरसद्मनाम् स्त्र्यागारंभूभुजामंतःपुरंस्यादवरोधनम् शुद्धांतश्चावरोधश्च
स्यादट्टः क्षौममस्त्रियाम् २ प्रघाणप्रघणालिंदाबहिर्द्वारप्रकोष्ठके ३ गृहावग्रहणीदेहली २
अंगणंचत्वराजिरे ३ अधस्ताद्दारुणिशिला १ नासादारूपरिस्त्रियाम् २ प्रच्छन्नमंतर्द्वारंस्यात् १
पक्षद्वारंतुपक्षकः १ वलीकनीध्रेपटलप्रांते २ अथपटलंछदिः २ गोपानसीतुवलभीच्छाद
नेवक्रदारुणि १ कपोतपालिकायांतुविटंकंपुंनपुंसकम् १ स्त्रीद्वार्द्वारंप्रतीहारः ३ स्याद्वि
तर्दिस्तुवेदिका २ वेदेच तोरणोस्त्रीबहिर्द्वारं २ पुरद्वारंतुगोपुरम् १ कूटंपूर्द्वारियद्धस्तिनख
स्तस्मिन् १ अथत्रिषुकवाटमररंतुल्ये २ तद्विष्कम्भोर्गलंनना २ परवश्चआरोहणंस्यात्सोपा
नं २ निःश्रेणिस्त्वधिरोहिणी २ सम्मार्जनीशोधनीस्यात् २ रजोवारणीवहुकरीवर्धनीच
संकरोवकरस्तथाक्षिप्ते २ मुखंनिस्सरणं २ सन्निवेशोनिकर्षणः २ समौसंवसथग्रामौ २ इंगं
ग्रामदेरकंच वेश्मभूर्वास्तुरस्त्रियां २ ग्रामांतउपशल्यंस्यात् २ सीमसीमेस्त्रियामुभे २ घोषआभीर

पङ्क्तिः स्यात् २ पक्कणः शबरालयः इत्यमरकोशे द्वितीयकाण्डे पुरवर्गः द्वितीयः ॐ महीध्रशिख
रिक्ष्माभृदहार्यधरपर्वताः अद्रिगोत्रगिरिग्रावाचलशैलशिलोच्चयाः १२ लोकालोकश्चक्रवालः १
अ॰ को॰ १९ 19 त्रिकूटस्त्रिककुत्समौ २ अस्तस्तु चरमः क्ष्माभृत् २ उदयः पूर्वपर्वतः २ हिमवान्निषधो विंध्यो माल्य
वान्पारियात्रकः गंधमादनमन्ये च हिमकूटादयो नगाः हिमालयोद्रिराजः स्यात् मलयश्चंदनाच
लः २ पाषाणप्रस्तरग्रावोपलाश्मानः शिलादृषत् १ कूटोस्त्री शिखरं शृंगं प्रपातस्त्वतटो भृगुः ३ क
टकोस्त्री नितम्बोद्रेः १ स्नुः प्रस्थः सानुरस्त्रियां ३ उत्सः प्रस्रवणं वारिप्रवाहो निर्झरो झरः ५ दरी तु
कंदरो वा स्त्री २ देवखातबिले गुहा गह्वरं २ गंडशैलास्तु च्युताः स्थूलोपला गिरेः १ खनिः स्त्रिया
माकरः स्यात् २ खानिंजाच पादाः प्रत्यन्तपर्वताः २ उपत्यकाद्रेरासन्ना भूमिः १ ऊर्ध्वमधि त्य
का १ खानिंजाच पादाः प्रत्यन्तपर्वताः २ उपत्यकाद्रेरासन्ना भूमिः २ धातुर्मनःशिलाद्यद्रेः १
गैरिकं तु विशेषतः निकुंजकुंजौ वा क्लीबे लतादिपिहितोदरे २ इत्यमरकोशे द्वितीयकांडे शैलव १९

गत्वतीयः २ ॐ अटव्यरण्यं विपिनं गहनं काननं वनं ९ महारण्यमरण्यानी गृहारामास्तु निष्कुटाः २
अमात्यगणिकागेहोपवने वृक्षवाटिका १ आरामाः स्यादुपवनं कृत्रिमं वनमेव यत् पुमानाक्रीड
उद्यानं राज्ञः साधारणं वनम् २ स्यादेतदेव प्रमदावनमन्तःपुरोचितम् १ वेथ्यालिरावलिः पंक्तिः ५
श्रेणी लेखास्तु राजयः २ वन्या वनसमूहे स्यात् १ अंकुरोऽभिनवोद्भिदि १ मरोरुहस्वरुतो महीरुहः
अनोकहः कुटः सालः पलाशी द्रुद्रुमागमाः १३ अगनगौ च वानस्पत्यः फलैः पुष्पात् । नैरपु
ष्पाद्वनस्पतिः ओषधिः फलपाकान्ता १ स्यादवंध्यः फलेग्रहिः २ वंध्योफलोवकेशी च ३ फल
वान्फलिनः फली ३ प्राफुल्लोत्फुल्लसंफुल्लव्याकोशविकचस्फुटाः फुल्लश्चैते विकसिते स्युः ८
अवंध्यादयस्त्रिषु स्थाणुरस्त्री ध्रुवः शंकुः २ ह्रस्वशाखाशिफः क्षुपः अप्रकांडे स्तम्भगुल्मौ २ व
ल्लीतु व्रततिर्लतिः २ लताप्रतानिनी वीरुद्गुल्मिन्युलप इत्यपि ५ नगाद्यारोह उच्छ्राय उत्सेधश्चो
च्छ्रयश्च सः ३ अस्त्री प्रकांडः स्कंधः स्यान्मूलशाखावधिस्तरोः २ समे शाखालते २ शिफा च स्कंधशा

९ खाशालं २ शिफाजटे २ शाखाशिफावरोहः स्यान्मूलाच्चाग्रंगतालता १ शिरोग्रंशिखरंवाना २
मूलंबुध्नोंघ्रिनामकः सारोमज्जानरि २ त्वक्स्त्रीवल्कंवल्कलमस्त्रियाम् ३ काष्ठंदारु २ इन्धनंत्वेधइ
अ॰ ध्ममेधः समित्स्त्रियाम् ५ निष्कुहः कोटरंवाना २ वल्लरिर्मंजरिः स्त्रियाम् २ पत्रंपलाशंछदनंदलं
को॰ पर्णंछदः पुमान् ६ पल्लवोस्त्रीकिसलयं २ विस्तारोविटपोस्त्रियाम् २ वृक्षादीनांफलंसस्यं।
४९ वृंतंप्रसवबंधने। आमेफलेशलाटुःस्यात्। शुष्केवानम्। उभेत्रिषु क्षारकोजालकंक्लीबे २
20 कलिकाकोरकः पुमान् २ स्याद्गुच्छकस्तुस्तबकः २ कुड्मलोमुकुलोस्त्रियाम् २ स्त्रियःसुमनसः
पुष्पंप्रसूनंकुसुमंसुमम् ७ मकरंदःपुष्परसः २ परागःसुमनोरजः २ द्विहीनंप्रसवेसर्वंहरीतक्या
दयः स्त्रियाम्। आश्वत्थवैणवप्लाक्षनैयग्रोधैंगुदंफले ५ बार्हतंच। फलेजम्ब्वाजम्बूः स्त्रीजम्बु
जाम्बवम् ३ पुष्पेजातीप्रभृतयः स्वलिंगाः व्रीहयः फले विदार्याद्यास्तुमूलेपिपुष्पेक्लीबेपिपाट
ला वनवर्गः बोधिद्रुमश्चलदलः पिप्पलःकुंजराशनः अश्वत्थः ५ कोष्ठावासोमंगल्यःषणा ९०

मलयू अथ कपित्थे स्युर्दधित्थग्राहिमन्मथाः तस्मिन्दधिफलः पुष्पफलदंतशठावपि ६
उदुंभरे जंतुफलो यज्ञांगो हेमदुग्धकः ४ कोविदारे चमरिकः कुद्दालो युगपत्रकः ४ सप्तपर्णो
विशालत्वक्शारदो विषमच्छदः ४ आरग्वधे राजवृक्षशम्पाकचतुरंगुलाः आरेवतव्याधि
घातकृतमालसुवर्णकाः ८ स्युर्जंभीरे दंतशठजम्भजंभीरजम्भलाः ५ वरुणो वरणः सेतु
स्तिक्तशाकः कुमारकः ५ पुन्नागे पुरुषस्तुंगः केसरो देववल्लभः ५ पारिभद्रे निंबतरुर्मंदारः
पारिजातकः ४ तिनिशे स्यंदनो नेमी रथद्रुरतिमुक्तकः ४ वंजुलश्चित्रकृच्चाथ द्वौ पीतनक
पीतनौ आम्रातके २ मधूके तु गुडपुष्पमधुद्रुमौ वानप्रस्थमधुष्ठीलौ ५ जलजेऽत्र मधूलकः १ पी
लुः गुडफलः स्रंसी तस्मिंस्तु गिरिसंभवे तु २ अक्षोटकंदरालौ द्वौ पर्वतीयश्च फलस्नेहो गुडा
शयः कैरेलः स्वादुमज्जाम्रवृक्षश्च अंकोटे तु निकोचकः २ पलाशे किंशुकः पर्णो वातपोथः ४
अथ वेतसे रथाभ्रपुष्पविदलशीतवानीरवंजुलाः द्वौ परिव्याधनिचुलौ नादेयी चांबुवेतसे २

अ॰ को॰ ४१
21

दीर्घवृन्तश्च शोभाञ्जने शिग्रुतीक्ष्णगंधकाक्षीवमोचकाः ५ रक्तोसौ मधुशिग्रुः स्यात् १ अरिष्टः
फेनिलः समौ २ बिल्वे शांडिल्यशैलूषौ मालूरश्रीफलावपि ५ प्लक्षो जटी पर्कटी स्यात् ३ न्यग्रो
धो बहुपाद्वटः ३ गालवः शावरो लोध्रस्तिरीटः तिल्वमार्जनौ ६ आम्रश्चूतो रसालः १ असौ स
हकारोतिसौरभः ५ कामाको मदिरासखः परपुष्टमहोत्सवः ३ कुंभोलूखलकं क्लीबे कौशि
को गुग्गुलुः पुरः ४ शेलुः श्लेष्मातकः शीत उद्दालो बहुवारकः ५ राजादनं प्रियालः स्यात्सन्न
कद्रुर्धनुष्पटः ४ गंभीरी सर्वतोभद्रा काश्मरी मधुपर्णिका श्रीपर्णी मधुपर्णी च काश्मर्यश्चा
पि ७ अथ द्वयोः कर्कंधुः बदरी कोलिः ३ घोंटा ऊवलफेनिले सौवीरं बदरं कोलम् ८ अथ
स्यात्स्वादुकंटकः विकंकतः स्रुवावृक्षो ग्रंथिलो व्याघ्रपादपि ५ ऐरावतो नागरंगः २ नादेयी
भूमिजंबुका २ तिंदुकः स्फूर्जकः कालस्कंधश्च शितिसारके कार्केंदुः कुलकः काकतिंदुकः का
कपीलुके ४ गोलिहो झटलो घंटापाटलिर्मोक्षमुष्ककौ ८ तिलकः क्षुरकः श्रीमान् ३ समौ

पिचुलझाबुकौ २ श्रीपर्णिकुमुदिकाकुम्भीकैटर्यकट्फलौ ५ क्रमुकः पट्टिकाख्यः स्यात्पट्टी
लाक्षाप्रसादनः ४ तूदस्तु यूपः क्रमुको ब्रह्मण्यो ब्रह्मदारु च तूलं च ८ नीपप्रियककदम्बास्तु ह-
लिप्रिये ४ वीरवृक्षोरुष्करोग्निमुखीभल्लातकी त्रिषु ४ गर्दभाण्डे कंदरालकपीतनसुपार्श्वकाः
न. प्लक्षः ५ तिंतिडी चिंचाम्लिका ३ अथो पीतनमालके सर्जकासनबंधूकपुष्पप्रियकजीवकाः ८
साले तु सर्जकार्श्याश्वकर्णकः सस्यसंवरः ४ नदीसर्जो वीरतरुरिंद्रद्रुः ककुभोर्जुनः राजादनं फल-
ध्यक्षः क्षीरिकायां ३ अथ द्वयोः इंगुदी तापसतरुः २ भूर्जे चर्मिमृदुत्वचौ पिच्छिला पूरणी मो-
चा स्थिरायुः शाल्मलिर्द्वयोः ४ पिच्छा तु शाल्मलीवेष्टे २ रोचनः कूटशाल्मलिः २ चिरबिल्वो
नक्तमालः करजश्च करंजकः ४ प्रकीर्यः पूतिकरजः पूतीकः कलिमारकः ४ करंजभेदाः ष-
ड्ग्रंथो मर्कट्यंगारवल्लरी ३ रोही रोहितकः प्लीहशत्रुर्दाडिमपुष्पकः ४ रक्तप्रो रक्तो रक्तपुष्प
कश्च गायत्री बालतनयः स्यात् स्यात् खदिरो दंतधावनः ४ अरिमेदो विट्खदिरे २ कदरः खदिरे सिते

सोमवल्कोपि २ अथ व्याघ्रपुच्छगंधर्वहस्तकौ ऐरंड उरुवूकश्च रुचकश्चित्रकश्चंचुः पंचांगुला
मंडवर्धमानव्यडंबकाः ॥ अल्पा शमी शमीरः स्यात् । शमी सक्तुफला शिवा ३ पिंडीतको मरुव
कः श्वसनः करहाटकः शल्यश्च मदने ४ शक्रपादपः पारिभद्रकः भद्रदारु द्रुकिलिमं पी
तदारु च दारु च पूतिकाष्ठं च सप्त स्युर्देवदारुणि ५ अथ द्वयोः पाटलिः पाटलामोघा काचस्थाली
फलेरुहा कृष्णवृंता कुबेराक्षी ६ श्वेता स्यात्काष्ठपाटला । वसंतः कृतीतमवीकीतास्वथशंख
वासिनी कम्पाकी प्रियवल्ली च श्यामा तु महिलाह्वया लता गोवंधनी गुंद्रा प्रियंगुः फलिनी फली
७ विष्वक्सेना गंधवल्ली कारंभा प्रियकश्च सा मंडूकपर्णपत्रोर्णनटकट्वंगटुंटुकाः मधुरजंबीरल्ल
कः प्रियजीवश्च भल्लकः एकुशिम्बो जम्बुफलः मल्लको जंबुफलकः स्योनाकशुकनासर्क्षदीर्घ
वृंतकुटन्नटा शोणाकश्चारलः ८ तिष्यफलात्वामलकी त्रिषु अमृता च वयः स्था च जातीरस
फला शिवा ९ जीती रसं श्रीफलं च तिष्यं चामलकं फलम् विष्वक्सेना गंधफला कारंभः प्रिय

कावसा ४ संवर्त्तकस्तुवासंतः कक्षोह्यर्योविभीतकः नाक्षस्तुषाकर्षफलोभूतावासः।कलिद्रु

१० मः ५ अभयात्वव्यथाकापथ्याकायस्थापूतनामृता हरीतकीहैमवतीचेतकीश्रेयसीशि

वा ॥ पीतद्रुः सरलः पूतिकाष्ठं २ चाथद्रुमोत्पलः कर्णिकारः परिव्याधः २ लकुचोलिकु

चोडहुः ३ पनसः कंटकिफलः २ निचुलोहिज्जलोंबुजः ३ काकोदुंबरिकाफल्गुर्मलयूर्ज

घनेफला ४ फलभारीश्चित्रिपथ्यामराजीफलस्तुवाटिका ८ काश्मीरिकारस्मात्याचकपि

लास्याफलोत्तमा ३ उन्नारापथिकाद्राक्षाप्रियालमिलायसप्रिया ८ अरिष्टासर्वतोभद्रोहिंगु

निर्यासमालकाः पिचुमंदश्चनिम्बः ८ अथपिच्छिलामस्शिंशपाया २ कपिलाभस्मगर्भा

सा । शिरीषस्तुकपीतनः भंडिलः २ अथचाम्पेयश्चंपकोहेमपुष्पकः २ एतस्यकलिका

गंधफलीस्यात् । अथवाकेसरेबकुलः २ वंजुलोशोकः २ समौकरकदाडिमौ २ चाम्पेयः

केसरोनागकेसरः कांचनाह्वयः ४ जयाजयंतीतर्कारीनादेयीवैजयंतिका ५ श्रीपर्णमग्निमं

अ॰
को॰
२२
23

सिंदुवारेन्द्रसुरसौ निर्गुंडीन्द्राणिकेत्यपि ५ वेणीगरागरी देवताडो जीमूत इत्यपि॥

॰घः स्यात्कर्णिका गणिकारिका जयः ५ अथ कुटजः शक्रो वत्सको गिरिमल्लिका ४ एतस्यैव कलिं
गेन्द्रयवभद्रयवं फले २ कृष्णपाकफलाविग्नसुषेणाः करमर्दके ४ कालस्कंदस्तमालः स्यात्तापिं
छोपि ३ अथ सिंदुकः॥४ ओहस्तिनीत शरेंडी २ तृणशून्यात मल्लिका भूपदी शीतभीरुश्च ४ सैवा
स्फोटा वनोद्भवा १ शेफालिका तु सुवहा निर्गुंठी नीलिका च सा २ सितासौ श्वेतसुरसा भूतवेशी
अथ मागधी गणिका यूथिकाम्बष्ठा ४ सा पीता हेमपुष्पिका १ अतिपुंघाऽपुष्पगंधा गणोज्ज्वला
स्वर्णयूथी हरिणी च ५ अतिमुक्तः पुंड्रकः स्याद्वासंती माधवी लता सुमनाः मालती जातिः २
राजपुत्री प्रियंवदाल्पयगंधा तैलभाविनी च सप्तला नवमालिका २ माध्यं कुंदं २ रक्तकस्तु बं
धूको बंधुजीवकः ३ सहा कुमारी तरणिः ३ अम्लानस्तु महासहा महा २ तत्र शोणे कुरबकः
तत्र पीते कुरंटकः १ नीला झिंटी द्वयोर्बाणा दासी चार्तगलश्च सा ५ सैरेयिकस्तु झिंटी स्यात् १ त
स्मिन्कुरबकोऽरुणे १ पीते कुरंटके झिंटी १ तस्मिन्सहचरी द्वयोः १ ओड्रपुष्पं जपापुष्पं वज्रपुष्पं तिल २२

स्यन्दः प्रतिहासशतप्रासचंडातहयमारकाः करवीरे ५ करवीरेत्तरशकरस्पथिलावुभौ ३ उन्म

त्तः कितवोधूर्तोधत्तूरः कांचनाह्वयाः मातुलोमदनश्चा ७ स्यात्फलेमातुलपुत्रकः १ फलपूरो

बीजपूरो २ रुचकोमातुलुंगके ४ समीरणोमरुवकः प्रस्थपुष्पःफणिज्झकः जम्बीरोपि ५ ग्र

ग्रन्थपर्णीमेकठिंजरःकुठेरकौ ३ सितेकोत्र १ पाठीतुचित्रकोवह्निसंज्ञकः ३ अर्काह्ववसुकास्फो

टगणरूपविकीरणाः मंदारश्चार्कपर्णोत्रशुक्लेलर्कप्रतापसौ २ शिवमल्लीपाशुपतएकाष्ठीलो

बुकोवसुः ५ वंदावृक्षादनीवृक्षरुहाजीवंतिकेत्यपि ४ वत्सादनीछिन्नरुहागडूचीतंत्रिका(

मृता जीवंतिकासोमवल्लीविशल्यामधुपर्ण्यपि ४ मूर्वादेवीमधुरसामोरटातेजनीस्रवा

मधूलिकामधुमधुश्रेणीगोकर्णीपीलुपर्ण्यपि ९ पाठाम्बष्ठाविद्धकर्णीस्थापनीश्रेयसीरसाए

काष्ठीलापापचेलीप्राचीनावनतिक्तिका १० कटुःकटम्भराशोकरोहिणीकटुरोहिणी मत्स्य

पित्ताकृष्णभेदीचक्रांगीशकुलादनी आत्मगुप्ताजहाव्यंडाकंडूराप्रावृषायणी ऋष्यप्रोक्ताश्च

कशिम्बिः कपिकच्छुश्च मर्कटी ४ चित्रोपचित्रान्यग्रोधीद्रवन्तीशम्बरीवृषा प्रत्यक्श्रेणीसुतश्रेणी

अ॰ सुतश्रेणीरण्डामूषिकपर्ण्यपि ४ अपामार्गः शैखरिकोधामार्गवमयूरकौ प्रत्यक्पर्णीकेशपर्णीकि

को॰ णिहीखरमञ्जरी ८ हञ्जिकाब्राह्मणीपद्माभार्गीब्राह्मणयष्टिका अङ्गारवल्लीबालेयशाकबर्बरवर्धक

२४ स्तथा ४ ब्रह्मरीतिल्लथाम्लकाभार्गीचब्राह्मणीमता मञ्जिष्ठाविकसाजिङ्गीसमङ्गाकालमेषि।

24 मण्डूकपर्णीभण्डीरीभण्डीयोजनवल्लिका १३ यासोयवासोदुःस्पर्शः धन्वयासः कुनाशकः रोदनी।

कच्छुरानन्तासमुद्रान्तादुरालभा १० पृश्निपर्णीपृथक्पर्णीचित्रपर्ण्यङ्घ्रिपर्ण्यपि क्रोष्टुविन्नासिंह

पुच्छीकलशिर्धावनिर्गुहा ९ निदिग्धिकास्पृशीव्याघ्रीबृहतीकण्टकारिका प्रचोदनीकुलीक्षुद्रादुः

स्पर्शाराष्ट्रिकेत्यपि १० नीलीकालाक्लीतकिकाग्रामीणामधुपर्णिका रञ्जनीश्रीफलीतुत्थाद्रोणी

दोलाचनीलिनी ११ अवल्गुजः सोमराजीसुवल्लिः सोमवल्लिका कालमेषीकृष्णफलावाकुचीपू

तिफल्यपि ८ कृष्णोपकुल्यावैदेहीमागधीचपलाकणा ऊषणापिप्पलीशौण्डीकोला १० अथकरि २४

पिप्पलीकपिवल्लीकपिवल्लीकोलवल्लेश्रेयसीवसिरः पुमान् ५ चव्यंतुचविका २ काक
चिंचीगुंजातुकृष्णलारक्तिकाच पलंकषात्विक्षुगंधाश्वदंष्ट्रास्वादुकंटका गोकंटकोगोक्षुरको
वनशृंगाटइत्यपि १ विश्वाविषाप्रतिविषातिविषोपविषारुणा शृंगीमहौषधंच २ क्षीरावी
दुग्धिकासमे २ शतमूलीबहुसुताभीरुरिंदीवरीवरी ऋष्यप्रोक्ताभीरुपत्रीनारायण्यःश
तावरीअहेरुः अथपीतद्रुकालीयकहरिद्रवाः दार्वीपचंपचादारुहरिद्रापर्जनीत्यपि १ वचो
ग्रगंधाषड्ग्रंथागोलोमीशतपर्विका ५ शुक्लाहैमवती १ वैद्यमातृसिंह्यौतुवाशिका वृषोट
रूषः सिंहास्योवासकोवाजिदंतकः ८ आस्फोतागिरिकर्णीस्याद्विष्णुक्रांतापराजिता ४ इ
क्षुगंधातुकांडेक्षुकोकिलाक्षेक्षुरक्षुराः ५ शालेयःस्याच्छीतशिवश्छत्रामधुरकामिसिः मिश्रे
यापि ८ अथसीहुंडोवज्रद्रुः स्नुक्स्नुहीगुडासमंतदुग्धा ९ अथोवेल्लममोघाचित्रतंडुलातं
डुलश्चकृमिघ्नश्चविडंगाः पुंनपुंसकम् ९ बलावाट्यालकः २ घंटारवातुशणपुष्पिका २ मृद्वी

अ॰
को॰
२५
25

कागोस्तनीद्राक्षास्वाद्वीमधुरसेतिच २ ह्राराह्वनाच सर्वानुभूतिः सरला त्रिपुटा त्रिवृता त्रि।
भंड त्रिभंडीरोचनी १ श्यामापालिंद्यौतुसुषेणिका काला मसूरविदला र्धचंद्राकालमेषि।
का १ मधुकंक्लीतकंयष्टीमधुकंमधुयष्टिका ४ विदारीक्षीरशुक्लेक्षुगंधा २ क्रोष्ट्रीतुयासिता १ अ
न्याक्षीरविदारीस्यान्महाश्वेतर्क्षगंधिका २ लांगलीशारदीतोयपिप्पलीशकुलादनी ४ खरा
श्वाकारवीदीप्यामयूरोलोचमस्तकः ५ गोपीश्यामाशारिवास्यादनंतोत्पलशारिवा ५ योग्य
मृद्धिः सिद्धिलक्ष्म्यौवृद्धेरप्याह्वयाइमे ४ कदलीवारणबुसारंभामोचांशुमत्फलाकष्ठीली ८
मुद्गपर्णीतुकाकमुद्गासहेत्यपि २ वार्ताकीहिंगुलीसिंहीभांडाकीदुष्प्रधर्षिणी ५ नाकुली
सुरसानागासुगंधागंधनाकुली नकुलेष्टाभुजंगाक्षीछत्राकीसुवहाचसा ८ विदारिगंधांशु
मतीसालपर्णीस्थिराध्रुवा ५ तुंडिकेरीसमुद्रान्ताकार्पासीवादरेतिच ४ भारद्वाजीतुसाव
न्या १ शृंगीतुऋषभोवृषः २ गांगेरुकीनागवलाझषाह्रस्वगवेधुका ४ धामार्गवोघोषकः

स्यात् २ महाजालीसपीतकः १ ज्योत्स्नीपटोलिकाजाली ३ नादेयीभूमिजंबुका २ स्याल्लांग।

लीसग्निशिखा २ काकांगीकाकनासिका २ गोधापदीतुसुवहा २ मुसलीतालमूलिका अज

शृंगीविषाणीस्यात् २ गोजिह्वादार्विके समे २ तांबूलवल्लीतांबूलीनागवल्ल्यपि ३ अथद्विजाह

रेणूरेणुकाकौंतीकपिलाभस्मगंधिनी ६ एलावालुकमैलेयंसुगंधिहरिवालुकम् वालुकंच ५

अथपालंक्यांमुकुंदः कुंदकुंदुरु ४ बालंह्रीवेरबर्हिष्ठोदीच्यंकेशांबुनामच ६ कालानुसार्यवृद्धा

श्मपुष्पशीतशिवानितुशैलेयंतालपर्णीतुदैत्यागंधकुटीमुरागंधिनी ५ गजभक्ष्यातुसुवहासुरभी

रसा महेरुणाकुंदुरुकीह्लादिनीसल्लकीतिच ८ अग्निज्वालासुभिक्षेतुधातकीधातुपुष्पिका ४

पृथ्वीकाचंद्रवालेलानिष्कुटिर्बहुला ५ अथसासूक्ष्मोपकुंचिकातुत्थाकोरंगीत्रिपुटात्रुटिः ५

व्याधिः कुष्ठंपारिभव्यंवाप्यंपाकलमुत्पलं ८ शंखिनीचोरपुष्पीस्यात्केशिनी ३ अथवितुन्नकः झ

टामलकटातालीशिवातामलकीतिच ७ प्रपौंडरीकंपौंडर्यं २ अथतुन्नः कुबेरकः कुणिः कच्छः

कांतलको नंदिवृक्षः ९ अथराक्षसीचंडाधनहरीक्षेमदुष्पत्रगणहासकाः व्याडायुधंव्याघ्रनखंकर
जंचक्रकारकम् ४ सुषिराविद्रुमलताकपोताङ्घ्रिर्नटीनलीधमन्यञ्जनकेशीचहनुर्हट्टविलासिनी
४ शुक्तिःशङ्खःखुरःकोलदलंनखम् २ अथाढकीकाक्षीमृत्स्नातुवरिकामृत्तालकसुराष्ट्रजे ९ कु
टन्नटंदाशपुरंवानेयंपरिपेलवं प्लवगोपुरगोनर्दकैवर्तीमुस्तकानिच ८ ग्रन्थिपर्णंशुकंबर्हंपुष्पं।
स्थौणेयकुक्कुरे ५ मरुन्मालातुपिशुनास्पृक्कादेवीलतालघुः समुद्रान्तावधूःकोटिवर्षालं
कोपिकेत्यपि ॥ तपस्विनीमांसीजटिलालोमशामिषी ९ त्वक्पत्रमुत्कटंभृङ्गंत्वचंचोचंवरांग
कम् ९ कर्चूरकोद्राविडकःकाल्पकोवेधमुख्यकः ४ ओषध्योजातिमात्रेस्युरजातौसर्वमो
षधम् शाकाख्यंपत्रपुष्पादि । तंडुलीयोल्पमारिषः २ विशल्याग्निशिखानंताफलिनीश
क्रपुष्प्यपि ५ स्यादृक्षगंधाछगलांत्र्यावेगीवृद्धदारकः जुंगः ५ ब्राह्मीतुमत्स्याक्षीवयःस्थासो
मवल्लरी ४ पटुपर्णीहैमवतीस्वर्णक्षीरीहिमावती ४ हयपुच्छीतुकांबोजीमाषपर्णीमहासहा।

न्निकेरी रत्नफला विंबिपीलुपर्ण्यपि ४ वर्वरा कबरी तुंगी खरपुष्पा अजगंधिका ५ नदीकेरी रत्न
एलापर्णी च सुवहा रास्ना युक्तरसा च सा ४ वांगेरी शुक्रिका दंतशठाम्लशाकं लोणिका सहस्रवे
धीश्चक्रोमलवेतसः शतवेध्यपि ४ नमस्कारी गंडकाली समंगा खदिरेत्यपि ४ जीवंती जीवनी
जीवा जीवनीया मधुस्रवा ५ कूर्चशीर्षो मधुरकः शृंगह्रस्वांगजीवकाः ५ किराततिक्तो भूनिम्बो ना
र्यतिक्तः ३ अथ समन्ला विमन्ला मातलाश्रयिकेनाचर्मकसेत्यपि संस्पर्शा शयमष्टी गंधसलवहृत्ग्रंथि
केत्यपि काकरोपिपलाशोपिकारवेल्लः कटिल्लकः सुगंधी चाथ ग्रंथिलेकपोलास्थिजकः पटुः।
कूष्मांडकस्तु कर्कारुः केवारुः कर्कटी स्त्रियाम् वायसोली स्वादुरसा कायस्था ३ अथ सकुलकः
नितंभो दंतिका प्रत्यक्छ्रेणी उदंबरपर्ण्यपि ५ अजमोदा तु उग्रगंधा ब्रह्मदर्भा यवानिका ४ मूलेपो
ष्करकाश्मीरपद्मपत्राणि पौष्करे ३ अथ यातिचरायघाघारटीपद्मचारिणी ५ कांपिल्यः कर्कशः।
चंद्रो रक्तांगो रोचनीत्यपि ५ अथ गुंजा स्वेदगजो दद्रुघ्नश्चक्रमर्दकः प्रपुन्नाट नरणानष्ठ २ पलांडु

अ॰ को॰ २०

स्नुक्कंटकः २ लतार्कदुद्रुमौ तत्र हरिते ३ अथ महौषधम् लशुनं गृञ्जनारिष्टमहाकंदरसोनकाः
९ पुनर्नवा तु शोथघ्नी २ वितन्नं सुनिषण्णकम् २ स्याद्वातकः शीतलोमराजिता गणपर्ण्यपि ४
पारावताङ्घ्रिः कटभी पण्या ज्योतिष्मती लता ५ वार्षिकं त्रायमाणा स्यात् त्रायन्ती बलभद्रिका ४
विष्वक्सेनप्रिया गृष्टिर्वाराही बदरेत्यपि ४ मार्कवो भृङ्गराजः स्यात् २ काकमाची तु वायसी २ शि
तपुष्पा सितच्छत्रातिच्छत्रा मधुरा मिसिः अवाक्पुष्पी कारवी च ७ सरणा तु प्रसारणी २ तस्यां कटम्भ
रा राजबला भद्रबलेति च ३ जनी जतूका जननी जतुकृच्चक्रवर्तिनी संस्पर्शा ९ अथ शटी गंधमू
ली षड्ग्रन्थिकेत्यपि २ कर्चूरोऽपि पलाशोऽपि २ कारवेल्लः कटिल्लकः सुषवी च ३ अथ कुलकं पटो
लस्तिक्तकः पटुः ४ कूष्माण्डकस्तु कर्कारुः २ उर्वारुः कर्कटी स्त्रियौ २ इक्ष्वाकुः कटुतुम्बी स्यात् २ तु
म्बालाबूरुभे समे २ चित्रा गवाक्षी गोडुम्बा ३ विशाला त्विन्द्रवारुणी २ अर्शोघ्नः सूरणः कंदः ३ गं
डीरो नाससमष्ठिला कालेयपोटका २ मत्स्यीनमूलकं हिलमोचिका २ वास्तुकं शाकभेदाः स्युः ५ दूर्वा २०

27

त्रशतपर्विकासहस्रवीर्याभार्गव्योरुहानंता ९ अथसितागोलोमीशतवीर्याचगंडाली
शकुलाक्षकः ४ कुरुविंदोमेघनामामुस्तामुस्तकमस्त्रियां ४ स्याद्भद्रमुस्तकोगुंद्रा २ चूडा
लाचक्रलोच्चटा ३ वंशेत्वक्सारकर्मारत्वचिसारतृणध्वजः शतपर्वायवफलोवेणुमस्क
रतेजनः १० वेणवःकीचकास्तेस्युर्येस्वनंत्यनिलोद्धताः १ ग्रंथिर्नापर्वपरुषी २ गुंद्रस्तेजन
कःशरः ३ नडस्तुधमनःपोटगलः ३ अथोकाशमस्त्रियाम् इक्षुगंधःपोटगलः ३ पुंसिभू
म्नितृणवल्वजाः रसालइक्षुः २ तद्भेदाःपुंड्रकांतारकादयः स्याद्वीरणंवीरतरं २ मूलेस्योशीर
मस्त्रियाम् अभयंनलदंसेव्यमम्रणालंजलाशयम् लामज्जकंलघुलयमवदाहेष्टकापथे
नलादयस्तृणंगर्मुच्छ्यामाकप्रमुखाअपि अस्त्रीकुशंकुथोदर्भःपवित्रं ४ अथकत्तृणंपौरसौगं
धिकंध्यामदेवजग्धकरौहिषम् ९ छत्रातिछत्रपालघ्नौ ३ मालातृणकभूस्तृणे ५ शष्पंबाल
तृणं २ घासोयवसं २ तृणमर्जुनं ४ तृणानांसंहतिस्तृण्या १ नड्यातुनडसंहतिः १ तृणराजाह

श्री॰
अ॰
मको॰
२८
28

घस्नाल: २ नारिकेलस्तुलांगली २ घोंटातुपूगः क्रमुकोगूवाकः खपुरः ५ अस्यतु फलमुद्वे
गमेतेचहिंतालसहितास्त्रयः खर्जूरः केतकीतालीखर्जूरीचतृणद्रुमः इत्यमरकोशेद्विती
यकांडेवनौषधिवर्गः चतुर्थः ॐ सिंहोमृगेंद्रः पंचास्योहर्यक्षः केसरीहरिः ६ कंठेरवश्च
शार्दूलद्वीपिनौव्याघ्रे ९ चित्रकायःपंचशिखश्च तरक्षुस्तुमृगादनः २ वृकश्च वराहःसू
करोघृष्टिःकोलःपोत्रीकिरिःकिटिःदंष्ट्रीघोणीस्तब्धरोमाक्रोडोभूदारइत्यपि १२ उल्लालो
मुल्लादोमुखलांगलश्च कपिप्लवंगप्लवगशाखामृगवलीमुखाः मर्कटोवानरःकीशोव
नौकाः ८ हरिकसमुखोगोलांगूलश्च ऋक्षभल्लके ऋक्षाच्छभल्लभल्लूका ४ भालूकश्च
गंडकेखड्गखड्गिनौ २ वृणमश्च लुलायोमहिषोवाहद्विषत्कासारसैरिभाः ५ रजस्वलो
पि स्त्रियांशिवाभूरिमायुगोमायुमृगधूर्तकाः शृगालोवंचकःक्रोष्टाफेरुफेरवजंबुकाः १०
फेरंडश्च ओतुर्बिडालोमार्जारोवृषदंशकआखुभुक ५ त्रयोगौधेरगौधेयगोधारागोधिकात्म २८

जे श्वावित्तु शल्यः तल्लोम्नि शलली शललं शलम् ३ वातप्रमीर्वातमृगः २ कोकईहामृ
गो वृकः ३ मृगे कुरंगवातायुहरिणाजिनयोनयः ५ ऐणेयमेण्याश्चर्माद्यो । एणस्यैणम्
भे त्रिषु कदलीकंदलीचीनश्चमूरुप्रियकावपि समूरुश्चेति हरिणाअमीअजिनयोनयः ९ कृ
ष्णसाररुरुन्यंकुरंकुशम्बररौहिषाः गोकर्णपृषतैणऋश्यरोहिताश्चमरो मृगाः १२ गंधर्वः शरभो
रामः सृमरो गवयः शशः ९ इत्यादयो मृगेंद्राद्या गवाद्याः पशुजातयः उन्दुरुर्मूषको प्याखुः
खनको गर्हाशयो गर्त्तारोहश्च छुछुंदरी गंधमूषी दीर्घदेही तु मूषिका ४ गिरिका बालमूषिका ।
खुटाकश्च सरटः कृकलासः स्यात् २ प्रतिसूर्यः शयानकश्च मुसली गृहगोधिका ५ लूतास्त्री
तंतुवायोर्णनाभमर्कटकाः समाः ४ जालिको जालकारश्च नीलंगुस्तु कृमिः कर्णजलौकाः
शतपद्युभे २ वृश्चिकः शूककीटः स्यात् २ अलिर्द्रोणौ तु वृश्चिके २ पारावतः कलरवः कपोतः २
श्रयशशादनः पत्री श्येनः २ उलूके तु वायसारातिपेचकौ २ घूको निशाटश्च व्याघ्राटः स्याद्भर

द्वाजः २ खंजरीटस्तु खंजनः लोहपृष्ठस्तु कंकः स्यात् २ अथ चाषः किकीदिविः २ कलिंगभृंगधू

अ॰ मको॰ २५ 29

म्याटाः ३ अथ स्याच्छतपत्रकः दार्वाघाटः २ अथ सारंगस्तोककश्चातकः समाः ३ कृकवाकुस्ता

म्रचूडः कुक्कुटश्चरणायुधः ४ शिखी कालस्तस्य चटकः कलविंकः स्यात् २ तस्य स्त्री चटका १ तयोः १

पुंस्यपत्ये चाटकैरः स्त्र्यपत्ये चटकैव हि १ कर्करेटुः करेटुः स्यात् २ कृकणक्रकरौ समौ २ वनप्रियः

परभृतः कोकिलः पिक इत्यपि ४ कलकंठस्ताम्राक्षस्तु काके तु करटारिष्टबलिपुष्टसकृत्प्रजाः

ध्वांक्षात्मघोषपरभृद्बलिभुग्वायसा अपि ९ एकदृष्टिश्चिरंजीवी मौकुलिर्द्विज द्रोणो द्रोणकाक

स्तु काकोलः २ दात्यूहः कालकंठकः २ आतापिचिल्लौ २ दाक्षाय्यगृध्रौ २ कीरशुकौ समौ २

प्रियदर्शी नोविलीनो गोशीर्षजं वश्च क्रुङ् क्रौंचः २ अथ बकः काह्वः २ पुष्कराह्वस्तु सारसः २ कोक

श्चक्रश्चक्रवाको रथांगाह्वयनामकः ४ कादम्बः कलहंसः स्यात् २ उत्क्रोशकुररौ समौ २ हंसा

स्तु श्वेतगरुतश्चक्रांगा मानसौकसः ४ राजहंसास्तु ते चंचुचरणैर्लोहितैः सिताः मलिनैर्म २५

ल्लिकाख्यास्ते १ धार्तराष्ट्राः सितेतरैः १ शरारिराटिराडिश्च ३ बलाकाबिसकंठिका १ शारिका
गोराटीपीतरोगा च हंसस्य योषिद्वरटा १ सारसस्य तु लक्ष्मणा १ जतुकाजिनपत्रा स्यात् २ प
रोष्णी तैलपायिका २ मखविंगावल्गुलिकातिशाटनी च वर्वणा मक्षिका नीला २ सरघा
मधुमक्षिका २ पतंगिका पुत्तिका स्यात् दंशस्तु वनमक्षिका दंशी तज्जातिरल्पा स्यात् १
गंधोली वरटा द्वयोः भृंगारी चीरुका चीरी झिल्लिका च स्त्रियामिमाः ४ समौ पतंगशलभौ
खद्योतो ज्योतिरिंगणः २ इंद्रगोपकः ज्योतिर्माली कीटमणिश्च मधुव्रतो मधुकरो मधुलि
ण्मधुपाविनः द्विरेफपुष्पलिड्भृंगषट्पदभ्रमरालयः भमरश्चंचरीकश्च रोलम्बो दिंदिराव
पि मयूरो बर्हिणो बर्ही नीलकंठो भुजंगभुक् शिखावलः शिखी केकी मेघनादानुलास्यपि ८
केका वाणी मयूरस्य १ समौ चंद्रकमेचकौ २ शिखा चूडा २ शिखंडस्तु पिच्छबर्हे नपुंसके ३
प्रचलाकः कलापश्च खगे विहंगविहंगमविहगविहायसा शकुन्तिपक्षिशकुनिशकुंतिश

अ॰
को॰
३॰
30

ङ्नद्विजाः पतत्रिपत्रिपतगपतत्पत्ररथाण्डजाः नगौकोवाजिविकिरविष्किरपतत्रयः नीडोद्भ
वागरुत्मन्तः पित्संतोनभसंगमाः २२ तेषांविशेषाहारीतोमद्गुःकारंडवःप्लवः तित्तिरिःकु
क्कुभो २ लावोजीवञ्जीवश्चकोरकःकोयष्टिकष्टीट्टिभकोवर्तकोवर्तिकादयः १ आदिनाशारि
कादयः गरुत्पक्षच्छदःपत्रंपतत्रंचतनूरुहम् ६ स्त्रीपक्षतिःपक्षमूलं २ चंचुस्त्रोटिरुभेस्त्रियौ
यो २ तेऽङ्गं च प्रडीनोड्डीनसंडीनान्येताःखगगतिक्रियाः ३ पेशीकोशोद्विहीनेंडं १ कुलायोनी
नीडमस्त्रियाम् २ पोतःपाकोर्भकोडिम्भःपृथुकःशावकःशिशुः १ स्त्रीपुंसौमिथुनं २ द्वंद्वं
युग्मंतुयुगलंयुगं ४ समूहनिवहव्यूहसंदोहविसरव्रजाः स्तोमौघनिकरव्रातवारसंघातसं
चयाः समुदायःसमुदयः समवायश्चयोगणः स्त्रियांतुसंहतिर्वृंदंनिकुरुंबंकदंबकम् २९ वृं
दभेदाः समैर्वर्गः १ संघसार्थौतुजंतुभिः २ सजातीयैःकुलं १ यूथंतिरश्चांपुंनपुंसकम् १ पशू
नांसमजः २ अन्येषांसमाजः १ अथसधर्मिणांस्यान्निकायः पुंजराशीतूत्करःकूटमस्त्रियाम् ४ ३॰

कार्यांतशोकमाहुरत्नैतन्निरातीनितङ्गएा ४ मरह्मासन्नाः पतिमरगाच्छेकालेमलङ्काश्रुते।
इत्यमरकोशेद्वितीयकांडेसिंहादिवर्गः पंचमः ५ ॐमनुष्यामनुजामर्त्यामानुषामा
नवानराः ९ स्युःपुमांसःपंचजनाःपुरुषाःपूरुषानराः ५ स्त्रीयोषिदबलानारीयोषासी
मंतिनीवधूः प्रतीपदर्शिनीवामावनितामहिलातथा ॥ विशेषस्त्वंगनाभीरुःकामिनी
वामलोचना प्रमदामानिनीकांताललनाचनितंबिनी सुंदरीरमणीरामा ॥ कोपनासै
वभामिनी २ वरारोहामत्तकाशिन्युत्तमावरवर्णिनी ४ कृताभिषेकामहिषी ।भोगिन्यो
न्यान्नृपस्त्रियः १ पत्नीपाणिगृहीतीच २ द्वितीयासहधर्मिणी भार्याजायाथपुंभूम्निदा
राः सहचरीव स्यात्कुटुंबिनीपुरंध्री २ सुचरित्रातुसतीसाध्वीपतिव्रता ४ कृतापत्निकाध्य
ढाधिविन्ना २ स्वयंवरा पतिंवराचवर्याच ३ कुलस्त्रीकुलपालिका २ कन्याकुमारी २ गौ
रीतुनग्निकानागतार्तवा ३ स्यान्मध्यमादृष्टरजाः २ तरुणीयुवतिःसमे २ समाःस्नुषाज

नीवधः २ वधूटीच चिरंटीतुसुवासिनी २ इछावतीकामुकास्यात् २ वृषस्यंतीतुकामुकी २
कांतार्थिनीतुयायातिसंकेतंसाभिसारिका २ पुंश्चलीधर्षणीबंधक्यसतीकुलटेत्वरीस्वैरि
अ. णीपांसुलाचस्यात् ८ अशिश्वीशिशुनाविना १ अवीरानिष्पतिसुता १ विश्वस्ताविधवेसमे २
को. आलिःसखीवयस्याथ ३ सध्रीच पतिवत्नीसभर्तृका २ वृद्धापलिक्नी २ प्राज्ञीतुप्रज्ञा २ प्राज्ञा
३१ तुधीमती २ शूद्रीशूद्रस्यभार्यास्यात् १ शूद्रातज्जातिरंगना १ आभीरीतुमहाशूद्रीजातिपुंयो
31
गयोःसमाः २ अर्याणीस्वयभार्यास्यात् २ क्षत्रियाक्षत्रियाण्यपि २ उपाध्यायान्युपाध्यायी २
स्यादाचार्यापिचस्वतः १ आचार्यानीतुपुंयोगे १ स्यादर्यीक्षत्रियीतथा २ उपाध्यान्युपाध्या
यीः पोटास्त्रीपुंसलक्षणा वीरपत्नीवीरभार्या २ वीरमातातुवीरसूः २ जीवसूर्जीवतोकाचकु
टवाहिनी जातापत्याप्रजाताचप्रसूताचप्रसूतिका ४ स्त्रीनग्निकाकोटवीस्यात् २ दूतीसं
चारिकेसमे २ कात्यायन्यर्धवृद्धायाकाषायवसनाधवा १ सैरंध्रीपरवेश्मस्था १ स्ववशाशि ३१

स्य कारिका । असिक्नीस्यादवृद्धायाअन्तःपुरवासिनी । वारस्त्रीगणिकावेश्यारूपाजी

वाथसाजनैः सत्कृतावारमुख्यास्यात् । कुट्टनीशंभलीसमे २ विप्रश्नि

कादेवज्ञा ३ अथरजस्वला स्त्रीधर्मिण्यवीरात्रेयीमलिनीपुष्पवत्यपि ऋतुमत्यप्युद

क्यापि ८ स्त्रीधर्मिणीच स्याद्रजः पुष्पमार्तवम् २ श्रद्धालुर्दोहदवती २ निष्कलाविगतार्त

वा २ आपन्नसत्वास्याद्गुर्विण्यन्तर्वत्नीचगर्भिणी ४ गणिकादेस्तुगाणिक्यंगार्भिणंयौव

तंगणे २ पुनर्भूर्दिधिषूरूढाद्विस्तस्यादिधिषुपतिः । सतुद्विजोग्रेदिधिषूः सैवयस्यकुटुंबि

नी । कानीनःकन्यकःजातासुतः । अथसुभगासुतः सौभागिनेयःस्यात् २ पारस्त्रैणेयस्तु

परस्त्रियाः । पैतृष्वसेयःस्यात्पैतृष्वस्रीयश्चपितृष्वसुः सुतः २ मातृष्वस्रस्तथैवं २ वैमात्रेयो

विमातृजः २ सामातरस्तुभयमातृकः अथबांधकिनेयः स्याद्बन्धुलश्चासतीसुतः कौ

लटेयः कौलटेरः ४ भिक्षुकीतुसतीयदि तदाकौलटिनेयःस्यात्कौलटेयोपिचात्मजः २ अ

त्मजस्तनयः सूनुः सुतः पुत्रः ५ दारकदायदौ च स्त्रियां त्वमी आहुर्दुहितरं सर्वे ५ अपत्यं तो

कं तयोः समे संततिः संतानः प्रजा च स्वजाते त्वौरसौरस्यौ २ तातस्तु जनकः पिता ३ वप्ता च

अ॰ को॰ २२ जनयित्री प्रसूर्माता जननी ३ भगिनी स्वसा २ ननान्दा तु स्वसा पत्युः १ नप्त्री पौत्री सुतात्मजा

३ भार्यास्तु भ्रातृवर्गस्य यातरः स्युः परस्परम् प्रजावती भ्रातृजाया २ मातुलानी तु मातु

ली २ पतिपत्न्योः प्रसूः श्वश्रूः १ श्वशुरस्तु पिता तयोः १ पितुर्भ्राता पितृव्यः स्यात् १ मातुर्भ्रा

ता तु मातुलः १ श्यालाः स्युर्भ्रातरः पत्न्याः स्वामिनो देवृदेवरौ २ स्वस्रीयो भागिनेयः स्यात् २

जामाता दुहितुः पतिः २ पितामहः पितृपिता १ तत्पिता प्रपितामहः १ मातुर्मातामहाद्ये

वं १ सपिण्डास्तु सनाभयः २ समानोदर्यसोदर्यसगर्भ्यसहजाः समाः १ सगोत्रबान्धवज्ञाति

बन्धुस्वस्वजनाः समाः ९ ज्ञातेयं बन्धुता तेषां क्रमाद्भावसमूहयोः २ धवः प्रियः पतिर्भर्ता

सेक्ता वरयिता वरः १ आर्यपुत्रः प्रियो नासे १ जारस्तूपपतिः समौ २ अमृते जारजः कुण्डः १ २२

32

मृते भर्तरि गोलकः १ भ्रात्रीयो भ्रातृजः २ भ्रातृभगिन्यौ भ्रातरावुभौ २ (गणपतल्लोपेगा
गौः स्याद्वक्रजंघो समर्थितः सारवो विंशती विंशतः स्वैरको ग्रलोपतः द्वैकयोः क्लीबरे
कैः स्यात्पत्न्य इति पङ्क्तीपङ्क्त्यदादीनामयो गेऽपि केनानौ च ते विभुर्भवामित्यादिकं
त्वेषां स्वैर्योगोपरशेषतः) मातापितरौ पितरौ मातरपितरौ प्रसूजनयितारौ ४ श्वश्रूश्व
शुरौ श्वशुरौ २ पुत्रौ पुत्रश्च दुहिता च दंपती जंपती भार्यापती जायापती तौ च ४ गर्भा
शयो जरायुः स्यादुल्बं च कललोऽस्त्रियाम् ४ सूतिमासो वैजननः २ गर्भो भ्रूण इमौ
समौ २ तृतीयाप्रकृतिः शण्ढः क्लीबः पुंड्गो नपुंसकं ५ शण्ढः शण्ढोऽपीति स्वामी षण्डः पंडु
श्रुतिश्च शिशुत्वं शैशवं बाल्यं तारुण्यं यौवनं समे २ स्यात्स्थाविरं तु वृद्धत्वं २ वृद्धसंघोऽपि
वार्द्धकं १ पलितं जरसा शौक्ल्यं केशादेः १ विस्रसा जरा २ स्यादुत्तानशया डिम्भाः स्तनपा
पि स्तनंधयः ४ बालस्तु स्यान्माणवकः वयःस्थस्तरुणो युवा ३ प्रवयाः स्थविरो वृद्धो।(

अ॰
को॰
३३
33

जीनोजीर्णोजरन्न् ९ अथ वर्षीयान्दशमीज्यायान् ३ पूर्वजस्त्वग्रियोग्रजः ३ ज्येष्ठश्चज
घन्यजेस्युः कनिष्ठयवीयोवरजानुजाः ५ अमांसोदुर्वलश्छातः ३ वलवान्मांसलोंसलः
तुंदिभस्तुंदिलस्तुंदीबृहत्कुक्षिः पिचंडिलः ५ उत्पिलश्च अवटीटोवनाटश्चावभ्राटोन।
तनासिके ३ केशवा केशवः केशी ३ वलिनोवलिभः समौ २ विकलांगस्त्वपोगंडः २
खर्वोह्रस्वश्चवामनः ३ निखर्वः खरजश्च खरणाः स्यात्खरणसो २ विग्रस्तुगतनासि
कः १ खुरणाःस्यात्खुरणसः २ त्वड्डणाः त्वड्डनासिकः प्रज्ञुःप्रगतजानुकः २ ऊर्ध्वज्ञुरू
र्ध्वजानुस्स्यात् २ संज्ञुः संहतजानुकः २ स्यादेडोवधिरः १ कुब्जेगडुलः २ कुकरेकुणिः २
पृश्निरल्पतनौ २ श्रोणः पंगौ २ मुंडस्तुमुंडिते २ कल्वकस्त्ववककर्णः १ खलतिर्खल्वेंडल
मिका २ वलिरः केकरे २ खोडेखंजः २ विगानप्रश्चत्रिपुजणावराः जडुलः कालकः पि
प्लुः ३ तिलकस्तिलकालकः अनामयंस्यादारोग्यम् चिकित्सारुक्प्रतिक्रिया २ भेषजौ ३३

षधभैषज्यान्यगदोजायुरित्यपि ५ स्त्रीरुग्रुजाचोपतापरोगव्याधिगदामयाः १ पुमान्य(
क्ष्माक्षयः शोषः ३ प्रतिश्यायस्तुपीनसः २ स्त्रीक्षुत्क्षुतंक्षवः पुंसि ३ कासस्तुक्षवथुः पु
मान् २ शोफस्तुश्वयथुः शोथः ३ पादस्फोटोविपादिकाः किलाससिध्मे २ कच्छ्वांतु
पामपामाविचर्चिका ४ कंडूः खर्जूश्चकंडूया ३ विस्फोटः पिटकस्त्रियाम् १ व्रणोऽस्त्रियामी
र्ममरुः क्लीबेनाडीव्रणः पुमान् ४ कोठोमंडलके २ कुष्ठश्वित्रे २ दुर्नामकार्शसी २ गुदजे
गुदकीलकेच आनाहस्तुविबंधः स्यात् २ ग्रहणीरुक्प्रवाहिका २ प्रच्छर्दिकावमिश्चस्त्री
पुमांस्तुवमथुः समाः ३ छर्दीछर्दिश्च व्याधिभेदाविद्रधिः स्त्रीज्वरमेहभगंदरः ४ अश्मरीमू
त्रकृच्छ्रंस्यात् २ पूर्वेशुक्रावधेस्त्रिषु रोगहार्यगदंकारोभिषग्वैद्यौचिकित्सके ५ वार्तोनिराम
यः कल्य ३ उल्लाघोनिर्गतोगदात् १ ग्लानग्लास्नूआमयावीविकृतोव्याधितोऽपटुः आतुरोऽभ्य
मितोऽभ्यांतः १ समौपामनकच्छुरौ २ दद्रुणोदद्रुरोगीस्यात् अर्शोरोगयुतोऽर्शसः २ वातकीवा

मू॰ को॰ ३७

34

तरोगीस्यात् २ सातिसारोतिसारकी २ स्युःक्लिन्नाक्षेचुल्लचिल्लपिल्लाः ४ क्लिन्नेक्ष्णिचाप्यमी ४
उन्मत्तउन्मादवति २ श्लेष्मणः श्लेष्मलः कफी ३ न्युब्जोभुग्नेरुजा २ उज्जस्थ वृद्धनाभौतुंडिलतुं
डिभौ २ किलासीसिध्मलः २ अंधः दृक्क २ मूर्छालेमूर्तमूर्छितौ ३ शुक्रंतेजोरेतसीचबीज
वीर्येंद्रियाणिच ६ मायुःपित्तं २ कफः श्लेष्मा २ स्त्रियांतुत्वगसृग्धरा २ पिशितंतरसंमांसं
पललंक्रव्यमामिषम् ६ उत्तप्तंशुष्कमांसंस्यात् तद्वल्लूरंत्रिलिंगकम् ३ रुधिरेसृग्लोहितास्र
रक्तक्षतजशोणितम् ७ बुक्काग्रमांसं २ हृदयंहृत् २ मेदस्तुवपावसा २ पश्चाद्ग्रीवासिरा
मन्या १ नाडीतुधमनिः सिरातिलकंक्लोम २ मस्तिष्कंगोर्दं २ किट्टंमलोस्त्रियाम् २ अंत्रंपुरी
तम् गुल्मस्तुप्लीहापुंसिअथवस्नसास्नायुःस्त्रियो २ कालखंडयकृतीतुसमेइमे २ सृणीका
स्यंदिनीलाला ३ दूषिकानेत्रयोर्मलम् १ दूषीकाच मूत्रंप्रस्रावः २ उच्चारावस्करौशमले
शकृत् पुरीषंगूथवर्चस्कमस्त्रीविष्ठाविशोस्त्रियो ५ स्यात्कर्परःकपालोस्त्री २ कीकसंकुल्यम

३७

स्थिच २ स्याच्छरीरास्थिकंकालः १ करंकस्यपृष्ठास्थ्नितुकशेरुका १ शिरोस्थनिक
रोटिः स्त्री १ करटंच पार्श्वास्थनितुपर्शुका १ पर्शुश्च अंगंप्रतीकोवयवोपघनः ४ अ
थ कलेवरं गात्रंवपुः संहननंशरीरंवर्ष्मविग्रहः कायोदेहः क्लीबपुंसोः स्त्रियांमूर्तिस्त
नुस्तनूः १२ पादाग्रंप्रपदं २ पादः पदंघ्रिश्चरणोस्त्रियाम् ४ तद्ग्रंथीघुटिकेगुल्फौ २ पुमा
न्पार्ष्णिस्तयोरधः १ जंघातुप्रसृता २ जानूरुपर्वाष्ठीवदस्त्रियाम् ३ सक्थिक्लीबेपुमानूरुः
तत्संधिः पुंसिवंक्षणः १ गुदंत्वपानंपायुर्ना ३ वस्तिर्नाभेरधोद्वयोः १ कटोनाश्रोणि
फलकं १ कटिः श्रोणिः ककुद्मती ३ कटीस्त्र पश्चान्नितम्बः स्त्रीकट्याः १ क्लीबेतुजघ
नंपुरः १ कूपकौतुनितम्बस्थौद्वयहीनेकुकुंदरे स्त्रियांस्फिजोकटीप्रोथौ २ प्रतस्थ उपस्थोवक्ष्य
माणयोः १ भगंयोनिर्द्वयोः २ स्त्रीचिह्नंस्मरगृहंच शिश्नोमेढ्रोमेहनशेफसी ४ शेपःस्याद
नेच मुष्कोण्डकोशोवृषणः २ पेलंच पृष्ठवंशाधरेत्रिकं १ पिचंडकुक्षीजठरोदरंतुंदम् ५ स्तनौ

स्त्र स्तनौ कुचौ २ चूचुकं तु कुचाग्रं स्यात् न ना क्रोडं भुजान्तरम् उरो वत्सं च वक्षश्च ५ पृष्ठं तु चर

मं तनोः १ स्कन्धो भुजशिरोंसोस्त्री २ सन्धी तस्यैव जत्रुणी १ बाहुमूले उभे कक्षौ २ पार्श्वम

अ॰ स्त्री तयोरधः १ मध्यमं चावलग्नं च मध्योस्त्री २ द्वौ परौ द्वयोः भुजबाहू प्रवेष्टो दोः स्यात् ४

को॰ कफोणिस्तु कूर्परः २ अस्योपरि प्रगण्डः स्यात् १ प्रकोष्ठस्तस्य चाप्यधः १ मणिबन्धादाकनिष्ठं

३५ 35 करस्य करभो बहिः १ पञ्चशाखः शयः पाणिः ३ हस्तः करश्च तर्जनी स्यात्प्रदेशिनी २ अं

गुल्यः करशाखाः स्युः २ अंगुष्ठः प्रदेशिनी मध्यमानामिका चापि कनिष्ठा चेति ताः क्र

मात् ५ पुनर्भवः कररुहो नखोस्त्री नखरोस्त्रियाम् ४ काशं तुषोपि प्रादेशतालगोक

र्णास्तर्जन्यादियुते तते अंगुष्ठे ३ सकनिष्ठे स्याद्वितस्तिर्द्वादशांगुलः २ पाणौ चपेटप्रतल

प्रहस्ता विस्तृतांगुलौ ३ द्वौ संहतौ सिंहतलप्रतलौ वामदक्षिणौ १ पाणिर्निकुब्जः प्र

सृतिस्तौ युतावञ्जलिः पुमान् १ प्रकोष्ठे विस्तृतकरे हस्तः १ मुष्ट्या तु बद्धया सरत्निः स्याद् ३५

अरत्निस्सनिष्कनिष्ठेनमुष्टिना १ व्यामोबाह्वोःसकरयोस्तयोस्तिर्यगंतरम् १ ऊर्ध्वविस्तृतदोःपा
णिन्रमानेपौरुषंत्रिषु १ कंठोगलः २ अथग्रीवायांशिरोधिःकंधरेत्यपि ३ कंबुग्री
वात्रिरेखासा १ अवटुर्घाटाकृकाटिका ३ वक्त्रास्येवदनंतुंडमाननंलपनंमुखम् ७ क्लीबेघ्राणं
गंधवहाघोणानासाचनासिका ५ उल्याशंखिनीच ओष्ठाधरौतुरदनच्छदौदशनवाससी
अधस्ताच्चिबुकं १ गंडौकपोलौ २ तत्पराहनुः १ रदनादशनादंतारदाः ४ तालुतुकाकुद
म् रसज्ञारसनाजिह्वा ३ लोलावंटिकागलशुंडिकाच प्रांतावोष्ठस्यसृक्किणी १ ललाट
मलिकंगोधिः ३ ऊर्ध्वेदृग्भ्यांभ्रुवौस्त्रियाम् १ कूर्चमस्त्रीभ्रुवोर्मध्यं १ तारकाक्ष्णःकनीनि
का २ लोचनंनयनंनेत्रमीक्षणंचक्षुरक्षिणीदृग्दृष्टीच ८ अस्रानेत्रांबुरोदनंचास्रमश्रुच
वाष्पश्च अपांगौनेत्रयोरंतौ १ कटाक्षोपांगदर्शने २ कर्णशब्दग्रहौश्रोत्रंश्रुतिःस्त्रीश्रवणं
श्रवः ९ उत्तमांगंशिरःशीर्षंमूर्धानामस्तकोस्त्रियाम् ५ वचांगेच चिकुरःकुंतलोवालःकचः

अ॰
को॰
३९
36

केशः शिरोरुहः ९ शिरसिजश्च तद्वृन्दे कैशिकं कैश्यं २ अलकाश्चूर्णकुन्तलाः २ कुरलाश्च ते लला
टे भ्रमरकाः १ काकपक्षः शिखण्डकः २ कवरी केशवेशः १ अथ धम्मिल्लाः संयताः कचाः १ शिखा
चूडा केशपाशी ३ व्रतिनस्तु सटा जटाः २ कटप्रश्च वेणिः प्रवेणी २ शीर्षण्यशिरस्यौ विशदे कचे ४
पाशः पक्षश्च हस्तश्च कलापार्थाः कचात्परे ३ तनूरुहं रोम लोम ३ तद्वृद्धौ श्मश्रु पुंमुखे १ आकल्प
वेषौ नेपथ्यं प्रतिकर्म प्रसाधनम् ५ दश ते त्रिष्वलंकर्तालंकरिष्णुश्च मण्डितः ३ प्रसाधितोलं
कृतश्च भूषितश्च परिष्कृतः ४ विभ्राड् भ्राजिष्णुरोचिष्णू ३ भूषणं स्यादलंक्रिया २ अलंकारस्त्वाभ
रणं परिष्कारो विभूषणम् मण्डनं च ५ अथ मुकुटं किरीटं पुंनपुंसकम् २ मौलिश्च चूडामणिः
शिरोरत्नं २ तरलो हारमध्यगः २ नायकश्च बालपाश्या पारितथ्या २ पत्रपाश्या ललाटिका २
कर्णिका तालपत्रं स्यात् २ कुण्डलं कर्णवेष्टनम् २ कुण्डले च ग्रैवेयकं कण्ठभूषा २ लम्बनं तु ललन्ति
का २ स्वर्णैः प्रालम्बिका २ अथोरः सूत्रिका मौक्तिकैः कृता १ हारो मुक्तावली २ देवच्छन्दोसौ शत ३९

शतयष्टिकः २ हारभेदायष्टिभेदाद्गुच्छगुच्छार्धगोस्तनाः ३ अर्धहारोमानवकः १ एकावले
कयष्टिका २ सैवनक्षत्रमालस्यात्सप्तविंशतिमौक्तिका १ आवापकः पारिहार्यः कटकोवल
योस्त्रियाम् २ स्त्रीकट्यांमेखलाकांचीसप्तकीरशनाःस्त्रियाम् ४ शिंजिनीकलापश्च क्लीबे
सारसने पुंस्योनीवीच चाथपुंस्कट्यांशृंखलंत्रिषु १ पादांगदंतुलाकोटिर्मंजीरोनूपुरो
स्त्रियां हंसकःपादकटकः ४ किंकिणीक्षुद्रघंटिका २ त्वक्फलकृमिरोमाणिवस्त्रयोनि
र्दशत्रिषु वाल्कंक्षौमादि २ फालंतुकार्पासंबादरंचतत् कौशेयंकृमिकोशोत्थंराङ्कवम्मृग
रोमजम् अनाहतंनिष्प्रवाणितंत्रकंचनवांबरे ४ तत्स्यादुद्गमनीयंयद्धौतयोर्वस्त्रयोर्युग
म् १ पत्त्रोर्णंधौतकौशेयं १ बहुमूल्यंमहाधनम् २ क्षौमंदुकूलंस्यात् द्वेतुनिवीतंप्रावृतंत्रि
षु २ स्त्रियांबहुत्वेवस्त्रस्यदशाःस्युर्वस्तयोर्द्वयोः १ दैर्घ्यमानाहआयामः २ परिणाहोविशा
लता १ विस्तारश्च पटच्चरंजीर्णवस्त्रं २ समौनक्तककर्पटौ २ वस्त्रमाच्छादनंवासश्चैलंवसनमंशु

अ॰ को॰ ३० 37

कम् ९ चीनं च सचेलकः पटोऽस्त्री नावराशिः स्थूलशाटकः २ अन्तरीयोपसंव्यानपरिधाना

न्यधोंऽशुके ४ द्वौ प्रावारोत्तरासंगौ समौ बृहतिका तथा संव्यानमुत्तरीयं च चोलः कूर्पासको

स्त्रियाम् ५ निचोलः प्रच्छदपटः २ समौ रल्लककम्बलौ २ नीशारः स्यात्प्रावरणे हिमानिलनि

वारणे १ अर्धोरुकं वरस्त्रीणां स्याच्चण्डातकमंशुकम् १ स्यात्त्रिष्वाप्रपदीनं तत्प्राप्नोत्याप्रपदं हि

यत् १ अस्त्री वितानमुल्लोचः २ दूष्याद्यं वस्त्रवेश्मनि १ अथ शाह्नात्पटज्जरीगणल्पिनीस्थाने

च प्रतिसीरा जवनिका स्यात्तिरस्करिणीति च २ परिकर्माङ्गसंस्कारः २ स्यान्मार्ष्टिर्मार्जना

मृजा ३ पर्यङ्किका परिकरः पर्यङ्कश्चावसक्तिका उद्वर्तनोत्सादने द्वे क्लीबे २ अथाप्लाव आ

प्लवः स्नाने २ मज्जनं च चर्चा तु चार्चिक्यं स्थासकः ३ अथ प्रबोधनमनुबोधः पत्रलेखा प

त्राङ्गुलिरिमे स्त्रियाम् २ तमालपत्रतिलकचित्रकाणि विशेषकम् ४ द्वितीयं च तुरीयं च

न स्त्रियाम् पुंसि च अथ कुङ्कुमं काश्मीरजन्माग्निशिखं वरं बाह्लीकपीतने रक्तसंकोचपिशुने ३०

पीतरक्तोहितचंदने १० घुसृणेच लाक्षाराक्षाजतुक्लीवेयावोलक्तोद्रुमामयः ९ लवं
गंदेवकुसमेश्रीसंज्ञं २ अथजायकंकालीयकंचकालानुसार्यंच ३ अथसमर्थकंवं
शिकागुरुराजार्हंलोहंक्रिमिजंजोंगकम् कालागुर्वगुरुस्यात्तु २ मंगल्यामल्लिगंधि
यत् १ यक्षधूपः सर्जरसोरालसर्वरसावपिवहुरूपोपि ५ अथवृकधूपकृत्रिमधूपकौ
तुरुष्कःपिंडकः सिल्हो यावनोपि ४ अथपायसःश्रीवासोवृकधूपोपिश्रीवेष्टसरलद्रवौ ५
मृगनाभिर्मृगमदः कस्तूरीच ३ अथकोलकंकक्कोलकंकोशफलं ३ अथकर्पूरम
स्त्रियाम् घनसारश्चंद्रसंज्ञः सिताभ्रोहिमवालुका ५ गंधसारोमलयजोभद्रश्रीश्चं
दनोस्त्रियाम् ४ तैलपर्णिकगोशीर्षेहरिचंदनमस्त्रियाम् २ श्रीखंडंच तिलपर्णीतुप
त्रांगंरंजनंरक्तचंदनंकुचंदनंच ५ अथजातिकोशजातीफलेसमे २ कर्पूरागुरुकस्तू
रीकक्कोलैर्यक्षकर्दमः १ गात्रानुलेपनीवर्तिर्वर्णकोस्त्रीविलेपनं २ चूर्णानिवासयो

अ॰
को॰
३९
38

गाः स्रजः २ भावितं वासितं त्रिषु २ संस्कारो गंधमाल्याद्यैर्यः स्यात्तदधिवासनम् १ मा(

ल्यमाल्याद्यैर्यः स्यात्तदधिवासनम् १ माल्यं मालास्रजौ मूर्ध्नि २ केशमध्ये तु गर्भकः

प्रभ्रष्टकं शिखालंबि १ पुरोन्यस्तं ललामकम् १ प्रालंबमृजुलंबि स्यात्कंठात् २ वैक

क्षिकं तु तत् यत्तिर्यक्क्षिप्तमुरसि १ शिखास्वापीडशेखरौ २ रचना स्यात्परिस्यं

दः २ आभोगः परिपूर्णता २ उपधानं तूपबर्हः २ शय्यायां शयनीयवच्छयनं ३ म

ल्लिकाच मंचपर्यंकपल्यंकाः खट्वया समाः ४ गेंदुकः कंदुके २ दीपाग्निशिखादीपः प्र

दीपः २ पीठमासनम् २ समुद्गकः संपुटकः २ प्रतिग्राहः पतद्ग्रहः २ प्रसाधनी कंक

तिका २ पिष्टातः पटवासकः २ दर्पणे मुकुरादर्शौ ३ आत्मदर्शश्च व्यजने तालवृंतक

म् इत्यमरकोशे द्वितीयकांडे नृवर्गः षष्ठः ६ ॐ संततिर्गोत्रजननकुलान्यभिजना

न्वयौ वंशोन्ववायः संतानः ९ वर्णाः स्युर्ब्राह्मणादयः १ विप्रक्षत्रियविट्शूद्राश्चातुर्व

३९

एवंमितिस्मृते १ राजबीजीराजवंश्यः २ बीज्यस्तुकुलसंभवः २ महाकुलकुलीनार्यस(
भ्यसज्जनसाधवः ६ अन्तुस्थायनः शुष्यपत्रश्च ब्रह्मचारीगृहीवानप्रस्थोभिक्षुःचतुष्टे
आश्रमोस्त्री १ द्विजात्यग्रजन्मभूदेववाडवाः विप्रश्चब्राह्मणः ८ असौषट्कर्मायागादि
भिर्युतः १ विद्वान्विपश्चिद्दोषज्ञः सन्सुधीः कोविदोबुधः धीरोमनीषीज्ञः प्राज्ञः संख्या(
वान्पण्डितःकविः धीमान्सूरिः कृतीकृष्टिर्लब्धवर्णोविचक्षणः दूरदर्शीदीर्घदर्शी २२ श्रो
त्रियश्छान्दसःसमौ २ उपाध्यायोध्यापकः अथस्यान्निषेकादिकृद्गुरुः २ मंत्रव्याख्याकृ
दाचार्यः २ आदेष्टात्वध्वरेव्रती यष्टाचयजमानः ३ अथससोमवतिदीक्षितः १ इज्याशी
लोयायजूकः यज्वातुविधिनेष्टवान् १ सगीष्पतीष्ट्यास्थपतिः १ सोमपीथीतुसोमपः २
सर्ववेदाःसयेनेष्टःक्रतुः सर्वस्वदक्षिणः १ अनूचानःप्रवचनेसांगेधीती २ गुरोस्तुयो
लब्धानुज्ञःसमावृत्तः १ सुत्वात्वभिषवेकृते १ छात्रांतेवासिनौशिष्ये २ शैक्षाःप्राथम

अ॰
मं॰को
३५
39

कल्पिकाः २ एकब्रह्मव्रताचारामिथःसब्रह्मचारिणः सतीर्थ्यास्त्वेकगुरवः १ वितवा
नग्निमग्निचित् १ पारम्पर्योपदेशेस्यादैतिह्यमितिहाव्ययम् २ मीमांसकोजैमिनीयेवे
दान्तीब्रह्मवादिनि वैशेषिकःस्यादौलूक्यः २ सौगतःशून्यवादिनि२ नैयायिकस्त्वक्षपा
दः१ स्यात्स्याद्वादिकआर्हतः २ चार्वाकलौकायतिकौ २ सत्कार्येसांख्यकापिलौ २ उपज्ञा
ज्ञानमाद्यंस्यात् १ ज्ञात्वारंभउपक्रमः १ यज्ञःसवोध्वरोयागःसप्ततन्तुर्मखःक्रतुः १ पाठो
होमश्चातिथीनांसपर्यातर्पणंबलिः एतेपंचमहायज्ञाब्रह्मयज्ञादिनामकाः ५ समज्या
परिषद्गोष्ठीसभासमितिसंसदः आस्थानीक्लीवमास्थानंस्त्रीनपुंसकयोःसदः ४ प्राग्वं
शःप्राग्हविर्गेहात् १ सदस्याविधिदर्शिनः २ सभासदःसभास्ताराःसभ्याःसामाजिका
श्चते ४ अध्वर्यूद्गातृहोतारोयजुःसामर्ग्विदःक्रमात् ३ आग्नीध्रा
द्याधनैर्वार्याऋत्विजोयाजकाश्चते १ वेदिःपरिष्कृताभूमिः १ समेस्थंडिलचत्वरे २ चषालो ३५

हृप्यकरकाः २ ॐभास्तगाहृनाहृति १ हृयाग्रंतर्मतनिर्मेथ्यदारुणिलकाणिकृयोः १ दक्षिणा

ग्निर्गार्हपत्यादाहवनीयोग्नयः ३ अग्निञयमिदंत्रेता १ प्रणीतः संस्कृतोनलः समूह्याप

परिचाय्योपचाय्यावग्नौप्रयोगिणः ३ योगार्हपत्यादानीयदक्षिणाग्निः प्रणीयते त

स्मिन्नाय्यः १ अग्नायीस्वाहाच हुतभुकप्रियाऋक्सामिधेनीध्यायावयास्यादग्निसमिंथ

नी १ गायत्रीप्रमुखंछंदः १ हव्यपाकेचरुः पुमान् १ आमिक्षासाशृतोष्णेयादधीरेस्याद्द

धियोगतः १ पवित्रंप्रजनंतय स्त्रवितंस्तगावर्मणा १ पृषदाज्यंसदध्याज्ये १ परमान्नंतुपा

यसम् २ हव्यकव्येदैवपित्र्येअन्ने २ पात्रंस्रुवादिकम् १ ध्रुवोपभृज्जुहूर्नानस्तुवो भेदाः स्रुचः

स्त्रियः उपाकृतः पशुरसोयोभिमंत्र्यक्रतौहतः १ परंपराकंशमनंप्रोक्षणंतवधोवधः ३

वाच्यलिंगाः प्रमीतोपसंपत्रप्रोक्षिताहते सान्नाय्यंहविः २ अग्नौतुहुतंत्रिषुवषट्कृतं १ दी

क्षांतोवभृथोयज्ञे १ तत्कर्मार्हंतुयज्ञियं त्रिषु १ अथक्रतुकर्मेष्टं १ पूर्तंखातादिकर्मणि १ अ

स्तं विघसो यज्ञशेषभोजनशेषयोः २ त्यागो विहापितं दानमुत्सर्जनविसर्जने विश्राणनं वि

अ॰ को॰ ५॰ ५० तरणं स्पर्शनं प्रतिपादनम् प्रादेशनं निर्वपणमपवर्जनमंहतिः १३ उत्सर्गश्च मृतार्थं तद

हर्दाने त्रिषु स्यादौर्ध्वदेहिकं पितृदानं निवापः स्यात् १ श्राद्धं तत्कर्म शास्त्रतः २ अन्वाहार्यं मा

सिके १ अंशोऽष्टमोऽह्नः कुतपोऽस्त्रियाम् १ पर्येषणा परीष्टिश्चान्वेषणा च गवेषणा ४ सनिस्त्वध्ये

षणा २ याच्ञाभिशस्तिर्याचनार्थना ४ षट् तु त्रिष्वर्घ्यमर्घार्थे १ पाद्यं पादाय वारिणि १ क्र

मादातिथ्यातिथेये अतिथ्यर्थेऽत्र साधुनि २ स्युरावेशिक आगन्तुरतिथिर्ना गृहागते २ प्रा

घूर्णिकः प्राघुणिकः २ अथाभ्युत्थानं तु गौरवम् २ पूजा नमस्यापचितिः सपर्यार्चार्हणाः

समाः वरिवस्या तु शुश्रूषा परिचर्याप्युपासनम् ४ परिव्रज्या तपस्या तु भङ्ज्याविशा

विका व्रज्याटाट्या पर्यटनं ३ चर्या त्वीर्यापथस्थितिः १ उपस्पर्शस्त्वाचमनम् २ अथ मौ

नमभाषणम् २ प्राचेतसस्त्वादिकविः स्याद्धिप्रवहणश्च सः वाल्मीकिश्च ४ अथ गाधे। ५

योविश्वामित्रश्चकौशिकः ३ व्यासोद्वैपायनः पराशर्यः सत्यवतीसुतः ४ आनुपूर्व्यांस्त्रि
यांवावृत्परिपाटीअनुक्रमः पर्यायश्च ५ अतिपातस्तुविपर्ययउपात्ययः ३ क्रमोल्लंघनम
तिक्रमश्च नियमोव्रतमस्त्री २ तच्चोपवासादिपुण्यकम् औपवस्तंतूपवासः २ विवेकः
पृथगात्मता २ स्याद्ब्रह्मवर्चसंवृत्ताध्ययनर्द्धिः १ अथांजलिः १ पाठेब्रह्मांजलिः १ पा
ठेविप्रुषोब्रह्मबिंदवः १ ध्यानयोगासनेब्रह्मासनम् १ कल्पेविधिक्रमौ मुख्यः स्यात्प्रथ
मः कल्प १ अनुकल्पस्तोधमः १ संस्कारपूर्वंग्रहणंस्यादुपाकरणंश्रुतेः १ समेतुपाद
ग्रहणमभिवादनमस्त्रियाम्भे २ भिक्षुःपरिव्राट्कर्मंदीपाराशर्यपिमस्करी ५ तपस्वी
तापसःपारिकांक्षी ३ वाचंयमोमुनिः २ तपःक्लेशसहोदांतः २ वर्णिनोब्रह्मचारिणः २
ऋषयःसत्यवचसः २ स्नातकस्त्वाप्लुतोव्रती २ येनिर्जितेंद्रियग्रामायतिनोयतयश्च २
ते २ यःस्थंडिलेव्रतवशाच्छेतेस्थंडिलशाय्यसौ स्थांडिलश्च २ अथविरजस्तमसःस्युर्द्वया

अ॰
को॰
५८

51

निगाः २ पवित्रः प्रयतः पूतः ३ शुचिः पुण्यः पावनश्च पाषण्डाः सर्वलिङ्गिनः २ पाला
शेदण्डआषाढः व्रते । रामस्तुवैणवः । अस्त्रीकमण्डलुःकुण्डी २ व्रतिनामासनंवृसी । अजिनंच
र्मकृत्तिःस्त्रीभैक्षंभिक्षाकदम्बकम् । स्वाध्यायःस्याज्जपः २ सुत्याभिषवःसवनंचसा ३ सर्वैन
सामपध्वंसिजप्यंत्रिष्वघमर्षणम् । दर्शश्चपौर्णमासश्चयागौपक्षान्तयोःपृथक् २ शरी
रसाधनापेक्षंनित्यंयत्कर्मतद्यमः । नियमस्तुसयत्कर्मानित्यमागन्तुसाधनं २ शैवगोर्थ
स्रोतसिकः सिद्धान्तीशुद्धमार्गिकः पाञ्चालिकःपाशुपतोनाकुलोऽथमहाव्रती कपाली
सोमसिद्धान्तीतान्त्रिकःस्याद्विशेषदृक् वामलोद्वयमार्गःस्यात्त्रिकवेदीषडर्धिकः पूर्वाम्ना
यीमहामार्गीभैरवीदक्षिणागमी शाक्तोवामस्रोतसिकः कौलश्चान्वयिकःसमौ य
कायनेसात्वतश्चवैष्णवः पाञ्चरात्रिकः रक्ताम्बरोभदन्तश्चशाक्यश्रमणभिक्षुकाः भि
क्षुः श्वेतः श्वेतपटः क्षपणोऽथदिगम्बरः नग्नाटःश्रावकोऽर्हीकोनिर्ग्रन्थोजीवजीवकौ तौरं ५८

तु महाकरणं मुंडनं वपनं त्रिषु ४ कल्यापटीचकौपीने शास्त्रीतिल्लक्षतः ५ उपवीतं यज्ञसू
त्रं प्रोद्धृते दक्षिणे करे २ प्राचीनावीतमन्यस्मिन् १ निवीतं कंठलंबितं १ अंगुल्यग्रे ती
र्थं दैवं १ स्वल्पांगुल्योर्मूले कायं १ मध्येंगुष्ठांगुल्योः पित्र्यं १ मूले त्वंगुष्ठस्य ब्राह्मं स्याद्ब्र
ह्मत्वं ब्रह्मसायुज्यमित्यपि ३ देवभूयादिकं तद्वत् ३ कृच्छ्रं सांतपनादिकम् सं
न्यासवत्यनशने पुंस्प्रायः १ वीरहा नष्टाग्निः २ कुहना लोभान्मिथ्येर्यापथकल्प
ना १ व्रात्यः संस्कारहीनः स्यात् २ अस्वाध्यायो निराकृतिः धर्मध्वजी लिंगवृत्तिः अव
कीर्णी क्षतव्रतः २ सुप्ते यस्मिन्नस्तमेति सुप्ते यस्मिन्नुदेति च अंशुमानभिनिर्मुक्ताभ्युदि
तौ च यथाक्रमम् २ परिवेत्तानुजोनूढे ज्येष्ठे दारपरिग्रहात् १ परिवित्तिस्तु तज्ज्यायान् १ वि
वाहोपयमौ समौ तथा परिणयोद्वाहोपयामाः पाणिपीडनम् ९ व्यवायो ग्राम्यधर्मो
मैथुनं निधुवनं रतम् ५ संगतं मोहनं संप्रयोगश्च त्रिवर्गो धर्मकामार्थैः १ चतुर्वर्गः

अ॰
को॰
५२
42

सभोत्तकैः १ सबलैस्तैस्तुतभटम्। जन्याः स्निग्धा वरस्य ये १ इत्यमरकोशे द्वितीयकां
डे ब्रह्मवर्गः सप्तमः १ ॐ मूर्धाभिषिक्तो राजन्यो बाहुजः क्षत्रियो विराट् ५ राजा राट् पा
र्थिवक्ष्माभृन्नृपभूपमहीक्षितः १ राज्ञि तु प्रणताशेषसामन्तः स्यादधीश्वरः चक्रवर्ती
सार्वभौमः २ रामो दाशरथी रावणारिः काकुत्स्थराघवौ सौमित्रिर्लक्ष्मणो २ लंकापति
पौलस्त्यरावणाः दशास्यः ४ ग्रथेंद्रजिन्मेघनादो मंदोदरीसुतः ३ किष्किंधाधिपसुग्री
वौ २ हनूमान्मारुतात्मजे २ द्वौ जयद्युज्जयद्युषौ २ अजातशत्रुः शल्यारिर्धर्मपुत्रो युधिष्ठिरः ४
राधेयोऽङ्गाधिपः कर्णो २ भीमसेनो हिडिम्बभित् मारुतिः कीचकारातिर्बकवैरी वृकोदरः
९ धनंजयोऽर्जुनः पार्थः विजयः शक्रनंदनः गांडीवी फाल्गुनः सव्यसाची मध्यमपांडवः
जिष्णुः किरीटी बीभत्सुः श्वेतवाजी कपिध्वजः १५ एथाऽनंतीतक्षसातपांचालीयाज्ञ
सेनी पि द्रौपदी विक्रमादित्यः साहसांकः शकान्तकः २ शूद्रकस्त्वग्निमित्रो नाहाल्लुः स्या ५२

त्सालवाहनः ४ वैरोचनिर्बलिः २ कार्तवीर्योर्जुनः सहस्रदोः ३ नृपोन्योमंडलेश्वरः
येनेष्टंराजसूयेनमंडलस्येश्वरश्चयः शास्तियश्चाज्ञयाराज्ञः ससम्राट् १ अथराजकंराजन्य
कंचनृपतिक्षत्रियाणांगणेक्रमात् १ मंत्रीधीसचिवोमात्यः सामवायिकोपि अन्ये
कर्मसचिवास्ततः १ महामात्राः प्रधानानि २ पुरोधास्तुपुरोहितः २ द्रष्टरिव्यवहारा
णांप्राड्विवाकाक्षदर्शकौ २ धर्माधिकरणिकप्रातपाटलिकश्च प्रतीहारोद्वारपालद्वा
स्थद्वास्थितदर्शकाः ५ दंडीदौवारिकोवेत्री ३ उद्धारकश्चरक्षिवर्गस्त्वनीकस्थः २ अथाध्य
धिकृतौसमौ स्थायुकोधिकृतोग्रामे १ गोपोग्रामेषुभूरिषु १ भौरिकःकनकाध्यक्षः २ रू
प्याध्यक्षस्तुनैष्किकः २ अंतःपुरेत्वधिकृतःस्यादंतर्वंशिकोजनः १ सौविदल्लाःकंचुकि
नःस्थापत्याःसौविदाश्चते ४ षंढोवर्षवरस्तुल्यौ २ षंढश्च सेवकार्थ्यनुजीविनः ३ विष
यानंतरोराजाशत्रुः १ मित्रमतःपरं १ उदासीनःपरतरः १ ततस्यश्च पार्ष्णिग्राहस्तुपृष्ठतः १

ग्रं·
को·
४३

43

रिपौ वैरिसपत्नारिद्विषद्द्वेषणदुर्हृदः द्विड्विपक्षाहितामित्रदस्युशात्रवशात्रवः अभिघातिपरा
रातिप्रत्यर्थिपरिपंथिनः २५ आततायिसहनद्वेषिजिघांसुप्रत्यनीकिनश्च वयस्यः स्निग्ध
सवया ३ अथ मित्रं सखा सुहृत् ३ सख्यं साप्तपदीनं स्यात् २ सौहार्दं सौहृदं सौहृद्यं मैत्र
ज्यं च अनुरोधोऽनुवर्तनं यथार्हवर्णः प्रणिधिरपसर्पश्चरः स्पशः चारश्च गूढपुरुषः १
आप्तः प्रत्ययितस्त्रिषु २ सांवत्सरो ज्योतिषिको दैवज्ञगणकावपि स्युर्मौहूर्तिकमौहू
र्तज्ञानिकार्तान्तिका अपि ८ तान्त्रिको ज्ञातसिद्धान्तः २ सत्री गृहपतिः समौ २ लिपि
कारोऽक्षरचणोऽक्षरचुञ्चुश्च लेखके ४ लिखिताक्षरविन्यासे लिपिर्लिबिरुभे स्त्रियौ २ स्या
त्संदेशहरो दूतः २ दूत्यं तद्भावकर्मणी १ अध्वनीनोऽध्वगोऽध्वन्यः पान्थः पथिक इत्यपि ५
स्वाम्यमात्यसुहृत्कोशराष्ट्रदुर्गबलानि च राज्याङ्गानि १ प्रकृतयः पौराणां श्रेणयोऽपि च ८
संधिर्ना विग्रहो यानमासनं द्वैधमाश्रयः षड्गुणाः ९ शक्तयस्तिस्रः प्रभावोत्साहमन्त्रजाः ३ ४३

तयः स्थानंचवृद्धिश्चत्रिवर्गोनीतिवेदिनाम् सप्रतापः प्रभावश्च यत्तेजः कोशदंड
जम् २ सामदानेभेददंडावित्युपायचतुष्टयम् ४ साहसंतुदमोदंडः २ सामसांत्वं २
अथोसमौभेदोपजापौ २ उपधाधर्माद्यैर्यत्परीक्षणम् १ पंचत्रिष्व षडक्षीणोयस्तृती
याद्यगोचरः १ विविक्तविजनच्छन्ननिःशलाकास्तथारहः रहश्चोपांशुचालिंगे १ रह
स्यंतद्भवेत्रिषु १ समौविस्रंभविश्वासौ २ भ्रेषोभ्रंशोयथोचिता १ अभ्रेषन्या
यकल्पास्तुदेशरूपंसमंजसम् ५ युक्तमौपयिकंलभ्यंभजमानाभिनीतवत् न्याय्यंच
त्रिषुषट् ८ उचितेसांप्रतेच संप्रधारणातुसमर्थनम् २ अववादस्तुनिर्देशोनिदेशः
शासनंचसः शिष्टिश्चाज्ञाच ८ संस्थातुमर्यादाधारणास्थितिः ४ देवाच आगोपरा
धोमंतुश्च ३ समेउद्दानबंधने २ द्विपाद्योद्विगुणोदंडो १ भागधेयः करोबलिः ३ घट्टा
दिदेयंशुल्कोस्त्री १ प्राभृतंतुप्रदेशनम् उपायनमुपग्राह्यमुपहारस्तथोपदा ८ कोश

अ॰ को॰ ४४

44

लिकाठाकनेच यौनकालितयद्देयम्सायोहरणेचतत् २ तत्कालस्तुतदात्वंस्यात् उ
त्तरायतिःकालउत्तरः सांदृष्टिकंफलंसद्य उदर्कः फलमुत्तरं । अदृष्टंवह्नितोयादि दृष्टं
स्वपरचक्रजम् । महीभुजामहिभयंस्वपक्षप्रभवंभयम् । प्रक्रियात्वधिकारःस्यात् २
चामरंतुप्रकीर्णकं नृपासनंतुयद्भद्रासनं २ सिंहासनंतुतद्धैमं । छत्रंत्वातपत्रं २ राज्ञ(
स्तुनृपलक्ष्मतत् । भद्रकुंभः पूर्णकुंभः २ भृंगारः कनकालुका २ निवेशःशिबिरंष
ढे २ स्कंधावारः सैन्यावासश्च सज्जनंतूपरक्षणम् २ गुल्मकश्च हस्त्यश्वरथपादातंसे
नांगंस्याच्चतुष्टयम् दंतीदंतावलोहस्तीद्विरदोनेकपोद्विपः मतंगजोगजोनागःकुं(
जरोवारणःकरीइभःस्तंबेरमःपद्मी १५ सामजःसिंधुरःवैभीव यूथनाथस्तुयूथपः २
मदोत्कटोमदकलः २ कलभःकरिशावकः २ प्रभिन्नोगर्जितोमत्तो ३ समावुद्वांतनि(
र्मदौ २ हास्तिकंगजतावृंदे २ करिणीधेनुकावशा ३ गंडःकटोमदोदानं २ दंतिवाःवम ४४

थुः करशीकरः २ कुंभौतुपिंडौशिरसः १ तयोर्मध्येविद्रुः पुमान् १ अवग्रहोललाटंस्या
त् २ ईषिकात्वक्षिकूटकम् १ अपांगदेशोनिर्याणं १ कर्णमूलंतुचूलिका १ अधःकुंभस्य
वाहित्थंप्रतिमानमधोस्यच १ आसनंस्कंधदेशः स्यात्पद्मकंबिंदुजालकम् १ पक्षभा
गःपार्श्वभागो २ दंतभागस्तुयोग्रतः १ द्वौपूर्वपश्चाज्जंघादिदेशौगात्रावरेक्रमात् २
तोत्रंवेणुकंआलानंबंधस्तंभे २ अथशृंखलेअंदुकोनिगडोस्त्रीस्यात् २ अंकुशोस्त्रीसृ
णिःस्त्रियाम् दूष्याकक्ष्यावरत्रास्यात् ३ कल्पनासज्जनासमे २ प्रवेण्यास्तरणंवर्णः
परिस्तोमः कुथोद्वयोः ५ वीतंत्वसारंहस्त्यश्वं १ वारीतुगजबंधनी २ घोटकेवीतितु
रगतुरंगाश्वतुरंगमाः वाजिवाहार्वगंधर्वहयसैंधवसप्तयः १३ आजानीयाः कुलीना
स्युः २ विनीताःसाधुवाहिनः २ वनायुजाः पारसीकाः कांभोजावाह्लिकाहयाः ४ वा
ह्लीकश्चययुरश्वोश्वमेधीयः १ जवनस्तुजवाधिकः २ प्रजवीच पृष्ठ्यःस्थौरी २ सितःक

अ॰
को॰
४५

45

कं । रथ्योवोढारथस्ययः । वालःकिशोरःवाम्यश्वावडवा ३ वाडवागणे । त्रिष्वाश्वीनंयद
श्वेनदिनेनैकेनगम्यते । कश्यंतुमध्यमश्वानां । हेषाह्रेषाचनिःस्वनः २ निगालस्तु
गलोद्देशः । वृंदेत्वश्वीयमाश्ववत् २ पर्याणंपल्ययनकं २ वल्गावाल्मिकशणःसमाः ३ आ
स्कंदितंधौरितकंवल्गितंरेचितंप्लुतम् गतयोमूःपंचधाराः ५ घोणातुप्रोथमस्त्रिया
म् २ कविकातुखलीनोस्त्री २ शफंक्लीबेखुरःपुमान् । पुच्छोस्त्रीलोमलांगूले ३ वालह
स्तश्चवालधिः २ त्रिषूपावृत्तलुठितौपरावृत्तेमुहुर्भुवि २ यानेचक्रिणियुद्धार्थेशतांगः
स्यंदनोरथः ४ असौपुष्परथश्चक्रयानेनसमराययत् । कर्णीरथःप्रवहणंडयनंचसमंत्र
यम् क्लीबेनःशाकटोस्त्रीस्यात् २ गंत्रीकम्बलिवाह्यकम् २ शिविकायाप्ययानंस्या
दोलाप्रेंखादिकाःस्त्रियाम् २ उभौतुद्वैपवैयाघ्रौद्वीपिचर्मावृतेरथे २ पांडुकंबलसंवी
तःस्यंदनःपांडुकम्बली । योग्योरथोवैनयिकस्याधन्वःपारियात्रिकः ४ रथेकाम्बलवा ४५

5

स्त्राद्याः कम्बलादिभिरावृते २ अस्योद्कूलावरूलाख्याहर्थौ योमरवक्रूचंकौ २ त्रिषु द्वैप्या
द्वयोरथ्या रथकड्या रथव्रजे ३ धूः स्त्रीक्लीबे यानमुखं २ स्याद्रथांगमपस्करः २ चक्रं र
थांगं २ तस्यान्ते नेमिः स्त्री स्यात्प्रधिः पुमान् २ पिंडिका नाभिः २ अक्षाग्रकीलके तु द्व
योरणिः रथगुप्तिर्वरूथो ना २ कूवरस्तु युगंधरः २ अनुकर्षो दार्वधःस्थम् १ प्रासंगो ना
युगाद्युगः १ सर्वं स्याद्वाहनं यानं युग्यं पत्रं च धोरणम् ५ परम्परावाहनं यत्तद्वैनीतकम
स्त्रियाम् १ आधोरणा हस्तिपका हस्त्यारोहा निषादिनः ४ नियंता प्राजिता यंता सूतः क्ष
त्ता च सारथिः सव्येष्ठदक्षिणस्थौ च संज्ञा रथकुटुंबिनः ८ रथिनः स्यंदनारोहाः २ अ
श्वारोहास्तु सादिनः २ भटा योधाश्च योद्धारः २ सेनारक्षास्तु सैनिकाः २ सेनायां सम
वेता ये सैन्यास्ते सैनिकाश्च ते बलिनो ये सहस्रेण ते सहस्राः सहस्रिणः २ परिधिस्थः
परिचरः २ सेनानीर्वाहिनीपतिः २ कंचुको वारबाणोऽस्त्री २ यत्तु मध्ये सकंचुकाः बध्नंति

अ॰
को॰
४९

46

तत्सारसनमधिकांगः १ अथशीर्षकंशीर्षण्यंचशिरस्त्रेच ३ तनुत्रंवर्मदंशनं उरश्छदः
कंकटकोजगरःकवचोस्त्रियाम् ७ आमुक्तःप्रतिमुक्तश्चपिनद्धश्चापिनद्धवत् ४ सन्न
द्धोवर्मितःसज्जोदंशितोव्यूढकंकटः ५ त्रिष्वामुक्तादयःवर्मभृतांकावचिकंगणे १
पदातिपत्तिपदगपादातिकपदाजयः पद्गश्चपदिकश्च ७ अथपादातंपत्तिसंहतिः १
शस्त्राजीवीकाण्डस्पृष्टायुधीयायुधिकाःसमाः ४ कृतहस्तःसुप्रयोगविशिखःकृतपुं
खवत् ३ अपराद्धपृषत्कोसौलक्ष्याच्च्युतसायकः धन्वीधनुष्मान्धानुष्कोनिषंग्य
स्त्रीधनुर्धरः ५ स्यात्काण्डवांस्तुकाण्डीरःशाक्तीकःशक्तिहेतिकः २ याष्टीकपारश्वधि
कौयष्टिस्वधितिहेतिकौ नैस्त्रिंशिकोसिहेतिःस्यात् २ समौप्रासिककौन्तिकौ २ चर्मी
फलकपाणिःस्यात् २ पताकीवैजयन्तिकः २ अनुप्लवःसहायश्चानुचरोभिचरःसमाः ४
पुरोगाग्रेसरप्रष्ठाग्रतःसरपुरःसराः पुरोगमःपुरोगामी ७ मंदगामीतुमन्थरः जंघालोति ४९

जवनस्त्वतिजवस्तुल्यौ २ जंघाकरिकजांघिकौ २ तरस्वी त्वरितो वेगी प्रजवी जवनो जवः ६ जय्यो यः शक्यते जेतुं १ जेयो जेतव्यमात्रके १ ऊर्जस्वलः स्यादूर्जस्वी य ऊर्जोऽतिशयान्वितः २ स्यादुरस्वानुरसिलः २ रथिको रथिनो रथी ३ कामंगाम्यनुकामीनोऽपि २ अत्यंतीनस्तथा भृशम् १ शूरो वीरश्च विक्रान्तो ३ जेता जिष्णुश्च जित्वरः ३ सांयुगीनो रणे साधुः १ शस्त्राजीवायुधीयकौ २ ध्वजिनी वाहिनी सेना पृतनानीकिनी चमूः वरूथिनी ७ बलं सैन्यं चक्रं चानीकमस्त्रियाम् ४ व्यूहस्तु बलविन्यासः १ भेदा दंडादयो युधि ४ प्रत्यासारो व्यूहपार्ष्णिः २ सैन्यपृष्ठे प्रतिग्रहः १ एकेभैकरथा त्र्यश्वा पत्तिः पंचपदातिका १ पत्त्यंगैस्त्रिगुणैः सर्वैः क्रमादाख्या यथोत्तरं सेनामुखं १ गुल्मगणौ २ वाहिनी पृतना १ चमूः १ अनीकिनी १ दशानीकिन्यक्षौहिणी १ अथ संपदि संपत्तिः श्रीश्च लक्ष्मीश्च ४ विपत्त्यां विपदापदौ ३ आयुधं तु प्रहरणं शस्त्रमस्त्रं ४ हेतिश्च अथास्त्रियो ध(

अ॰
को॰
७०
97

स्तुश्चापौधन्वशरासनकोदंडकार्मुकम् इष्वासोपि ७ अस्त्रस्य ग्रथकर्णस्यकालपृष्ठंशरा
सनम् १ कपिध्वजस्यगांडीवगांडिवौपुंनपुंसके २ कोटिरस्याटनिः १ गोधातलेज्याघात
वारणे २ लस्तकस्तुधनुर्मध्यं १ मौर्वीज्याशिंजिनीगुणः ४ जीवाच स्यात्प्रत्यालीढमा
लीढमित्यादिस्थानपंचकम् लक्षंलक्ष्यंशरव्यंच ३ शराभ्यासउपासनं पृषत्कबाणवि
शिखा अजिह्मगखगाशुगाः कलम्बमार्गणशराः पत्रीरोपइषुर्द्वयोः कलम्बोवत्सद
न्तश्चवाजीभल्लश्चवाजवान् शिलीमुखः स्वर्णपुंखः सायकोयोग्मखः शरः निर्कर्ति(
स्तीक्ष्णमार्गेयिकस्मवर्त्माचसायकः प्रक्ष्वेडनास्तुनाराचाः ३ पक्षोवाजः २ त्रिषूत्त
रे निरस्तःप्रहितेबाणे १ विषाक्तेदिग्धलिप्तकौ २ तूणोपासंगतूणीरनिषंगाइषुधि
र्द्वयोः तूण्यां ५ कलापश्च खड्गेतुनिस्त्रिंशचंद्रहासासिरिष्टयः कौक्षेयकोमंडला
ग्रः करवालःकृपाणवत् त्सरुःखड्गादिमुष्टौस्यात् १ मेखलातन्निबंधनम् १ फलको ७०

स्त्रीफले चर्म ३ संग्राहो मुष्टिरस्य यः १ द्रुघनो मुद्गरघनौ २ स्यादीली करवालिका २ भिंदि
पालः सृगस्तुल्यौ २ परिघः परिघातिनः २ द्वयोः कुठारः परशुः स्वधितिस्तु परश्वधः ४ स्या
च्छस्त्री चासिपुत्री च छुरिका चासिधेनुका ४ वा पुंसि शल्यं शंकुर्ना सर्वला तोमरोऽस्त्रि
यां प्रासस्तु कुंतः कोणस्तु स्त्रियः पाल्यश्रिकोटयः ४ सर्वाभिसारः सर्वौघः सर्वसन्नह
नार्थकः ३ लोहाभिसारोऽस्त्रभृतां राज्ञां नीराजनाविधिः १ यत्सेनयाभिगमनमरौ स्याद
भिषेणनं १ यात्रा व्रज्याभिनिर्याणं प्रस्थानं गमनं गमः ५ स्यादासारः प्रसरणं २ प्रचक्रं च
लितार्थकम् अहितान्प्रत्यभीतस्य रणे यानमभिक्रमः १ वैतालिका बोधकराः २ चाक्रि
का घांटिकार्थकाः २ स्युर्मागधास्तु मगधाः २ वंदिनः स्तुतिपाठकाः २ संशप्तकास्तु
समये संग्रामादनिवर्तिनः १ रेणुर्द्वयोः स्त्रियां धूलिः पांसुर्ना न द्वयो रजः ४ चूर्णे क्षोदः २
समुत्पिंजपिंजलौ भृशमाकुले २ पताका वैजयंती स्यात्केतनं ध्वजमस्त्रियाम् ४ सा वीरा

अ॰
को॰
४८
48

शसनं युद्धश्रमिर्घातिभयप्रदा अहंपूर्वमहंपूर्वमित्यहंपूर्विका स्त्रियाम् ४ आहोपुरुषिका
दर्पाद्यास्यात्संभावनात्मनि १ अहमहमिका तु सा स्यात्परस्परं यो भवत्यहंकारः १ द्रविणं
तरः सहोबलशौर्याणि स्थाम शुष्मं च १ शक्तिः पराक्रमः प्राणः ३ विक्रमस्त्वतिशक्तिता १
वीरपाणं तु यत्पानं वृत्ते भाविनि वा रणे १ युद्धमायोधनं जन्यं प्रधनं प्रविदारणम् मृधमास्कं
दनं संख्यं समीकं साम्परायिकम् अस्त्रियां समरानीकरणाः कलहविग्रहौ संप्रहाराभिसं
स्फोटसंयुगाः अभ्यामर्दसमाघातसंग्रामाभ्यागमाहवाः समुदायः स्त्रियां संयत्समित्या
जिसमिद्युधः १ नियुद्धं बाहुयुद्धे स्यात् १ तुमुलं रणसंकुले क्ष्वेडा तु सिंहनादः स्यात् २ क
रिणां घटना घटा १ क्रंदनं योधसंरावः २ बृंहितं करिगर्जितं विस्फारो धनुषः स्वानः १ प
टहाडंबरौ समौ २ प्रसभं तु बलात्कारो हठः २ अथ स्खलितं छलं २ अजन्यं क्लीबमुत्पात उ
पसर्गः समं त्रयम् ३ मूर्छा तु कश्मलं मोहः ३ अप्यवमर्दस्तु पीडनम् १ अभ्यवस्कंदनं त्व

४८

भ्यासादने २ विजयोजयः २ वैरशुद्धिःप्रतीकारोवैरनिर्यातनंचसा ३ प्रद्रावोद्रावसंद्रा
वसंद्रावाः प्राद्रवोविद्रवोद्रवः अपक्रमोपयानंच ८ रणेभंगःपराजयः १ पराभवस्तु परा
जितपराभूतौत्रिषु २ नष्टतिरोहितौ २ प्रमापणंनिबर्हणंनिकारणंविशारणंप्रवा
सनंपरासनंनिषूदनंनिहिंसनम् निर्वासनंसंज्ञपनंनिर्ग्रंथनमपासनं निस्तर्हणंनिह
ननंक्षणनंपरिवर्जनम् निर्वापणंविशसनंमारणंप्रतिघातनम् उद्वासनंप्रमथनक्र
थनोज्जासनानिच आलंभपिंजविशरघातोन्माथवधाअपि ३ः व्यापादनेविशमनेक्ष
दनेचनिस्तंभने ४ स्यात्पंचताकालधर्मोदिष्टांतः प्रलयोत्ययः अंतोनाशोद्वयोर्मृत्युः
मरणंनिधनोस्त्रियाम् प्रमयोस्त्रीदीर्घनिद्राहिंसासंस्थानिमीलनं १४ परासुप्राप्तपंच
त्वपरेतप्रेतसंस्थिताः मृतप्रमीतौत्रिष्वेते १ चिताचित्याचितिःस्त्रियां ३ कबंधोस्त्रीक्रि
यायुक्तमपमूर्धकलेवरम् श्मशानंस्यात्पितृवनं २ कस्वीरंशवासस्तं भूतवासःप्रेतवनं

अ॰ को॰ ५९
49

कुणपः शवमस्त्रियाम् २ प्रग्रहोपग्रहोबंद्यां ३ करवीरंदशवास्थलं कारास्याद्बंधनालये १
पुंसि भूम्न्यसवः प्राणाश्चैवं २ जीवोऽसुधारणं जीवाच आयुर्जीवितकालो ना २ जीवातुर्जीव
नौषधम् २ इत्यमरकोशे द्वितीयकांडे क्षत्रियवर्गः प्रथमः ॐ ऊरव्या ऊरुजा अर्या वैश्या
भूमिस्पृशो विशः आजीवो जीविका वार्ता वृत्तिर्जीवनवेतने ४ स्त्रियां कृषिः १ पाशुपा १
ल्यं १ वाणिज्यं च १ इति वृत्तयः सेवा श्ववृत्तिः अनृतं कृषिः २ उञ्छशिलमृतम् २ द्वे याचि
तायाचितयोर्यथासंख्यं मृतामृते २ सत्यानृतं वणिग्भावः २ स्यादृणं पर्युदंचनं उद्धा
रः २ अर्थप्रयोगस्तु कुसीदं वृद्धजीवनं ३ याच्ञयाप्तं याचितकं १ नियमादापमित्यक
म् १ उत्तमर्णाधमर्णौ द्वौ प्रयोक्तृग्राहकौ क्रमात् कुसीदिको वार्धुषिको वृद्ध्याजीवश्च वा
र्धुषिः ४ क्षेत्राजीवः कार्षिकश्च कृषिकश्च कृषीवलः ४ कार्षकश्च क्षैत्रं ब्रैहेयशालेयं
व्रीहिशाल्युद्भवोचितम् ३ यव्यं यवक्यं षष्टिक्यं यवादिभवनं हि यत् ३ तिल्यतैलीनव

वत्. २ माषोमाषणभंगाद्विरूपता। शाकक्षेत्रादिके शाकशाकटं शाकशाकिनं २ मौ
द्रीवीणादिशेषधान्योद्भवक्षमम्. वीजाकृतंतूप्तकृष्टं २ सीत्यं हल्यं च कृष्टवत्. २ त्रिगु
णाकृतं तृतीयाकृतं त्रिहल्यं त्रिसीत्यमपि ४ तस्मिन्नु द्विगुणाकृते तु सर्वपूर्वं ४ शं
म्बाकृतमपीह १ द्रोणाढका(दिवापादौ द्रौणिकाढकिकादयः खारीवापस्तु खा
रीकः २ उत्तमर्णादयस्त्रिषु पुंनपुंसकयोर्वप्रः केदारः क्षेत्रं ३ अस्य तु कैदारिकं स्या
त्कैदार्यं क्षेत्रं कैदारकं गणे ५ लोष्टानि लोष्टवः पुंसि २ कोटिशो लोष्टभेदनः २ प्रा
जनं तोदनं तोत्रं प्रेषणं प्रवयणं च खनित्रमवदारणं २ दात्रं लवित्रं २
आबंधो योत्रं योक्त्रं २ अथो हलं निरीषं कुटकं फालः कृषिकः फलं कृषश्च लांगलं ह
लं गोदारणं च सीरः ४ अथ शम्या स्त्री युगकीलकः २ ईषा लांगलदंडः स्यात् २ सीता
लांगलपद्धतिः २ पुंसि मेधिः खलेदारु न्यस्तं यत्पशुबंधने १ आशुर्व्रीहिः पाटलः स्या

न १ शितिश्शुक्लयवौ समौ १ तोक्मस्तु तत्र हरिते कलायस्तु सतीनकः हरेणुखण्डिकौ चा

अ॰ को॰ ५० स्मिन् ४ कोरदूषस्तु कोद्रवः २ उद्दालकस्तु मंगल्यको मसूरः २ अथ मकुष्टकमयोष्ठ

कौ वनमुद्गे ३ सर्षपे तु द्वौ तन्तुभकदंभकौ ३ सिद्धार्थस्त्वेष धवलः १ गोधूमः सुमनः

समौ २ स्याद्यावकस्तु कुल्माषः २ चणको हरिमन्थकः २ द्वौ तिले तिलपेजश्च तिलपिंज

श्च निष्फले २ क्षवः क्षुताभिजननो राजिका कृष्णिकासुरी ५ स्त्रियौ कंगुप्रियंगू द्वे २ अ

तसी स्यादुमा क्षुमा ३ मातुलानी तु भंगायां २ व्रीहिभेदस्त्वणुः पुमान् १ श्यामकः

श्यामाकस्तु किंशारुस्सस्यशूकं स्यात् १ कणिशं सस्यमंजरी शिलेसिलंच धान्यं व्रीहि

स्तम्बकरिः ३ सीत्यं कलमस्तु उञ्छलो वलिनः कोष्ठागारं धान्यादिकस्य कः ४ स्तम्बो

गुच्छस्तृणादिनः ३ नाडीनालं च काण्डोऽस्य २ पलालोऽस्त्री स निष्फलः १ कडंगरो बुसं

क्लीबे २ धान्यत्वचि तुषः पुमान् १ शूकोऽस्त्री श्लक्ष्णतीक्ष्णाग्रे १ कंठकस्तु शमी शिम्बा २

50

विशरणे ऽर्द्धमावसितं धान्यं । पूतं तु बहुलीकृतम् । माषादयः शमीधान्ये शूक
धान्ये यवादयः । शालयः कलमाद्याश्च षष्टिकाद्याश्च पुंस्यमी । तृणधान्यानि
नीवाराः २ स्त्रीगवेधुर्गवेधुका २ अयोग्रं मुसलो ऽस्त्री स्यात् २ उलूखलमुदूखलम्
प्रस्फोटनं शूर्पमस्त्री । चालनं तितउः पुमान् २ परिपवनं च स्यूतप्रसेवौ २ प्रसे
वकश्च कंडोलपिटौ ३ कटकश्च कटकिलिंजकौ समानौ २ रसवत्यां तु पाकस्थानम्म
हानसे ३ पौरोगवस्तदध्यक्षः २ सूपकारास्तु वल्लवाः २ आरालिकान्धसिकाः
सूदा औदनिका गुणाः ४ आपूपिकः कांदविको भक्ष्यकारः ३ इमे त्रिषु अ
श्मंतमुद्धानमधिश्रयणी चुल्लिरंतिका ५ अंगारधानिकांगारशकट्यपि हसंति
का हसन्यपि ४ मृद्याग्निका च अघनत्स्त्री स्यादंगारः अलातमुल्मुकम् २ क्लीबेऽम्ब
रीषं भ्राष्ट्रो ना २ कंदुर्वा स्वेदनी स्त्रियाम् २ अलिंजरः स्यान्मणिके २ कर्कर्यालुर्गल

प्र॰
को॰
५८
51

तिका पिठरं स्थाल्युखा कुंडं ४ कलशस्तु त्रिषु द्वयोः घटः कुटनिपावस्त्री ४ शरा
वो वर्धमानकः २ ऋजीषं पिष्टपचनं २ कंसो स्त्री पानभाजनं २ मल्लि
कापारीव कुतूः कृत्तेः स्नेहपात्रं। सैवाल्पा कुतुपः पुमान्। सर्वमावपनं भांडं २३
ष्टिकावीटिका च कुतूः कृत्तेः स्नेहपात्रं। सैवाल्पा कुतुपः पात्रामत्रेच भाजनम् ३
दर्विः कंबिः खजाका च २ स्यात्तर्दूर्दारुहस्तकः २ अस्त्री शाकं हरितकं शिग्रुः ३ अ
स्य तु नालिका कडम्बश्च कलम्बश्च ३ वेषवार उपस्करः २ तिंतिडीकं च चुक्रं च वृक्षाम्ल।
ल्लं ३ अथ वेल्लजं मरिचं कोलकं कृष्णमूषणं धर्मपत्तनम् ६ जीरको जीरणो जाजी
कणा ४ कृष्णे तु जीरके सुषवी कारवी पृथ्वी पृथुः कालोपकुंचिका ८ आर्द्रकं शृ
गवेरं स्यात् २ अथ छत्रा वितुन्नकं कुस्तुम्बुरु च धन्याकं ४ अथ शुंठी महौषधं स्त्री
नपुंसकयोर्विश्वं नागरं विश्वभेषजं आरनालकसौवीरकुल्माषाभिषुतानि च ५८

ग्रवंतिसोमधान्याम्लकुंजलानिचकांचिके २ कांजिकंच महारसवेधिजन्तुकंबाह्लीकं
हिंगुरामठम् ५ सहस्रवेधिगंधघ्न तत्पत्रीकारवीपृथ्वीबाष्पिकाकवरीपृथुः ५ निशाख्यं
कांचनीपीताहरिद्रावरवर्णिनी ५ रजनीच सामुद्रंयत्तुलवणमक्षीवंवशिरंचत
त् २ सैंधवोस्त्रीशीतशिवंमाणिमंथंचसिंधुजम् शिलात्तकंच रोमकंवसुकं २ पा
क्यंविडंचकृतकेद्वयं २ सौवर्चलेक्षरुचके २ तिलकंतत्रमेचके १ मत्स्यांडीफाणितं
खंडविकारे २ शर्करासिता २ कूर्चिकाक्षीरविकृतिः १ स्याद्रसालातुमार्जिता २ स्या
त्तेमनंतुनिष्ठानं २ त्रिलिंगावासितावधेः शूलाकृतंभटित्रंचशूल्यं २ भ
त्रकंपिष्टंच ३ उख्यंतुपैठरम् २ प्रणीतमुपसंपन्नं २ प्रयस्तंस्यात्सुसंस्कृतम् २ संस्कृ
तंसर्पिषाद्याप्तार्थिष्कंदाघिकंशमान स्यात्पिच्छिलंतुविजिलं २ संमृष्टंशोधितंस
मे २ चिक्कणंमसृणंस्निग्धं ३ समेभावितवासिते २ आपक्वंपौलिरभ्यूषः ३ लाजाः

ष्टेश्चिवावला: २ पृथुकः स्याच्चिपिटकः २ धाना भृष्टयवे स्त्रियः । पूपोऽपूपः पिष्ट

कः स्यात् ३ करंभो दधिसक्तवः । भिस्सा स्त्री भक्तमन्धोऽन्नमोदनोऽस्त्री स दीदिविः ९

अ॰ को॰ श्राणाल्लश्च भिस्सटा दग्धिका २ सर्वरसाग्रे मंडमस्त्रियाम् मासराचामनिस्रावा

५२ मंडे भक्तसमुद्भवे ३ यवागूरुष्णिका श्राणा विलेपी तरला च सा ५ गव्यं त्रिषु गवां

सर्वं । गोविट् गोमयमस्त्रियाम् २ तत्तु शुष्कं करीषोऽस्त्री । दुग्धं क्षीरं पयः समम् ३

पयस्यमाज्यदध्यादि । द्रप्सं दधि घनेतरम् । शास्त्र घृतमाज्यं हविः सर्पिः ४ हविष्यं

व नवनीतं नवोद्धृतम् तत्तु हैयंगवीनं यद्ध्योगोदोहोद्भवं घृतम् । दंडाहतं काल

शेयमरिष्टमपि गोरसः ४ तक्रं ह्युदश्विन्मथितं पादाम्ब्वर्धाम्बु निर्जलम् ३ मंडं दधिभव

मस्तु । पीयूषोऽभिनवं पयः । अशनाया बुभुक्षा क्षुत् ३ रोचकोऽस्त्री रुचिश्च ग्रासस्तु क

वलार्थकः २ सपीतिः स्त्री तुल्यपानं । सग्धिः स्त्री सहभोजनं २ उदन्या तु पिपासा ५२

त्वरुन्तर्षः ४ तस्माद जग्धिस्तु भोजनम् जेमनं लेह आहारो निघसो न्याद इत्यपि ०
प्रत्यवसानमभ्यवहारस्तु सौहित्यं तर्पणं तृप्तिः ३ फेला भुक्तसमुज्झितम् २ कामं
प्रकामं पर्याप्तं निकामेष्टं यथेप्सितम् ५ गोपे गोपालगोसंख्यगोधुगाभीरवल्लवाः ६
गोमहिष्यादिकं पादबंधनं १ द्वौ गवेश्वरे गोमान्गोमी ३ गोधनं तु गोकुलं स्याद्गवां
व्रजः २ धनं च विषासितंगवीनं तद्गावो यत्राषिताः पुरा १ उक्षा भद्रो बलीवर्द ऋष
भो वृषभो वृषः अनड्वान्सौरभेयो गौः २ शार्करी शाक्करी वाडवेयः शांकरस्तु उक्ष्णां सं
हतिरौक्षकं १ गव्या गोत्रा गवां २ वत्सधेन्वोर्वात्सकधैनुकम् २ वृषो महान्महोक्षः स्या
त् १ वृद्धोक्षस्तु जरद्गवः २ उत्पन्न उक्षा जातोक्षः १ सद्योजातस्तु तर्णकः १ शकृत्करि
स्तु वत्सः स्यात् २ दम्यवत्सतरौ समौ २ आर्षभ्यः षंडतायोग्यः १ षंडो गोपतिरिट्
चरः ३ स्कंधदेशस्त्वस्य वहः १ सास्ना तु गलकम्बलः २ स्यान्नस्तितस्तु नस्योतः २

अ°
को°
५३
53

पष्ठवाड्युगपार्श्वगः २ युगादीनान्तु वोढारो युग्यप्रासंग्यशाकटाः ३ खनंति तेन तद्वो
ढास्येदं हालिकसैरिकौ २ धूर्वहे धुर्यधौरेयधुरीणाः सधुरंधराः ५ उभावेकधुरी
णैकधुरावेकधुरावहे ३ ३ स तु सर्वधुरीणो यो भद्रः सर्वधुरावहः २ माहेयी सौर
भेयी गौरुस्रा माता च शृंगिणी अर्जुन्यघ्न्या रोहिणी स्यात् ९ अनड्वाही गोमतल्लि
कास्त्वभिप्स्व उत्तमा गोषु नैचिकी १ वर्णादिभेदात्संज्ञाः स्युः शबलीधवलादयः
द्विहायनी द्विवर्षा गौः २ एकाब्दा त्वेकहायनी २ चतुरब्दा चतुर्हायणी २ एवं त्र्यब्दा त्रि
हायणी २ वशा वंध्या २ अवतोका तु स्रवद्गर्भा २ अथ संधिनी आक्रांता वृषभेणाथ
वेहद्गर्भोपघातिनी २ काल्योपसर्या प्रजने २ पष्ठौही बालगर्भिणी १ स्यादचंडी
तु सुकरा २ बहुसूतिः परेष्टुका २ चिरसूता बष्कयिनी २ धेनुः स्यान्नवसूतिका १
सुव्रता सुखसंदोह्या १ पीनोध्नी पीवरस्तनी २ द्रोणक्षीरा द्रोणदुग्धा २ धेनुष्यां ब ५३

धके स्थिता। समांसमीना सा यैव प्रतिवर्षं प्रसूयते १ ऊधस्तु क्लीबमापीनं २ समौ शि
वककीलकौ २ न पुंसि दाम संदानं २ पशुरज्जुस्तु दामनी २ वैशाखमंथमंथानमं(
थदंडके ५ तत्कालो दमनकः खर्जकः त्वथस्तु कुठरो दंडविष्कंभे २ मंजरस्तु मंथनीग
र्गरी समे २ उष्ट्रक्रमेलकमयमहांगाः ४ दाघोरकोदीर्घजंघोग्रीवीरावलस्तु कस्तु(
करभः शिशौ १ वारणस्तु करभास्युः शृंखलका दारवैः पादबंधनैः १ अजा छागी २ शु
भच्छागबस्तच्छगलका अजे ५ छागस्तु मेंढोरभ्रोरणोर्णायुमेषवृष्णय एडकः ७ उरभ्र
विस्तु उष्ट्रोरभ्राजं स्याद्दौष्ट्रकौरभ्रकाजकं चक्रीवंतस्तु वालेया रासभाः खराः ५ वै
देहकः सार्थवाहो २ नैगमो वाणिजो वणिक् ३ पण्याजीवी ह्यापणिकः क्रयविक्रयिक
स्तु सः विक्रेता स्याद्विक्रयिकः क्रायिकः क्रयिकः समौ २ वाणिज्यं तु वणिज्या स्यात् २
मूल्यं वस्नोऽप्यवक्रयः ३ नीवी परिपणो मूलधनं ३ लाभोऽधिकं फलं २ परिदानं परीव

नैर्नैमेयनिमयावपि ४ पुमानुपनिधिर्न्यासः २ निक्षेपश्च प्रतिदानं तदर्पणं २ क्रय्ये प्र
सारितं क्रय्यं १ क्रेयं क्रेतव्यमात्रके १ विक्रेयं पणितव्यं च पण्यं ३ क्रय्यादयस्त्रिषु क्ली
बे सत्यापनं सत्यंकारः सत्याकृतिः स्त्रियाम् ३ विपणो विक्रयः २ संख्याः संख्येये ह्या
दश त्रिषु विंशत्याद्याः सदैकत्वे सर्वाः संख्येयसंख्ययोः संख्यार्थे द्विबहुत्वे स्तः तासु
चानवतेः स्त्रियः पंक्तेः शतसहस्रादि क्रमाद्दशगुणोत्तरं यौतवं द्रुवयं पाय्यमिति
मानार्थकं त्रयं २ मानं तुलांगुलिप्रस्थैः गुंजाः पंचाद्यमाषकाः १ ते षोडशाक्षः कर्षो
स्त्री २ पलं कर्षचतुष्टयम् १ सुवर्णबिस्तौ हेम्नोऽक्षे २ कुरुबिस्तस्तु तत्पले १ तुलास्त्रि
यां पलशतं १ भारः स्याद्विंशतिस्तुलाः १ आचितो दश भाराः स्युः १ शाकटो भार आचि
तः १ कार्षापणः कार्षिकः स्यात् २ कार्षिके ताम्रिके पणः १ अस्त्रियामाढकद्रोणौ
खारी वाहो निकुंचकः कुडवः प्रस्थ इत्याद्याः परिमाणार्थकाः पृथक् पादस्तुरीयो भा

गः स्यात् १ अंशो भागो तु वंटकः २ द्रव्यं वित्तं स्वापतेयं रिक्थमृक्थं धनं वसु हिरण्यं
द्रविणं द्युम्नमर्थरैविभवा अपि १२ स्यात्कोशश्च हिरण्यं च हेमरूप्ये कृताकृते २ ता
भ्यां यदन्यत्तत्कुप्यं १ रूप्यं तद्द्वयमाहतं १ गारुत्मतं मरकतमश्मगर्भो हरिन्मणिः ४
शोणरत्नं लोहितकः पद्मरागः ३ अथ मौक्तिकं मुक्ता २ नारीष्वथ विद्रुमः पुंसि प्र
वालः पुंनपुंसके २ सूर्यकांतस्तु अग्निमणिः २ वैडूर्यं वालवायजम् २ रत्नं मणिर्द्वयो
रश्मजातौ मुक्तादिकेपि च २ स्वर्णं सुवर्णं कनकं हिरण्यं हेम हाटकम् तपनीयं शा
तकौंभं गांगेयं भर्म कर्बुरं चामीकरं जातरूपं महारजतकांचने रुक्मं कार्तस्वरं जांबू
नदमष्टापदोस्त्रियां १५ कल्याणमर्जुनं कलधौतं कैरिकं श्रमियं इवसुव अलंकारसु
वर्णं यच्छृंगीकनकमित्यदः १ दुर्वर्णं रजतं रूप्यं खर्जूरं श्वेतमित्यपि ५ अपि शह्वान्तारं
कलधौतं च रीतिः स्त्रियामारकूटो न स्त्रियां १ पित्तले आरः कपिलोहं च अथ ताम्र(

अ॰
को॰
५५
55

के शुल्बं म्लेच्छमुखं द्व्यष्टवरिष्टोडुम्बराणि च ९ ओडुम्बरं च लोहोऽस्त्री शस्त्रकं तीक्ष्णं पिंडं

कालायसायसी अश्मसारं ७ पारवं च नेच अथ मंडूरं सिंहानमपि तन्मले २ सर्वं च

तैजसं लोहं १ विकारस्त्वयसः कुशी १ क्षारः काचः २ अथ चपलो रसः सूतश्च पारदे ४

गवलं माहिषं शृंगं २ अभ्र पोतांजनयामुनम् ४ तुत्थांजनं शिखिग्रीवा काथोद्भवं तुत्थ

रसांजनं) के गिरिजामले स्रोतोंजनं तु सौवीरं कपोतांजनयामुनम् तुत्थांजनं शिखि

ग्रीवं मयूरकवितुन्नके कर्परी ५ दार्विकाक्काथोद्भवं तुत्थं रसांजनं रसगर्भं तार्क्ष्यशैलं ४

रसजातं रसाग्र्यं च गंधाश्मनि तु गंधिकः सौगंधिकश्च ३ चक्षुष्या कुलाली तु कुलत्थि

का ३ रीतिपुष्पं पुष्पकेतु पौष्पकं कुसुमांजनम् ४ पिंजरं पीतनं तालमालं च हरिताल

कं ५ गोदंतं तन्नरमंडनं च गैरेयमर्थ्यं गिरिजमश्मकं तु शिलाजतु ५ बोलगंधरसप्राणपिं ५५

डगोपरसाः समाः ९ डिंडीरो यमर्थ्यं गिरिजमश्मकं तु शिलाजतु ५ बोलगंधरसप्राणपिं

ब्धिकफः फेनः ३ सिंदूरं नागसंभवम् २ चीनपिष्टं गांधारयं कक्षुररुत्तोरेणुः सीमंतोत्स

वमेऽप्येत नागः सीसकयोगेष्टवप्राणि ४ त्रपुपिच्चटं रंगवंगे ४ आलीनमपि अथ

पिचुस्तूलः २ अथ कमलोत्तरं स्यात्कुसुंभं वह्निशिखं महारजनमित्यपि ४ मेषक

म्बलऊर्णायुः २ शशोर्णं शशलोमनि २ मधु क्षौद्रं माक्षिकादि ३ मारवं च मधूच्छिष्टं

तु सिक्थकं २ मनःशिला मनोगुप्ता मनोह्वा नागजिह्विका ४ शिला च नैपाली कुन

टी गोला ३ यवक्षारो यवाग्रजः पाक्यः ३ अथ सर्जिकाक्षारः कापोतः सुखवर्चकः ३

सौवर्चलेस्यादुचकं २ त्वक्क्षीरी वंशरोचना २ वाशी च शिग्रुजं श्वेतमरिचं २ मोरटमू

लमैक्षवम् १ ग्रंथिकं पिप्पलीमूलं चटिकाशिर इत्यपि ४ गोलोमी शतवेधी ना २ प

तंगरक्तचंदनम् २ त्रिकटु त्र्यूषणं व्योषं ३ त्रिफला तु फलत्रिकम् इत्यमरकोशे द्वि

तीयकांडे वैश्यवर्गः नवमः ९ ॐ शूद्राश्चावरवर्णाश्च वृषलाश्च जघन्यजाः आचंडा

लान्तसेकीर्णाम्बष्ठकरणादयः । शूद्राविशोस्तुकरणः । अम्बष्ठोवैश्याद्विजन्म
नोः । शूद्राक्षत्रिययोरुग्रः । मागधःक्षत्रियाविशोःस्तुवस्सः । माहिष्योर्याक्षत्रि
अ॰ ययोः । क्षत्तार्याशूद्रयोःसुतः । ब्राह्मण्यांक्षत्रियात्सूतः । तस्यांवैदेहकोविशः । २
को॰ रथकारस्तुमाहिष्यात् करण्यांयस्यसंभवः । स्याच्चण्डालस्तुजनितोब्राह्मण्यांवृषले
५९ नयः । कारुःशिल्पीसंहतैस्तैर्द्वयोःश्रेणिःसजातिभिः । कुलकःस्यात्कुलश्रेष्ठी२
मालाकारस्तुमालिकः २ कुंभकारःकुलालःस्यात् २ पलगंडस्तुलेपकः तंत्रवा
यस्तुसौचिकः २ रंगाजीवश्चित्रकरः २ शस्त्रमार्जोसिधावकः २ पादूकृच्चर्मकारः
स्यात् २ व्योकारोलोहकारकः २ कर्मारश्च नाडिंधमःस्वर्णकारःकलादोरुक्मका
रके ४ हेमम्बष्टिकश्च स्याच्छांखिकःकाम्बविकः २ शौल्बिकस्ताम्रकुट्टकः २ मणि
कारोवैकटिकः २ तक्षातुवर्धकिस्त्वष्टारथकारश्चकाष्ठतट् ५ स्थपतिश्च ग्रामा

धीनोग्रा[illegible]तक्षः २ कौटतक्षोनधीनकः २ क्षुरिमंडिदिवाकीर्तिनापितांतावसायिनः ४
मंडिलश्च निर्णेजकः २ धाविकश्च शौंडिकोमंडहारकः २ सुराजीवीकल्य
पालश्च जाबालः स्यादजाजीवी २ जीवाजीवस्तु देवलः २ स्यान्मायाशांबरी २
इंद्रजाले जालंकुसृतिः कुहकेच मायाकारस्तुप्रातिहारकः २ शैलालिन
स्तुशैलूषाजायाजीवाः कृशाश्विनः भरताइत्यपिनटाः ६ चारनस्तुकुशीलवाः
मार्दंगिकामौरजिकाः पाणिवादास्तुपाणिघाः वेणुध्माः स्युर्वैणविकाः २ वीणा
वादास्तुवैणिकाः २ जीवांतकः शाकुनिकाः २ द्वैवागुरिकजालिकौ २ वैतंसि
कः कौटिकश्च मांसिकश्च समंत्रयम् ३ भृतकोभृतिभुक्कर्मकरोवैतनिको
पिसः ४ वार्तावहोवैवधिकः भारवाहस्तुभारिकः २ विवर्णः पामरोनीचः प्रा
कृतश्च पृथग्जनः निहीनोपसदोजाल्मः क्षुल्लकश्चेतरश्चसः । भृत्येदासेर

अ॰
को॰
५२
57

दासेयदासगोप्यकचेटकाः नियोज्यकिंकरप्रैष्यभुजिष्यपरिचारकाः ॥ परा
चितपरिस्कंदपरजातपरैधिताः ४ मंदस्तुंदपरिमृजआलस्यः शीतकोल
सोः नुष्णः ९ दक्षेतुचतुरपेशलपटवः सूत्थानउष्णश्च ९ चंडालप्लव
मातंगदिवाकीर्तिजनंगमाः निषादश्वपचावंतेवासिचांडालपुक्कसः अंताव
सायीच भेदाः किरातशबरपुलिंदाम्लेछजातयः व्याधोमृगवधाजीवोमृग
युर्लुब्धकोपिसः ४ कौलेयकः सारमेयः कुक्कुरोमृगदंशकः शुनकोभषकः
श्वास्यात् १ मंडलोग्राममृगाईलोजिह्वापोरात्रिजागरः रथ्यामृगोरतिकील
श्च अलर्कस्तुसयोगितः १ श्वाविश्वकद्रुर्मृगयाकुशलः २ सरमाशुनी २ वि
ड्चरः सूकरोग्राम्यः ३ वर्करस्तरुणःपशुः १ आछेदनंमृगव्यंस्यादाखेटोमृग
यास्त्रियाम् ४ पापर्द्धि दक्षिणारुर्लुब्धयोगाद्दक्षिणेर्माकुरंगकः २ वैरेका

गारिकस्तेनदस्युतस्करमोषकः प्रतिरोधिपरास्कंदिपाटच्चरमलिम्लुचाः पा
रिपंथिकः पश्यतोहरस्तु चौरिकास्तैन्यचौर्यंचस्तेयं २ लोप्त्रंतुतद्धने २ वीतंस
स्तूपकरणंबंधनेमृगपक्षिणां । उन्माथः कूटयंत्रंस्यात् २ वागुरामृगबंध
नी २ शुल्बंवराटकः स्त्रीतुरज्जुस्त्रिषुवटीगुणः ५ उद्घाटनंघटीयंत्रंसलिलोद्वाहनं
प्रहेः ३ पुंसिवेमावायदंडः २ सूत्राणिनरितंतवः २ वाणिर्व्यूतिः स्त्रियौतुल्ये २ पुस्तं
लेप्यादिकर्मणि । पंचालिकापुत्रिकाववस्त्रदंतादिभिः कृता २ स्यात्सालभंजिका
स्तंभेलेप्येनांजलिकारिका । जतुत्रपुविकारेतुजातुषंत्रापुषंत्रिषु २ पिटकः पे
टकः २ पेटामंजूषा २ अथविहंगिका भारयष्टिः तदालंबः शिक्यंकाचः २ अथपा
दुकापादूरुपानत्स्त्रीसैवानुपदीनापदायता ४ पादत्राणंवनद्ध्रीवध्रीवरत्रास्यात्
अश्वादेस्ताडनीकशा २ चांडालिकातुकंडोलवीणाचंडालवल्लकीनाराचीस्या ।

अ॰ को॰ ५८

दीपणिका २ शाणस्तु निकषः कषः ३ व्रश्चनः पत्रपरशुः २ ईषिका तूलिका समे २

तैजसावर्तनी मूषा २ शाणस्तु निषः कषः ३ भस्त्रा चर्मप्रसेविका २ आस्फोटनी वे

धनिका २ कृपाणी कर्तरी समे २ तैजसावर्तनी मूषा २ वृक्षादनो वृक्षभेदी २ टंकः पा

षाणदारकः २ क्रकचोऽस्त्री करपत्रे २ आरा चर्मप्रभेदिका २ सूर्मी स्थूणा लोहप्रति

मा २ शिल्पं कलादिकं कर्म प्रतिमानं प्रतिबिम्बं प्रतिमा प्रतियातना प्र

तिच्छाया प्रतिकृतिरर्चा पुंसि प्रतिनिधि- रुपमोपमानं स्यात् १० प्रतिरूपं प्रतिच्छंदः

प्रतिकायश्च वाच्यलिंगाः समस्तुल्यः सदृक्षः सदृशः सदृक् साधारणः समा

नश्च १ स्युरुत्तरपदे त्वमी निभसंकाशनीकाशप्रतीकाशोपमादयः ४ कर्मण्या

तु विधा भृत्या भृतयो भर्म वेतनम् भरण्यं भरणं मूल्यं निर्वेशः पण इत्यपि ११ सुरा ह

लिप्रिया हाला परिस्रुद्वरुणात्मजा गंधोत्तमा प्रसन्नेरा कादंबर्यः परिस्रुता मदि

५८

राकाश्यमद्येवापिवारुणीस्वादुरसामदिष्टाकल्यंद्राक्षारसंकापिशायनंच अव
दंशस्तुभक्षणम् २ अभ्यवहार्यंचर्वणमप्यदंशाश्च शुंडापानंमदस्थाने १ मधुवा
रामधुक्रमाः २ गौडीपैष्टीचमाध्वीचयत्नोत्याचसुरासुरेति मध्वासवोमाधव
कः २ मधुमाध्वीकमद्वयोः २ मैरेयमासवः सीधुः ३ मेदकोजगलः समौ २ सं
धानंस्यादभिषवः २ किण्वंपुंसितुनग्नहूः २ कारोत्तरःसुरामंडः २ आपानंपान
गोष्ठिका २ चषकोस्त्रीपानपात्रं २ सरकोप्यनुतर्षणम् २ धूर्तोक्षदेवीकितवोक्ष
धूर्तोद्यूतकृत्समाः ५ स्युर्लग्नकाः प्रतिभुवः २ सभिकाद्यूतकारकाः २ द्यूतोस्त्रिया
मक्षवतीकैतवंपणइत्यपि ४ दुरोदरंच पणोक्षेषुग्लहः १ अक्षास्तुदेवनाःपाश
काश्चते ३ परिणायस्तुशारीणांसमंतान्नयने १ अस्त्रियामष्टापदः शारिफलं २
खेलनाधारः चतुरंगफलेप्याकर्षश्च प्राणिद्यूतंसमाह्वयः २ उक्ताभूरिप्रयोगत्वा

देकस्मिन्येत्रयोगिकाः ताद्धर्म्यादन्यतो वृत्तावूह्या लिंगांतरेपि ते इत्यमरकोशे
द्वितीयकांडे शूद्रवर्गः दशमः १० इतिश्रीमदमरविरचितेः मरकोशे नामलिं
गानुशासने भूम्यादिकांडो द्वितीयः २ ॐ श्रीगणेशायनमः ॐ विशेष्यनि
घ्नैः संकीर्णैर्नानार्थैरव्ययैरपि लिंगादिसंग्रहैर्वर्गाः सामान्ये वर्गसंश्रयाः स्त्री
दाराद्यैर्यद्विशेष्यं यादृशैः प्रस्तुतं पदैः गुणद्रव्यक्रियाशब्दास्तथा स्युस्तस्य भेदकाः
क्षेमंकरोरिष्टतातिः शिवतातिः शिवंकरः ४ सुकृती पुण्यवान्धन्यः २ महेच्छ
स्तु महाशयः २ उदीर्णउद्भटोदारावुदात्तश्च महामनाः ५ हृदयालुस्सुहृदयः २
महोत्साहो महोद्यमः २ प्रवीणे निपुणाभिज्ञो विज्ञनिष्णातशिक्षिताः वैज्ञानि
कः कृतमुखः कृती कुशल इत्यपि १० कृतकर्मा कृतकृत्यः कृतार्थश्च प्रतीक्ष्योर्च्यः
सांशयिकः संशयापन्नमानसः २ दक्षिणीयो दक्षिणार्हस्तत्र दाक्षिण्य इत्यपि ३

स्युर्वदन्यस्थूललक्षदानशौंडाबहुप्रदे ४ लानाच जैवात्रिकः स्यादायुष्मान् २ अं
तर्वाणिस्तु शास्त्रवित् २ परीक्षकः कारणिकः २ अंतपाटलिकश्च वरदस्तु सम
र्द्धकः २ हर्षमाणो विकुर्वाणः प्रमना हृष्टमानसः ४ दुर्मना विमना अंतर्मनाः स्या
दुत्क उन्मनाः २ सोत्कंठश्च दक्षिणे सरलोदारौ २ सुकलो दातृभोक्तरि तत्परे प्रसि
तासक्तौ २ इष्टार्थोद्युक्त उत्सुकः १ प्रतीते प्रथितख्यातवित्तविज्ञातविश्रुताः ६ गु
णैः प्रतीते तु कृतलक्षणाहतलक्षणौ २ इभ्य आढ्यो धनी ३ स्वामी त्वीश्वरः पतिरी
शिता अधिभूर्नायको नेता प्रभुः परिवृढोऽधिपः १० अधिकर्द्धिः समृद्धः स्यात् २
कुटुंबव्यापृतस्तु यः स्यादभ्यागारिकस्तस्मिन्नुपाधिश्च पुमानयम् २ वरांगरूपो
पेतो यः सिंहसंहननो हि सः १ निर्वार्यः कार्यकर्ता यः संपन्नः सत्वसंपदा १ अवा
चिष्टकः १ अथ मनोजवसः पितृसन्निभः २ सत्कृत्यालंकृतां कन्यां यो ददाति स(

कुठदः १ लक्ष्मीवांल्लक्ष्मणः श्रीलः श्रीमान् ४ स्निग्धस्तु वत्सलः २ स्याद्दयालुः
कारुणिकः कृपालुः सूरतः समाः ४ स्वतंत्रोपावृतः स्वैरी स्वच्छंदो निरवग्रहः ५ नि
अ॰ यंत्रणो नियंत्रणो यथाकामीव परतंत्रः पराधीनः परवान्नाथवानपि ४ अधीनो नि
को॰ घ्न आयत्तोस्वछंदो गृह्यकोप्यसौ खलपूः स्याद्बहुकरः २ दीर्घसूत्रश्चिरक्रियः २ जा
९॰ ल्मोसमीक्ष्यकारी स्यात् २ कुंठो मंदः क्रियासु यः १ कर्मक्षमोलंकर्मीणः क्रियावान्क
60 र्मसूद्यतः १ स कार्मः कर्मशीलो यः २ कर्मशूरस्तु कर्मठः २ कर्मण्यभुक्कर्मकरः २ कर्म
कारस्तु तत्क्रियः २ अपस्नातो मृतस्नातः २ आमिषाशी तु शौष्कलः २ बुभुक्षितस्तु
क्षुधितो जिघत्सुरशनायितः ४ परान्नः परपिंडादः २ भक्षको घस्मरोद्मरः आद्यूनः
स्यादौदरिके विजिगीषाविवर्जिते १ उभौ त्वात्मंभरिः कुक्षिंभरिः स्वोदरपूरके २ स
र्वान्नीनस्तु सर्वान्नभोजी २ गृध्नुस्तु गर्धनः लुब्धोभिलाषुकस्तृष्णक् ५ तृषितः स्या

त्यिपासितः तर्षितोलालसोलोलः समौलोलुपलोलुभौ २ लंपटश्च सोन्माद(
स्तून्मदिष्णुःस्यात् २ अविनीतः समुद्धतः २ निर्मर्यादश्च मत्तेशौंडोत्कटक्षीबाः ३
कामुकः कमितानुकः कम्रः कामयिताभीकः कमनः कामनोभिकः ५ छेकोवि
दग्धः २ व्यसनीयंचभद्रउपस्तुते ३ वेश्यापति भुजंगः स्याद्विगः पल्लविकोविटः ५
भिताचरस्तभितावकस्याद्दृगाकरोतपस्विनो विधेयोविनयग्राहीवचनेस्थितआश्र
वः ४ वश्यः प्रणेयः २ निभृतविनीतप्रश्रिताः समाः ३ धृष्टेधृष्णग्वियातश्च २ प्रग
ल्भः प्रतिभान्विते २ तत्कालधीश्च स्यादधृष्टेतुशालीनः विलक्षोविस्मयान्विते २
अधीरेकातरः २ त्रस्नुर्भीरुभीरुकभीलुकाः ४ त्रस्तोभीतश्चचकितोदवितश्च संभ्रमः आशंसुराशंसितरि २ गृहयालुर्ग्रहीतरि २ श्रद्धालुः श्रद्धयान्विते २ पतया
लुस्तुपातुके २ लज्जाशीलोपत्रपिष्णुः २ वंदारुरभिवादके २ शरारुर्घातुकोहिंस्रः

स्याद्वर्धिष्णुस्तु वर्धनः १ उत्पतिष्णुस्तूत्पतिता २ अलंकरिष्णुस्तु मंडनः ३ भूष्णुर्भवि
ष्णुर्भविता ३ वर्तिष्णुर्वर्तनः समौ २ निराकरिष्णुः क्षिप्नुः स्यात् २ सांद्रस्निग्धस्तु मे
दुरः ज्ञाता तु विदुरो विंदुः ३ विकासी तु विकस्वरः २ विसृत्वरो विसृमरः प्रसारी
च विसारि णि ४ सहिष्णुः सहनः क्षंता तितिक्षुः क्षमिता क्षमी ९ क्रोधनोमर्षणः
कोपी ३ चण्डस्त्वत्यंतकोपनः २ जागरूको जागरिता २ घूर्णितः प्रचला
यितः २ स्वप्नक्शयालुर्निद्रालुः ३ निद्राणशयितौ समौ २ पराङ्मुखः पराचीनः २
स्यादवाङप्यधोमुखः २ देवानंचति देवद्र्यङ् विष्वद्र्यङ्
विष्वगंचति १ यः सहांचति सध्र्यङ् स तिर्यङ् यस्तिरोंचति १ वदो वदावदो वक्ता
वागीशो वाक्पतिः समौ २ वाचोयुक्तिपटुर्वाग्मी २ वावदूकस्तु वक्तरि २ स्याज्जल्पा
कस्तु वाचालो वाचाटो बहुगर्ह्यवाक् ४ बहुभाषी जंजपूकश्च दुर्मुखे मुखराबद्धमु ९८

खौ २ शक्तः प्रियंवदे । लोहलः स्यादस्फुटवाक् ४ गर्ह्यवादी तु कद्वदः समौ कु
वादकुचरौ २ स्यादसौम्यस्वरोऽस्वरः २ रवणः शब्दनः २ नान्दीवादी नान्दीकरः समौ
जडोऽज्ञः २ अनेलमूकस्तु वक्तुं श्रोतुमशिक्षितः १ तूष्णींशीलस्तु तूष्णीकः २ नग्नो
वासा दिगंबरः २ निष्कासितोऽवकृष्टः स्यात् २ अपध्वस्तस्तु धिक्कृतः २ आत्तग
र्वोऽभिभूतः स्यात् २ दापितः साधितः समौ २ निकृतः स्याद्विप्रकृतः २ विप्रल
ब्धस्तु वंचितः मनोहतः प्रतिहतः प्रतिबद्धो हतश्च सः ४ अधिक्षिप्तः २ बद्धे की
लितसंयतौ २ आपन्न आपत्प्राप्तः स्यात् २ कांदिशीको भयद्रुतः २ प्रत्यादिष्टो
निरस्तः स्यात् २ प्रत्याख्यातो निराकृतः २ आक्षारितः क्षारितोऽभिशस्तः २ संक
सुकोऽस्थिरे २ व्यसनार्तोपरक्तौ द्वौ २ विहस्तव्याकुलौ समौ २ विक्लवो विह्वलः २ स्या
त्तु विवशोऽरिष्टदुष्टधीः २ कश्यः कशार्हे २ सन्नद्धाततायी वधोद्यते ३ द्वेष्ये त्वक्षि

अ॰
को॰
६२
62

गतः २ वध्यः शीर्षच्छेद्य इमौ समौ २ विष्यो विषेण यो वध्यः मुसल्यो मुसलेन
यः । शिश्विदानोऽकृष्णकर्मा २ चपलश्चिकुरः समौ २ चलं चलः स्यात्तरलः चैव
लश्चापलश्चलः दोषैकग्राहिहृदयः पुरोभागी निगद्यते । दोषैकदृक्पुरोभागी
निपाटः निकृतस्त्वनृजुः शठः ३ कर्णेजपः सूचकः स्यात् २ पिशुनो दुर्जनः खल
नृशंसो घातुकः क्रूरः पापः ४ धूर्तस्तु वंचकः २ अज्ञे मूढयथाजातमूर्खवैधेयबा
लिशाः कदर्यकृपणक्षुद्रकिंपचानमितंपचाः ५ कीनाशश्च निःस्वस्तु दुर्गतो
दीनो दरिद्रो दुर्विधोऽपि सः ५ द्वःस्थः कीकटश्च वनीपको याचनको मार्गणो या
चकार्थिनौ ५ नर्त्तकश्च अहंकारवानहंयुः स्यात् २ शुभंयुस्तु शुभान्वितः २ दिव्यो
पपादुका देवाः । नृगवाद्या जरायुजाः । स्वेदजाः कृमिदंशाद्याः । पक्षिसर्पा
द्योऽण्डजाः । उद्भिदस्तरुगुल्माद्याः उद्भिदुद्भिज्जमुद्भिदं ३ सुंदरं रुचिरं चारु सुषमं ६२

साधुशोभनम् कान्तं मनोरमं रुच्यं मनोज्ञं मञ्जु मञ्जुलम् १२ हारिववल्लभमनो
हारि च तदासेचनकं तृप्तेर्नास्त्यन्तो यस्य दर्शनात् १ अभीष्टेऽभीप्सितं हृद्यं द
यितं वल्लभं प्रियम् २ निकृष्टप्रतिकृष्टार्वरेफयाप्याधमावमाः कुपूयकुत्सि
तावद्यखेटगर्ह्याणकाः समाः ३ अवरस्तु मलीमसं च मलिनं कच्चरं मलदू
षितम् ४ म्लानं कल्माषं च पूतं पवित्रं मेध्यं च ३ वीध्रं च विमलार्थकम् निर्णि
क्तं शोधितं मृष्टं निःशोध्यमनवस्करम् ५ असारं फल्गु । शून्यं तु वशिकं रिक्त
तुच्छके ४ क्लीबे प्रधानं प्रमुखप्रवेकानुत्तमोत्तमाः मुख्यवर्यवरेण्याश्च प्रवर्हो
नवरार्ध्यवत् परार्ध्याग्र्यप्राग्रहरप्राग्र्याग्र्याग्रीयमग्रियम् १८ श्रालीवरस्तु श्रेया
न् श्रेष्ठः पुष्कलः स्यात् सत्तमश्चातिशोभने ५ स्युरुत्तरपदे व्याघ्रपुंगवर्षभ
कुञ्जराः सिंहशार्दूलनागाद्याः पुंसि श्रेष्ठार्थगोचराः १ अप्राग्र्यं द्वयहीने द्वे

अप्रधानोपसर्जने २ विशंकटंपृथुबृहद्विशालंपृथुलंमहत् वड्रोरुविपुलं ९ विक

टंच पीनपीनोनस्थूलपीवरे ४ चनोवक्रलक्ष्व स्तोकाल्पक्षुल्लकाः सूक्ष्मंश्ल(

अ॰ दंभ्रं ९ कृशंतनु २ स्त्रियांमात्रात्रुटीपुंसिलवलेशकणाणवः ९ अत्यल्पेल्पि

को॰ ष्ठमल्पीयः कनीयोणीयइत्यपि ५ प्रभूतंप्रचुरंप्राज्यमदभ्रंबहुलंबहु पुरुहू

६३ पुरुभूयिष्ठंस्फिरंभूयश्चभूरिच १२ परःशताद्यास्तेयेषांपरासंख्याशतादिकात्

गणनीयेतुगणेयं २ संख्यातेगणितं १ अथसमंसर्वंविश्वमशेषंकृत्स्नंसम

स्तनिखिलाखिलानिनिःशेषम् समग्रंसकलंपूर्णमखण्डंस्यादनूनके १४ घनं

निरंतरंसान्द्रं ३ निबिडंनिवरीसंगाढंच पेलवंविरलंतनु ३ शिथिलंश्लथं

च समीपेनिकटासन्नसन्निकृष्टसनीडवत् सदेशाभ्याशसविधसमर्यादसवे

शवत् उपकंठांतिकाभ्यर्णाभ्यग्राण्यपि १४ अभितोव्यये १ संसक्तेत्वव्यवहि ६३

नमपरांतरमित्यपि ३ नेदिष्ठमंतिकतमं स्याद्दूरं विप्रकृष्टकम् २ दवीय

श्च दविष्ठं च सुदूरे ३ दीर्घमायतं २ वर्तुलं निस्तलं वृत्तं ३ बंधुरं तून्नतानतम्

उच्चप्रांशून्नतोदग्रोच्छ्रितास्तुंगे ५ अथ वामने न्यङ्नीचखर्वह्रस्वाः स्युः अ

वाग्रे ऽवनतानतम् २ अरालं वृजिनं जिह्ममूर्मिमत्कुंचितं न

तं आविद्धं कुटिलं भुग्नं वेल्लितं वक्रमित्यपि ॥ ऋजावजिह्मप्रगुणौ

व्यस्ते त्वप्रगुणाकुलौ शाश्वतस्तु ध्रुवो नित्यसदातनसनातनाः ५ स्थास्नुः

स्थिरतरः स्थेयान् २ एकरूपतया तु यः कालव्यापी स कूटस्थः १ स्थावरो

जंगमेतरः २ चरिष्णु जंगमचरं त्रसमिंगं चराचरम् ५ गमागमेच चलनं कं

पनं कंप्रं ३ चलं लोलं चलाचलं चंचलं तरलं चैव पारिप्लवपरिप्लवे ७ चटुल

श्चातिरिक्तः समधिकः २ दृढसंधिस्तु संहतः २ खक्खटं कठिनं क्रूरं कठो

अ॰
को॰
६४
65

रंनिष्ठुरंदृढंजरठंमूर्तिमन्मूर्तं २ प्रवृद्धंप्रौढमेधितम् २ पुराणप्रतनप्रत्नपुरातन
चिरंतनाः ५ चिरत्नंच प्रत्यग्रोऽभिनवोनव्योनवीनोनूतनोनवः नूत्नश्च ७ स
घस्नश्च सुकुमारंतुकोमलंमृदुलंमृदु ४ अन्वगन्वक्षमनुगेऽनुपदंक्लीबमव्य
यं ४ प्रत्यक्षंस्यादैंद्रियकं २ अप्रत्यक्षमतींद्रियम् २ एकतानोऽनन्यवृत्तिरेकाग्रैका
यनावपि अप्येकसर्गएकाग्रोऽप्येकायनगतोऽपिच ७ पुंस्यादिःपूर्वपौरस्त्यप्रथमा
द्याः ५ आदिमोऽग्रिमश्च मध्यान्दिनंमध्यमीयंमध्यंमध्यममेतनरं अथास्त्रियां अंतो
जघन्यंचरममंत्यपाश्चात्यपश्चिमम् ६ अंतिमश्च मोघंनिरर्थकं २ स्पष्टंस्फुटं २
प्रव्यक्तमुल्बणं २ उद्धतमुत्कटमुद्रिक्तंच साधारणंतुसामान्यं २ एकाकीत्वेक क
कः ३ भिन्नार्थकाअन्यतरएकस्त्वोऽन्यतरावपि ४ उच्चावचंनैकभेदेउच्चण्डमविलं
बितं २ अरुंतुदंतुमर्मस्पृक् २ निर्मर्यादंनिरर्गलम् निर्यंत्रणमबाधंस्याद्दृढा ६४

मोह्लौवलेनतथा १ प्रसव्यंप्रतिकूलंस्यात् अपसव्यमपष्ठु च ४ विपरीतंविलोमं
च वामंशरीरंसव्यंस्यात् २ अपसव्यंतुदक्षिणं २ संकटंनातुसम्बाधः २ कलि(
लंगहनंसमे २ संकीर्णंसंकुलाकीर्णंमुण्डितंपरिवापितं २ ग्रथितंसंदितंदृब्ध
डंनियमितंतथा संदानितंनिगदितं १ निगडितंसंयमितंच विसृतंविस्तृतं
विततंच अंतर्गतंविस्मृतंस्यात् प्राप्तप्रणिहितेसमे २ वेल्लितप्रेंखिताधूत
चलिताकंपिताधुते ८ प्रेंखोलितस्तोलितोलुलितोदोलितावपि १० नुन्न
नुन्नास्तनिष्ठ्यूताविद्धक्षिप्तेरिताःसमाः १ परिक्षिप्तंतुनिवृतं २ परीतंपरिवेष्टि
तंवल्लितंच मूषितंमुषितार्थकम् २ प्रवृद्धप्रसृते २ न्यस्तनिसृष्टे २ गुणिता
हते २ निदिग्धोपचिते २ गूढगुप्ते २ गुंठितरूषिते २ द्रुतावदीर्णे २ उद्गूर्णोद्य
ते २ काचितशिक्यिते २ घ्राणघ्राते २ दिग्धलिप्ते २ समुदक्तोद्धृतेसमे २ वेष्टितं

अ० को० ६५

65

स्याद्वलयितं २ संवीतंरुद्धमावृते ३ रुग्णंभुग्ने २ अथनिशितक्ष्णुतशातानितेजि
ते ४ स्याद्विनाशोन्मुखंपक्वं २ ह्रीणह्रीतौतुलज्जिते ३ वृत्तेतुवृतव्यावृत्तौ ३ संयो
जितउपाहितः २ प्राप्यंगम्यंसमासाद्यं ३ स्यन्नंरीणंस्रुतंस्रुते ४ संगूढःस्यात्सं
कलितः २ अवगीतःख्यातगर्हणः २ विविधःस्याद्बहुविधोनानारूपःपृथग्विधः ४
वहुरूपनानाविधपृथग्रूपाश्च अवरीणोधिक्कृतश्चाप्यवध्वस्तोवचूर्णितः ४
अनायासकृतंफाण्टं २ स्वनितंध्वनितंसमे २ बद्धेसन्दानितंमूतमुद्दितंसन्दितं
सितं ६ निष्पक्वंक्वथितं २ पाकेक्षीराज्यहविषांशृतम् १ निर्वाणोमुनिवह्न्या
दौ १ निर्वातस्तुगतेनिले १ पक्वंपरिणते २ गूनंहन्ने २ मीढंतुमूत्रिते २ पुष्टेतु
पुषितं २ सोढंक्षान्तं २ उद्वान्तमुद्गते २ दान्तस्तुदमिते २ शान्तःशमिते २ प्रार्थि
तेर्दितः २ ज्ञप्तस्तुज्ञपिते २ छन्नश्छादिते २ पूजितेञ्चितः २ पूर्णस्तुपूरि ६५

नेक्लिष्टःक्लिशिते २ अवसितेसितः २ प्लुष्टप्लोषितौदग्धे तष्टत्वष्टौतनूकृते २
वेधितछिद्रितौविद्धे ३ वित्तविन्नौविचारिते निष्प्रभेविगतारोकौ ३ विलीनेद्र
वविद्रुतौ ३ सिद्धेनिर्वृत्तनिष्पन्नौ ३ दारितेभिन्नभेदितौ ऊतंस्यूतमुतंचेतित्रित
यंतन्तुसंतते स्यादर्हितेनमस्यितनमसितमपचायितार्चितापचितम् ६ वरि
वसितेवरिवस्यितमुपासितंचोपवसितंच ४ उपचरितंच संतापितसंतप्तौधू
पितधूपायितौचदूनश्च ५ हृष्टोमत्तस्तृप्तःप्रह्लन्नःप्रमुदितः ६ छिन्नंछातंलून्
कृत्तंदातंछितंवृक्णम् ८ स्रस्तंध्वस्तंभ्रष्टंस्कन्नंपन्नंच्युतंगलितम् ७ लब्धंप्राप्तंवि
न्नंभावितमासादितंच ६ अन्वेषितंगवेषितमन्विष्टंमार्गितंमृगितं ५ आर्द्रंसा
र्द्रंक्लिन्नंतिमितंस्तिमितंसमुन्नमुत्तंच ७ त्रातंत्राणंरक्षितमवितंगोपायितंचगु
प्तं ६ अवगणितमवमतावज्ञातेवमानितंचपरिभूते ५ अनादृतेच त्यक्तंहीनं

अ॰
को॰
९९
66

विधुतंसमुज्झितंधूतमुत्सृष्टे ९ उक्तंभाषितमुदितंजल्पितमानितंचपरिभूतं ५
अनादृतेच त्यक्तंहीनंविधुतंसमुज्झितंधूतमुत्सृष्टे ९ उक्तंभाषितमुदितंजल्पित
माख्यातमभिहितंलपिते ७ बुद्धंबुधितंमनितंविदितंप्रतिपन्नमवसितावग(
तम् ७ ऊरीकृतमुररीकृतमंगीकृतमाश्रुतंप्रतिज्ञातंसंगीर्णविदितसंश्रुतस
माहितोपश्रुतोपगतम् ११ ईलितशस्तपणायितपनायितप्रणुतपणितपनितानि
अपिगीर्णवर्णिताभिष्टुतेडितानिस्तुतार्थानि १२ भक्षितचर्वितलीढप्रत्यव(
सितगिलितखादितप्सातम् अभ्यवहृतान्नजग्धग्रस्तग्लस्ताशितंभुक्ते १४
ब्राह्मण्योब्राह्मणहितः २ वीतदंभस्त्वकल्कनः २ असंमतःप्रणाय्यःस्यात् २
वल्लभःप्रियदर्शनः २ वैरंगिकोविरागार्हः २ संशितश्शास्त्रनिश्चितः २ ईर्ष्या(
लुःऊहनोद्वेषा ३ गोष्ठपःपरगेहगः २ नीत्वोपायेनयोत्विष्टेन्तस्यायःस्या।

लिकोजनः १ महेच्छरोगरहेनंदीपिंजीसूरः ३ ग्रथंसंस्कृतोघुत्यन्नः २ अहनःव
सः २ अन्वेषीत्वनुपदीसमौ २ नीलीरागः स्थिरस्नेहः २ हारिद्रोरागउत्तमाः १ आ
सीनउपविष्टः स्यात् २ ऊर्ध्वस्थोर्ध्वस्थितौसमौ १ उत्पन्नउत्सुवे २ रूषुःपते २ न्यज
स्थोमृखे २ तेपिष्टतो दिष्टे पिष्टवरिष्टस्थविष्टवंहिष्टाः त्रिप्रलज्ज्याभीप्सितए १
पृथुपीववड्वप्रकर्षार्थाः साधिष्ठद्राघिष्ठस्फेष्ठगरिष्ठह्रसिष्ठवंहिष्ठाः वाढव्यायत
बहुगुरुवामनवृंदारकातिशये ग्राम्यग्रामेयग्रामीणा ३ अविज्ञोवलोद्धृते २
वोरितंमृषितंमृष्टं २ स्पृष्टंविषमोन्नतम् २ उत्पादितोनात्ह्लितार्थंमृहुतोद्धरि
तोद्धृतम् ४ आचितेनिचिते २ एर्णीपूरितंभरितंपूर्णं ४ मतोदितंपरीष्टं स्यात् २
अंतर्गतंनिरर्थकम् २ न्यंचितंस्यादयः स्त्रिषु २ विगमनृध्यंमदंचितम् २ स्फोटितं वि
तेचतवृष्टंततनीयंतवंयं ३ प्रस्थितमाक्रांते २ क्लिष्टंसंहृष्टे २ चितेदुरितवृषितो २

अ. को. ९०
67

स्थानेशीते २ ग्रन्थितेन्वीतम् २ प्रकाशप्रकटौस्फुटे इत्यमरकोशेतृतीयकांडे
सामान्येविशेष्यनिघ्नवर्गःप्रथमः १ ॐप्रकृतिप्रत्ययार्थाद्यैःसंकीर्णेलिंगमु
न्नयेत् कर्मक्रिया २ तत्सातत्येगम्येस्युरपरस्पराः १ साकल्यासंगवचनेपाराय
णतुरायणे २ यदृच्छास्वैरिता २ हेतुशून्यात्वास्थाविलक्षणं १ शमथस्तुशमःशां
तिः ३ दांतिस्तुदमथोदमः ३ अवदानंकर्मवृत्तं १ काम्यदानंप्रवारणं ४ वशक्रिया
संवननंमूलकर्मचकार्मणम् ४ विधूननंविधुवनं २ तर्पणंप्रीणनावनम् पर्या
प्तिःस्यात्परित्राणंहस्तवारणमित्यपि ३ सेवनंसीवनंस्यूतिः ३ विदरःस्फुटनंभि
दः आक्रोशनमभीषंगः २ संवेदोवेदनानना २ संमूर्छनमभिव्याप्तिः २ याच्ञा
भिशस्तार्थनार्दना ४ वर्धनंछेदने २ अथद्वेआनंदनसभाजनेआप्रच्छनं ३ अथाम्नायः
संप्रदायः २ क्षवेक्षुतिया २ ग्रहेग्राहः २ वशःकांतौ २ रक्षणस्त्राणे २ रणःक्वणे २ व्यधोवे ९०

येपचापाके २ हवोऽहूनौ २ ऽयः श्रेषे २ नयोनाये २ ज्यानिर्जीर्णौ २ भ्रमोभ्र

मौ २ स्फातिर्वृद्धौ २ प्रथाख्यातौ २ स्पृष्टिः पृक्तौ २ स्नवः स्रवे २ एधासमृद्धौ २

स्फुरणंस्फुरणा २ प्रमितौप्रमा २ प्रसूतिः प्रसवे २ श्च्योते प्राघारः २ क्लमथुः क्ल

मे उत्कर्षोऽतिशये २ संधिः श्लेषे २ विषयआश्रये २ क्षिपायांक्षेपणं २ गीर्णिर्गिरौ २

गुरणमुद्यमे २ उन्नायउन्नये २ श्रायः श्रयणे जयनेजयः निगादोनिगदे २ मा

दोमदे २ उद्वेगउद्भ्रमे २ विमर्दनंपरिमलः २ अभ्युपपत्तिरनुग्रहः २ विग्रहस्तुवि

रोधः स्यात् २ अभियोगस्त्वभिग्रहः २ मुष्टिबंधस्तुसंग्राहः २ डिम्बेडमरविप्ल

वौ २ बंधनंप्रसितिः २ चारः स्पर्शः स्प्रष्टोपतप्तरि ४ निकारोविप्रकारः स्यात् २ आ

कारस्त्विंगइंगितम् २ परिणामोविकारोद्वे २ समेविकृतिविक्रिये ४ अपहारस्त्वपच

यः २ समाहारः समुच्चयः २ प्रत्याहारउपादानं २ विहारस्तुपरिक्रमः २ अभिहारो

अ॰ को॰ ९८

भिग्रहणं २ निर्हारोभ्यवकर्षणं २ अनुहारोनुकारः स्यात् २ अर्थस्यापगमेव्ययः १
प्रवृत्तिस्तुप्रवाहः स्यात् १ प्रवहोगमनेबहिः वियामोवियमोयामोयमः संया
मसंयमौ ६ हिंसाकर्माभिचारः स्यात् १ जागर्याजागराद्वयोः २ विघ्नोन्तरायः प्र।
त्यूहः ३ स्यादुपघ्नोन्तिकाश्रये २ निर्वेशउपभोगः स्यात् २ परिसर्पः परिक्रिया २
विधुरंतुप्रविश्लेषः २ अभिप्रायश्छन्दआशयः ३ संक्षेपणंसमसनं २ पर्यवस्थावि
रोधनं २ परिसर्यापरीसारः २ स्यादास्यात्वासनास्थितिः ३ विस्तारोविग्रहोव्या।
सः ३ सचशब्दस्यविस्तरः १ स्यान्मर्दनंसंवाहनं २ विनाशः स्याददर्शनम् २ संस्त
वः स्यात्परिचयः प्रसरस्तुविसर्पणं १ नीवाकस्तुप्रयामः स्यात् २ संनिधिः सन्नि
कर्षणम् २ लवोभिलावोलवने ३ निष्पावः पवनेपवः ३ प्रस्तावः स्यादवसरः
त्रसरः सूत्रवेष्टनंप्रजनः स्यादुपसरः २ प्रश्रयः प्रणयः समौ २ धीशक्तिर्निष्क्रमः २ ९८

अह्नीन्नसंक्रामोदुर्गसंचरः प्रत्युत्क्रमः प्रयोगार्थः २ प्रक्रमःस्यादुपक्रमः २ स्याद
भ्यादानमुद्घातआरंभः ४ उपोद्घातश्च संभ्रमस्त्वरा २ प्रतिबंधः प्रतिष्टंभो २ वना
यस्तुनिपातनं २ उपलंभस्त्वनुभवः २ समालंभोविलेपनं २ विप्रलंभोविप्रयो
गः २ विरहोविसंवादश्चविलंभस्त्वतिसर्जनं १ विश्रावस्तुप्रतिख्यातिः १ अवेक्षा
प्रतिजागरः २ निपाठनिपठौपाठे ३ स्तेमस्तेमौसमुन्दने ३ आदीनवास्त्रवौक्ले
शे ३ मेलकेसंगसंगमौ ३ अन्वेषणंविचयनंमार्गणंमृगणामृगः ५ परिरंभः प
रिष्वंगः संश्लेषउपगूहनं ४ निर्वर्णनंतुनिध्यानंदर्शनालोकनेक्षणं ५ प्रत्याख्यानं
निरसनंप्रत्यादेशोनिराकृतिः ४ उपशायोविशायश्चपर्यायशयनार्थकौ अर्तनं
च ऋतीयाचहृणीयाचघृणार्थके ४ स्याद्व्यत्यासोविपर्यासोव्यत्ययश्चविपर्ययः ४
पर्यायोतिक्रमस्तस्मिन्नतिपात उपात्ययः ४ प्रेषणंयत्समाहूयतत्रस्यात्प्रतिशा

अ॰
को॰
६९
69

ने । संस्तावः क्रतुषु स्तुतिभूमिर्द्विजन्मनाम् । निधाय तक्ष्यते यत्र काष्ठे काष्ठं स
उद्घनः । स्तम्भघ्नस्तु स्तम्भघनः स्तम्भो येन निहन्यते २ आविधो विध्यते येन तत्र
विष्वक्समे निघः । उत्कारश्च निकारश्च द्वौ धान्योत्क्षेपणार्थकौ २ निगारोद्गारवि
क्षावोद्ग्राहास्तु गरणादिषु ४ आरत्यवरतिविरतय उपरामे ४ अथ स्त्रियां तु निष्ठीवः
निष्ठ्यूतिर्निष्ठेवननिष्ठीवनमित्यभिन्नानि ३ जवने जूतिः । सातिस्त्ववसाने २ स्याद
थ ज्वरे जूर्तिः २ उदजस्तु पशुप्रेरणे । अकरणिरित्यादयः शापे । गोत्रान्तेभ्यस्तस्य वृ
न्दमित्यौपगवकादिकम् । आपूपिकं शाष्कुलिकमेवमाद्यमचेतसाम् । माणवानां
तु माणव्यं । सहायानां सहायता । हल्या हलानां । ब्राह्मण्यवाडवे तु द्विजन्मनां
द्वे पार्श्वकानां पृष्ठानां पार्श्वं पृष्ठ्यमनुक्रमात् २ खलानां खलिनी खल्याप्यथ मा
नुष्यकं नृणां । ग्रामता जनता धूम्या पाश्या गल्या पृथक् पृथक् अपि साहस्रका ६९

रीधवामेणाथर्वणाहिकम् परभागोगुणोत्कर्षः २ प्रतिपत्तिः प्रगल्भता २ श्रेथने
ग्रंथनेगेफः संदर्भोरचनानना प्रणिपातस्त्वनुनयः प्रणयः सांत्वनानना ४८
दवथुः परितापेस्यात् अनुतापोविहनिते २ क्रीडाविनोदोनिर्वेदः २ खिदश्चाप्य
वसन्नता २ आस्रवः स्रवने २ गर्धोधनायाः क्षुनप्राशयः २ अंकपालीपरिषं
गः २ आसारस्त्वसमुन्दुले २ विगानंवचनीयत्वम् २ प्रत्यादानमतिक्रमः २
हानेत्यागः २ तुलावध्या २ क्रियावेष्टाविकल्पने २ वितर्कस्तर्कणा २ आल
स्यंकौसीद्यमतिगीष्ठता २ इत्यमरकोशेतृतीयकांडेसंकीर्णवर्गः द्वितीयः २
नानार्थाः केपिकांतादिवर्गेष्वेवात्रकीर्तिताः भूरिप्रयोगाधयेयेषुपर्यायेष्वपिते
षुते आकाशेत्रिदिवेनाकः २ लोकस्तुभुवनेजने २ पद्येयशसिचश्लोकः २
शरेखड्गेचसायकः २ जंबुकौक्रोष्टुवरुणौ २ पृथुकौचिपिटार्भकौ २ आलोकोदर्श

अं० को० ७०

70

नोघोनौ २ भीरीपटह्मानकः २ उत्संगाविङ्कयोरंकः २ कलंकोंकापवादयोः २
नत्तकोनागवर्धक्योः २ मर्कः स्फाटिकसूर्ययोः २ मलेच मारुतेवेयसित्रमेत्रुसि
कः ३ आत्मनिच कंशिरोंवुनोः २ स्वेचस्यात्तुलाकास्तकुधान्येसंतेयेभक्तासि
न्यके उलूकेकरिणः ब्रह्मस्लोयांतेचपेचकः २ कमंडलौचकरकः १ वर्षोप
लेदाडिमेच सुगतेचविनायकः १ गणपतौ धर्मराजेच किंशुके हस्तेवितस्तोव २
राशौ मदनिकायांच शुकर्कोटे चवृश्चिकः प्रतिसूलेप्रतीकं त्रिषेकदेशोन्तयस्य
यम २ स्याद्वृतीकं तवसूनिंबेकट्फले श्लक्ष्णेपिच ३ ज्योत्स्निकायांच घोषेचकौ
शातकी २ अथ कट्फले सितेचावदिरेसोमवल्कः स्यात् २ अथ सिल्हकेतिल
कल्केचपिण्याकः १ वाल्हीकंरामठेपिच अपिशाह्लादल्हीदेशजेतेत्रुङ्गमेपिच मद्रे
हुड्गगल्वलवमालयाह्मिवकोशिकः ४ विश्वामित्रेच रुत्नायषस्यकास्तातकः ३

७०

स्वल्पेपित्वलकस्त्रिषु । कनिष्ठेच जैवातृकाशशांकेपि । आयुष्मतिच भैषज्येप्यप्र
वर्तकः । पक्षिविशेषेच व्याघ्रेपिपुंडरीकोना । दिग्गजेच यवान्यामपिदीपकःअ ।
लंकारेदीपेच शालावृकाःकपिक्रोष्टुश्वानः ३ स्वर्णेपिगैरिकम् । धान्यविशेषेच
पीडार्थेपिव्यलीकंस्यात् । कामजे ऽपराधेप्रियाकार्येच अलीकंत्वप्रियेनृते २ लला
टेच शीलान्वयावनूकेद्वे । शल्केशकलवल्कके २ साष्टेशतेसुवर्णानांहेम्न्युरोभूष
णेपलेदीनारेपिचनिष्कोस्त्री । आकर्षेच कल्कोस्त्रीसमलैनसोः दंभेपि ३ अथपि
नाकोस्त्रीशूलशंकरधन्वनोः २ धेनुकाचकरेण्वांचकृपाण्यंबिकयोःस्मृता ३ नव
प्रसूतायांगविच देव्यांगहेम्रोस्वर्णेमेघजालेपिकालिका ४ सुरायांकालवर्णेच कालि
कायांमभविच देव्यांबहेम्रोस्वर्णमलेमेघजालेपिकालिका ४ ननान्दृन्योः २ कर्णिका
कर्णभूषणे करिहस्तांगुल्यांपद्मबीजकोश्यो ३ विश्वत्ररेहेदारवोरपिमत्यिका २ देवेच

अं
को
९५
71

एकेमुख्यान्यकेवलाः ३ संख्यायांच स्याद्दाम्भिकः कौक्कुटिकोयश्चादूरेरितेक्षणः २ ल
लाटिकःप्रभोर्भालदर्शीकार्याक्षमश्चयः २ अन्तःशास्त्रादपिकान्तान्दर्शयामि २ क्षत्रि
तेववलयचशोष्ठकटकोस्त्रियाम् सूचिग्रेक्षुद्रशत्रौचरोमहर्षेचकण्टकः पाकोपलि
शिशुः १ मध्यरत्नेनेतरिनायकः २ पर्यङ्कःस्यात्परिकरे १ ग्राहेयामपिल्लवाकः १ पेट
कस्त्रिषुवृन्देपि १ गुरौदेशेचदैशिकः २ खेटकोग्रामफलको २ धीवरेपिचजालिकः १
पुष्परेणौचकिंजल्कः १ शुल्कोस्त्रीस्त्रीधनेपणे २ स्यात्कह्लोलेपुत्तलिका १ वार्धकंभा
वहृदयोः २ कर्णिकाचापिगणिका १ दारकौबालभेदकौ २ अंशेपन्येल्लमुकःस्यात् १ टं
कोदार्वश्ममदारकः २ मद्गौरेपुट्टिका १ मेघेरुजंकोरसदृशोके २ इतिकान्ताः मयूखा
स्त्विट्करज्वालासु ३ अलिबाणौशिलीमुखौ २ शंखोनिधौललाटास्थिकम्बौ नागे ।
अङ्गेशेनखोयधोच इंद्रियेपिच स्वर्गोमेषाश्च घृणिज्वालेत्वग्निशिखे २ छट्टाक्षनखोग्रमा ५

त्रमहरङ्गश्च उपलेपेपिगोमुखं । वायमात्रेव इनिर्वातोनाः शैलवृक्षौनगावगौ २
आशुगौवायुविशिखौ २ शरार्कविहगाः खगाः ३ शालिप्रभेदेशलभेपतंगः पक्षि
सूर्ययोः ४ पूगः क्रमुकवृन्दयोः २ पशवोपिमृगाः १ हरिणेहस्तिविशेषेमृगाश्री
र्थेमार्गणायांच वेगः प्रवाहजवयोरपि २ स्नानादिप्रवहसौच पगागः कौसुमेरेणौस्नानी
यादौरजस्यपि ३ गजेपिनागमातंगौ २ ह्वयोरपाः क्लीवेसीमसंगयोः नागकेसरेजल
देयचंडालेमतंगाप्यन्येच अपांगस्तिलकेपिच १ नेत्रांतेच सर्गः स्वभावनिर्मोक्षनि
श्चयाध्यायसृष्टिषु ५ उत्साहेपिच योगः सन्नहनोपायध्यानसंगतियुक्तिषु ५ भोगः सुखे
स्त्र्यादिभृतावहेश्च फणकाययोः ४ चातकेहरिणेपुंसिसारंगः शबलेत्रिषु ३ कपौचप्ल
हे
वगः १ भेकेपक्षिभेदेच शापेत्वभिषंगः पराभवे २ यानाद्यंगेयुगः पुंसियुगंयुग्मेकृता
दिषु २ हस्तचतुष्केच स्वर्गेषुपशुवाग्वज्रदिङ्नेत्रघृणिभूजले लक्ष्यदृष्ट्यास्त्रियांपुंसिगौः । १०

अ॰ को॰ ७२

लिंगविकृशोयमो: २ मृंगंप्रधान्यमात्वोष्ठ्र २ विषाणंकोटमहपात्रेच वरोगेमूर्थंमुहपो: २
भग: श्रीकाममाहात्म्यवीर्ययत्नार्ककीर्तिषु १ इतिगांता: परिध: परिघातेस्त्रेपि
२ अर्गलेच डेवोहंकेमसंपये २ म्लेच्छजाविधावर्चे: २ अंहोड्ड: स्वस्मसनेषध्यम् ३ वि
श्चिष्टेपिलक्कुलिप्तनि: सावात्यागमहस्वपि नियमच्च त्सानपेस्वेदेग्रीमेवपरिकीर्तित: ३
इतिघांता: डोतानसंत कचा: केशामणि: काच: शिक्यमृद्भेदष्टक्ज: ३ विपर्यो
सेघविस्तारेप्रपंच: २ पावके: शुचि: मासमात्येवात्मुपधेशुक्लिमेध्येसितेत्रिष्वभि
ष्वंगेस्मृहायांचगभस्तौचरुचि: स्त्रियां ८ इतिचांता: केकिनाक्षंवक्रभुजो २ दंत
विप्रांडजाद्विजा: २ अजाविस्मुहरळागा: ३ गोष्ठाधानिवहाव्रजा: ३ धर्मराजौजिन
यमौ २ कुंजोदंतेपिनस्त्रियाम् १ लतादिपिहिनोदरेस्यानेच वल्जेत्वेत्रशद्वीरे २ व
लजोवल्गवर्षांन: १ समेक्ष्मांशेरणेप्याजि: २ स्त्रणेच प्रजास्यात्संततौजने २ अब्जौ ७२

शाखशाशोकौघ २ पद्मेऽब्जीवे स्वके नित्ये निजं त्रिषु २ जघन्यजौ वैश्यनीचौ २ अग्र

जौ विप्रपूर्वजौ इति जान्ताः ॥ पुंस्यात्मनि प्रधाने तु ते त्रस्तो वाच्यलिंगकः २ संज्ञा

स्याच्चेतनानामहस्ताद्यैरर्थसूचना २ दोषज्ञौ वैद्यविद्वांसौ २ तौ विद्वान्सोमजौ ॥

पित्र २ इति ञान्ताः ॥ काके भगं शेकरटौ २ गजे गंडः कटिकटौ २ श्मशाने तु कलिंजे

व शिपिविष्टस्तु खलतौ दुश्चर्मणि महेश्वरे २ गौरिष्टु देवशिल्पिन्यपि त्वष्टा १

सूर्ये तु तद्वत् विष्टं दैवे पिनद्धयोः १ कालेय रसे कटुः कटुकार्ये त्रिषु मत्सरती

न्ताद्योः ४ दिष्टं तेमाग्रभाभावेषु २ अरिष्टे तु शुभाशुभे २ मायानिश्चलयंत्रे

षु कौनवान्तराशिषु अयोघने शैलशृंगे सीरांगे कूटमस्त्रियां १ सृन्मैलायां

तुरिः स्त्री स्यात्काले स्पसंशये त्रिपिस्मा २ अर्न्यत्कर्षायः कोदः २ संख्यायां

व मूलेलमकयेजटा २ अष्टिः फले समस्तैव १ मतौ घ हस्तितां ने हिंसाशीने २

इष्टिर्यागेच्छयोः २ हृष्टे निष्ठ्यूतेवद्गनिविष्टु २ शुक्लिर्निर्दिष्टन योद्ध्रकष्टेन कष्टगहने
दत्तामेदागदेष्टुत्वपट्टुः ३ स्रैवावालिंगोच विहृद्भिःपरिकीर्तितो योटादासीदि
ग्रं॰ लिंगाच २ हृष्टिर्विर्षणमहकैरोगविलिप्रियोच वटागोष्ठ्यां हसियंत्रणं २ कपीटमृद
को॰ रेजले २ इतिठांताः नीलकण्ठश्च श्रीकंठः शितिकंठः शिवोपिच । महेश्वरे
७३ सिकोष्ठेत जेष्ठंडसलोंतरंठेतया ३ निष्ठानिष्पत्तिनाशांताः ३ काष्ठोत्कर्षेस्थि
तोदिशि ३ काष्ठदारुच विष्णोरौष्ठेति शास्तेच । अथजेतिहडेच कनिष्ठातियु
वाल्पयोः २ इतिठांताः दंडोस्त्रीलगुडेपिस्यात । चतुरंगवलेचन्तयोपायेद
मंथाश्च गडेगोलेत्वपाकयोः २ सर्पमांसासात्यभ्वाडे २ भूगोवागप्रगाल्विडः ४
त्वेडावंशशलाकापि । सिंहनादेदतोण्डायंच त्वेडस्तुविषधनिष्ठु नाडीकाले
पिषद्दत्तेणे । यमनिष्ठु लडयौवैयानतालश्च कांडेस्त्रीदंडवाणार्वैव गीवसरराशि ७३

षु १ स्याङ्गाङ्गमस्थामरोणामन्वेषूल्लेवणिग्यने ४ संघातग्रामसंघोः पिंजीहृयेतुंसिकले
वरे ३ गंडौकपोलविस्फोटौ २ मंडंकेविषुमंडिने । स्थानाणौ इत्लभेदेपिवेंगोष्ठी ।
शिखंडोबर्हचूडयो २ इतिडांताः भृशप्रज्ञयोर्वाढं २ प्रगाढंभृशकृच्छ्रयोः २ श
क्तस्थूलौत्रिषुदृढौ २ व्यत्यर्थेव शठौविन्यस्तसंहतौ २ इतिढांताः भ्रूणोर्भके
स्त्रैणगर्भे २ बाणोबलिसुतेशरे २ दामेऊरंडकेव कणोतिसूक्ष्मेधान्यांशेसंघातेप्रम(
थेगणः २ पणोद्यूतादिषूत्सृष्टेभृतौमूल्येधनेपिच कणोति ४ वंद्रमैषाकार्षिके(
चमेर्थोद्रव्याश्रितेसत्वशौर्यसंध्यादिकेगणः ५ मुख्यप्रधानसदेंद्रियभागेगुव
निर्व्यापारस्थितौकालविशेषोत्सवयोःक्षणः ३ वर्णोद्विजादौशुक्लादौस्तुतौ
वर्णंतुवाक्षरे ४ तालविशेषेमरणायशोविलेपनवलवर्ण्येश्वपि ग्रामणीर्नापिते
पुंसिश्रेष्ठेग्रामाधिपेत्रिषु ३ ग्रामः स्वेस्कोहदेव ऊर्णामेषादिलोम्निस्यादावर्तेचो

ग्रं
कों
१४

नराश्रवोः ३ हरिणीस्यान्मगीहेमप्रतिमाहरितावया ३ शृथिकापांडुराच त्रिषुपांडे
चहरिणःस्मगोच स्थलान्तभेपिवेशमनः । लोहप्रतिमाव्याधिविशेषयोश्च तमेस्य
हापिपासेहे २ जगत्प्माकरुणेह्रणे २ वनिकाथेपिविपणिः । स्मराप्रस्त्वब्रवाहली २
स्यान्मगीहेमप्रतिमाहरितावया ३ शृथिकापांडुराच त्रिषुपांडेवहरिणःस्मगोच
स्थलान्तभेपिवेशमनः । लोहप्रतिमाव्याधिविशेषयोश्च तमेस्यहापिपासे
हे २ जगत्प्माकरुणेह्रणे २ वनिकाथेपिविपणिः । स्मराप्रस्त्वब्रवाहली २ करेण
भंगाह्रीनेभे २ इविलंतवलेपने २ शरणंस्त्ररक्षितोः २ श्रीपर्णीकमलेपिच । अग्नि
मंथेच विषाभिसारलोहेषुनीलोक्त्रीवेवरेत्रिषु ४ प्रमाणंहेतुमर्यादाशास्त्रेय
त्तप्रमातृषु ४ करणंसाधकतमक्षेत्रगात्रेंद्रियेष्वपि ४ कामशास्त्रन्यासशास्त्रोमेव
प्राणत्यादेसंमरणमसंवाधचक्रगतो चेटापथे ३ यथवांतानेसमइरणमन्नये २ १४

स्वनत्विषुविषाणेस्यान्यक्ष्मेगेभरंतयोः ३ प्रवणंक्रमनिम्नोर्व्वीप्रह्वेनावच
तुष्पथे २ संकीर्णौनिचिताशुद्धौ २ इरिणंशून्यमूषरम् २ सेन्तोस्ववरणः १ वेली
नदीवाहेकवोक्षये २ इतिणांताः देवसूर्योविवस्वंतौ २ स्वरस्वंतौनदार्णवौ २
पक्षिताक्ष्र्यौगरुत्मंतौ २ शकुंतौभासपक्षिणौ २ अग्न्युत्पातौधूमकेतू २ जीमूतौ
मेघपर्वतौ २ हस्तौचपाणिनक्षत्रे २ प्रशंसायांचमरुतौपवनामरौ २ यंताहस्ति
पकेसूते १ भर्ताधातरियोष्टरि स्वामिनिच यानपात्रेशिशौपोतः २ प्रेतःप्राणं
तरेऽस्तते २ ग्रहभेदेध्वजेकेतुः २ पार्थिवेतनयेसुतः २ स्थपतिःकारुभेदेपि १
बृहस्पतिसवकारीकेतुकीव भूभृद्भूमिधरेन्टपे २ मूर्धाभिषिक्तोभूपेपि १ ऋतुः
स्त्रीकुसुमेपिच वसंतादौच विद्यावद्यजितात्यक्तो १ अपरिश्रुतेवद्धे ग्रस्कुटेस्ह
ठेच स्तनस्तत्त्वरिसारथौ २ वासणंतविपत्तानेपाररतेच व्यक्तःप्राज्ञोपिस्फुट

ऽतिनिश्चितेच दृष्टान्तावुभेशास्त्रेनिदर्शने २ क्षत्तास्यात्सारथौद्वाःस्थेक्षत्त्रियायांच
शूद्रजे १ वृत्तान्तःस्यात्प्रकरणेप्रकारेकार्त्स्न्यवार्तयोः ४ आख्योपिकाच आनर्त्तः
समरेनृत्तस्थाननीवृद्विशेषयोः ३ जलंच कृतान्तोयमसिद्धान्तदैवाकुशलकर्म
सु ४ श्लेष्मादिरसरक्तादिमहाभूतानितद्गुणाः इन्द्रियाण्यश्मविकृतिःशब्द
योनिश्चधातवः १ गैरिकंमनःशिलादिर्हेमादिश्च कक्ष्यान्तरेपिशुद्धान्तोनृपस्या
सनगोचरे २ कासूसामर्थ्ययोःशक्तिः २ उत्साहादौच मूर्तिःकाठिन्यकाययोः
विस्तारवल्ल्योर्व्रततिः २ वसतीरात्रिवेश्मनोः २ स्थितौच क्षयार्चयोरपचितिः २
निष्कृतौ १ व्यत्ययेच सातिर्दानावसानयोः २ आर्तिःपीडाधनुष्कोट्योः २ जातिः
सामान्यजन्मनोः २ छन्दोलंकारविशेषयोर्मालतीगोत्रयोश्च प्रचारस्यन्दयोरीतिः २
त्रेताग्नित्रितयेयुगे वीणाभेदेपिमहती १ महत्यांच भूतिर्भस्मनिसंपदि २ भवनेच १५

अं
को
१५

आरम्भेमर्यादायांवेदभांदेच वृत्तिर्हिंसाप्रवासयोः २ उदयेधिगमेप्राप्तिः २

नदीनगर्यौनागानांभोगवती २ अथसंगरेसंगेसभायांसमितिः २ क्षयवासावपि
क्षितिः २ त्विट्श्च रवेरर्चिश्चशस्त्रंचवह्निज्वालाचहेतयः २ जगतीजगतिच्छंदोविशेषे
क्षितावपि २ पंक्तिः छंदोपिदशमं १ श्रेणिदेशसंख्योश्च स्यात्प्रभावेपिचायतिः १
आगामिकालेदैर्घ्येच पत्तिर्गतौच १ सेनांशेपद्गतौच मूलेनपाततिः यत्नभेद
योः २ पतोगश्च प्रकृतिर्योनिलिंगेच २ स्वामिमात्यादिस्वभावश्च प्रत्ययास्त्वंश्च
कोशाप्रथाधाश्च हेतवः १ जीविकाविहतिश्च सिकताःस्युर्वालुकापि १ सिकतिले
देशेच वेदेश्रवसिवश्रुतिः २ किंवदंत्यांपट्जात्यांकरणेनेच ११ वनिताजनिता
त्यर्थानुरागायांचयोषिति १ ह्रीमात्रेच गुप्तिःक्षितिव्युदासेपि १ कारायांच २
तिर्धारणधैर्ययोः २ सोम्येव वृहतीक्षुद्रवार्ताकीछंदोभेदेमहत्यपि २ वाशि
तास्त्रीकरणेचोश्च वार्ताहत्तैजनश्रुतौवार्तेफल्गुन्यरोगेचत्रिषु २ अपस्वद्दनोम

अ॰
को॰
१९
76

ते २ पीतश्वेतश्यतशोणेषु अयाचितभोजितेमाते च कलधौतं रूप्यहेम्नो २ निमित्तं हेतुल
क्ष्मणोः २ श्रुतं शास्त्रावधृतयोः २ युगपर्याप्तयोः कृतं २ अत्याहितं महाभीतिः
कर्मजीवानपेक्षि च २ युक्ते क्ष्मादावृते भूतं प्राण्यतीते समे त्रिषु ४ ग्रहेप्रामोच वृ
त्तं पद्ये चरित्रेष्वतीते दृढनिस्तले ५ अप्रीते च महद्राज्यं च १ हृहृतबुडितं त्वेव अव
गीतं जन्ये स्याद्गर्हिते त्रिषु मह्यर्हे श्वेतं रूप्येऽपि १ शुक्ले च रजतं हेम्नि रूप्ये सि
ते त्रिषु २ त्रिष्विदं जगदिङ्गेऽपि १ भुवने च रक्तं नील्यादि रागि च १ अस्कन्नेऽजमेता
त्वमनन्तरक्तं च अवदातः सिते पीते शुद्धे २ बद्धार्जुनौ सितौ युक्तेऽतिसंस्कृते मर्षि
ण्यभिनीतः २ अथ संस्कृतं कृत्रिमे लक्षणोपेतेऽपि २ पक्के सितम्बगणादाने च अ
नन्तोऽनवधावपि १ नाश्वरहिते विस्तीर्णो स्त्रिवभुवि ख्याते हृष्टे प्रतीतः २ अभि
जातः कुलजे बुधे २ सज्जमारेव विविक्तौ पूतविजनौ २ अससे शक्नाश्च मूर्छितौ १९

मृतेसौलुषौ २ द्वैवाम्नायपरुषौ कृतौ २ हतिंमनश्च शितिर्धवलमेचकौ २ सत्ये
साधौविद्यमानेप्रशस्तेभ्यर्हितेचसत् ५ सन्नेवचदन्तपुरस्कृतः पूजितेरात्य
भियुक्तेग्रतःकृते ३ निवातावाश्रयावातौ शस्त्राभेद्यंचवर्मयत् ३ जातोक्षक
हद्धाः स्युरुच्छ्रिताः ३ उच्छ्रितास्त्वमीवृद्धिमन्तोद्यतोत्पन्नाः २ आदृतौ सादरार्चि
तौ २ विपाकेतिन्नतिर्गङ्गलणेहेमन्त्रिकरतौ गते ऋतमुञ्छेशिलेसत्ये शुभेनेपिवि
वक्तितम् अश्वारवनयोर्भत्रिः गोएणोहत्रावसेवने सामान्योत्पन्नयोर्जाते २ अ
हिजिह्वौपतीद्वयोः २ सोमिकेपिप्रपातः १ अथावपातावतटावटौ २ समित्स
भारणेपित्री २ व्यवस्थायामपिस्थितिः १ ग्रामौलब्धप्रत्ययितौ २ नमाटौहित्र
पोत्रयोः २ इतितान्ताः अर्थोभिधेयरैवस्तुप्रयोजननिवृत्तिषु ५ इन्द्रियविष
येकारणेच निपानागमयोः तीर्थमृषिजुष्टेजलेगुरौ ४ सोपानेमन्त्रिण्युपा(

ग्रं
को
११

घेपात्रेव समर्थास्त्रिषुशक्तिस्थेसंबद्धार्थेहिते ३ त्रिषुदशमीस्थौक्षीणरागवृद्धौ ३
नष्टबीजोवा वेधीपदव्यपि। ग्रन्थांतः पंक्तिश्च प्रस्थानीयत्नयोरास्था २ प्रस्थो।
स्त्रीसानमानयोः २ शास्त्रद्रविणयोर्ग्रंथः २ संस्थाधारेस्थितेमस्तौ इतिथा
ताः अभिप्रायवशौछंदौ २ अब्दौजीमूतवत्सरौ २ अपवादौतुनिंदाज्ञे २ दायादौ
सुतबांधवौ २ पादारश्म्यंघ्रितुर्यांशाः ३ प्रत्यंतपर्वतश्च चंद्राग्न्यर्कालक्ष्मोनदः ३
निवादेपिवादाभावेनिश्चितवादेच शब्देजेवालशब्दयोः २ सारावेरुदितेत्रा
नर्थाक्रंदेदारुणेरणे ३ स्यात्प्रसादोनुरोधेपि। नैर्मल्येप्रीतिदानेकाव्यगुणेच ह्र
दः स्यात्स्नंजनेपिच। रूपकारेच गोष्ठाध्यक्षेपिगोविंदः। विस्तोच हर्षेप्यामोदव
न्मदः। गर्वेदेक्षेगजदानेच प्राधान्येराजलिंगेचवृषांगेककुदोस्त्रियाम् ३ श्रो
ण्यंगेच स्त्रीसेवितानसंभाषास्त्रियाकाराजिनामसु ५ नाघणाचारप्रतिज्ञासु ११

च धर्मे रहस्युपनिषत् २ वेदांततत्वे स्यात्तैः वत्सरे शरत् २ पदं व्यवसितित्राणस्था
नलक्ष्मांघ्रिवस्तुषु ४ यादसङ्ग्राहयांस्वमिदंते वयपदन्यासेच गोष्पदं सेविते माने २
प्रतिष्ठाकृत्यमास्पदम् २ त्रिष्विष्टमधुरौ स्वादू २ मृदू चातीक्ष्णकोमलौ २ मूढा(
ल्पापटुनिर्भाग्याः मंदाः स्युः ४ हस्तिविशेषः सोरस्य द्वैतु शारदौ प्रत्यग्राप्रतिभौ २
धृष्टौ वर्षं च विद्वत्सप्रगल्भौ विशारदौ इति दांताः व्यामो वटश्च न्यग्रोधः २ उत्से
धः कायउन्नतिः ३ पर्याहारश्च मार्गश्च विवधौ वीवधौ च तौ २ परिधिर्यज्ञियतरोः
शाखायामप्युपसूर्यके २ बन्धः अंते च बंधकं व्यसनं चेतः पीडाधिष्ठानमाधयः ४
स्युः समर्थननीवाकनियमाश्च समाधयः दिष्टेकाग्र्ये च दोषोत्पादे अनुबंधः स्यात्
प्रकृत्यादिविनश्वरे मुख्यानुयायिनि शिशौ प्रकृतस्यानुवर्तने ५ विधुर्विष्णौ चंद्र
मसि २ परिच्छेदे बिलेवधिः २ काले च विधिर्विधाने दैवे च ३ प्रकारे यान्तकल्पयोः

अ० को०
२८
76

कालेविधायके प्रणिधिःप्रार्थनेचरे २ अवधानेच बुद्धवृद्धौपंडितेपि । जिनेस्थ(
विरेच स्कंधःसमुदयेपिच । अध्यायेवोडुविषयेहृतजेयाज्ञमाधयोः सौन्यांशेरा
जसेहन्योः स्कंदोंशेराशिभागयोः सौन्यभागेहृतजेधायांश्रसेराज्ञिसमूहेवौढ
राशिभेदेच देशेनदविशेषेब्धौसिंधुर्नासरितिस्त्रियाम् ७ विधाविधौप्रकारेच २
ह्रस्यऋद्ध्यादिभोजनेवेतनेच वेतनेभाद्दिभोजने स्वरभेदेहृतेसिद्धः साधुरम्येपि(
चत्रिषु । सज्जनेपुतेच वधूर्जायास्नुषास्त्रीच ३ सुधालेपोमृतंस्नुही ३ संधाप्रतिज्ञा
मर्यादा । श्रद्धासंप्रत्ययःस्पृहा २ मधुमद्येपुष्परसेक्षौद्रेदैत्यमधुकयोः चैत्रेवसंतेःज
नतान्ते ८ सलिलेंधंतमस्यपि २ अवष्टब्धेबलेच इनस्त्रिषुसमन्नद्धोपेहितेमन्याग
विते २ बलवेधुरधितिमेनिरोधे २ अथाः बलेवितः अविहृरोप्यवस्थः २ वद्धेच
प्रसिद्धौख्यातभूषितौ २ लेशेपिगंधः । सम्बायः गोह्यसंकरयोर्द्वयोः २ बाधानिषेधेऽस्त्र

विच २ नाकचोदिशिराखुधाः इति थान्ताः हयग्रीवचित्रभानू २ भानू रश्मिदिवा
करौ २ भूतात्मानौ धातृदेहौ २ ग्रथ्यात्मासत्यहृपघन १ मूर्खनीचौ पृथग्जनौ २
ग्रावाणौ शैलपाषाणौ २ पत्रिणौ शरपक्षिणौ २ घपेनश्च तरुशैलौ शिखरिणौ २
शिखिनौ वह्निबर्हिणौ २ हस्तजङ्घौ शार्ङ्गःकश्च मानलानीतभंगायामेनीवि
चित्राशिखर्येगे मलिनीपुष्पवत्यां च प्रतियत्नावुभौ लिप्सोपग्रहौ २ सन्तोगुणं
नराधानसंस्कारश्च संस्कृतोमृतः हस्तोग्निः कुक्कुटी बर्हिर्हि शिखिनो जातसादिनो
गुणान्तराहितौ राज्ञो पत्तिलयाध्यासारथ्यौ हस्तिसारथिहयारोहौ २ वाजिनोश्वेषु
पक्षिणः २ कुलेप्यभिजनो जन्मभूम्यामपि २ अप्यत्रायनावर्षाविंशीहिभेश्च
श्च २ चंद्राग्न्यर्काविरोचनाः २ क्लेशोपि वृजिनः १ क्लीबेऽत्र दिलेचर्मपापयोः म
नस्वी मानवान् विश्वकर्मार्कसुराशिल्पिनोः २ आत्मा यत्नो धृतिर्बुद्धिः स्वभावो

ब्रह्मवर्षे च ९ तेजस्तत्त्व शास्त्रोत्तानकमन्त्रभेदवर्णकोऽहोयमनाद्यनाः २ अ

भिमानोर्थादिदर्पे ज्ञाने प्रणयहिंसयोः ४ घनो मेघे मूर्तिगुणे त्रिषु मूर्ते नि

अ॰ रन्तरे ४ स्थलेलोमवृद्धेविस्तारेवल्कस्य वाधेच इनः सूर्ये प्रभौ २ राजा मृगा

को॰ ङ्के क्षत्रिये नृपे ३ वाणिन्यौ नर्तकीदूत्यौ २ विस्मयाच स्रवन्त्यामपि वाहिनी।

७९ सेनायां च ह्लादिन्यौ वज्रतडितौ २ वंदायामपि कामिनी। स्त्रीविशेषे च त्वग्दे

हयोरपि तनुः। क्षेमे स्वेवीरणे च सूनाधोजिह्विकापि च। महत्त्व यस्थाने प्र

स्थे च क्रतुविस्तारयोरस्त्री वितानं त्रिषु तुच्छके मन्दे ४ शून्ये कर्करे च ग्रथके नन्वे

कृत्ये केतावुपनिमन्त्रणे २ गन्धे च वेदस्तत्त्वं तपो ब्रह्म २ ब्रह्मा विप्रः प्रजापतिः

उत्साहने च हिंसायां सूचने चापि गन्धने २ प्रकाशने च आतञ्चनं प्रतीवापजव

नाप्यायनार्थकं २ व्यंजनं लाञ्छनं श्मश्रुनिष्ठानावयवेष्वपि ४ ककारादीन्य ७९

वराणि च स्यात्कौलीनं लोकवादे युद्धे पश्वहिपक्षिणाम् २ स्यादुद्यानं निःस
रणे वनभेदे प्रयोजने २ अवकाशे स्थितौ स्थाने २ क्रीडादावपि देवनं १
परिदेवने द्यूते च उत्थानं पौरुषे तंत्रे सन्निविष्टोद्गमेऽपि च २ मलोत्सर्गेत्रहवा
सेते च व्युत्थानं प्रतिरोधे च विरोधाचरणेऽपि च १ समाधिनिहृत्यौ च मारणे
मृतसंस्कारे गतौ द्रव्यार्थदापने निर्वर्तनोपकरणानुव्रज्यासु च साधनं १
मेघे मेछे स्तिहावुपाये सैन्ये च निर्यातनं वैरशुद्धौ दाने न्यासार्पणेऽपि च २ व्य
णादिश्लेष्ठौ च श्रमने व्यपदि भ्रंशो दोषे कामजकोपजे ४ सक्रोदेवानिष्पा
ले च पत्मादि लोम्नि किंजल्के तन्वाधे शोष्णलीघसि २ शरहति च वर्त्मने च छ
देधनि श्रकार्ह्यनले कौपीनं २ कल्पापरे च मैथुनं संगते रतौ २ प्रधाने परमा
त्माधीः २ महामात्यः प्रकृतिर्मे लोघष्ठु मत्तानं द्वारि विडूयोः २ प्रक्षनं गुष्णयल

अं॰
को॰
८
80

योः २ निधने कुलनाशयोः २ अन्तश्च क्रन्दने रोदनाह्वाने २ वर्ष्म देहप्रमाणयोः २
गृहदेहत्विट्प्रभावा धामानि ४ जन्मापि अथ चतुष्पथे संस्थानं सन्निवेशे च २
आकृतौ अस्त्रतौ च लक्ष्म चिह्नप्रभावयोः २ आच्छादने संविधानमपवारणमित्
युभे १ वसंच आराधनं साधने स्यादवाप्तौ तोषणेऽपि च २ अधिष्ठानं चक्रपु
रप्रभावाध्यासनेष्वपि ४ आरोपणे व्यवस्थापने च रत्नं स्वजातिश्रेष्ठेऽपि १ म
णौ च वने सलिलकानने १ जातौ जातौ यदुत्कृष्टं तद्रत्नमभिधीयते तलि
नं निर्मले स्तोके २ अयत्नेन निर्गले च वाच्यलिङ्गास्तथोत्तरे समानाः सत्स
मैकेषु ३ पिशुनौ खलसूचकौ २ हीनन्यूनावूनगर्ह्यौ २ वेगिशूरौ तरस्वि
नौ २ अभिपन्नोऽभिराद्धोऽभिग्रस्तव्यापन्नावपि ३ अभिङ्तश्च अथर्थ्यै सा
आह लोक्यं शम्यादिदानानां यानन्तां च शासनं २ निधनमवसानेऽपि १ ८

सार्थेवाणिग्विकेयनी २ कल्याणदेपिकौपीनेनानाखेदेपिवेदना। घ्राणेवले
र्थे। भार्यायांजनी। दोषोपिलांछने। इतिनांताः कलापोभूषणेवर्हेतूणी
रेसंहतेपिच ४ परिच्छदेपरीवापः पर्युप्तौसलिलस्थितौ २ गोधुग्गोष्ठपति
गोपौ २ हरीविष्णुवृषाकपी २ वाष्पमूष्माश्रु कशिपुत्वन्नमाच्छाद
नेद्वये २ तल्पंशय्याट्टदारेषु २ स्तंभेपिविटपोस्त्रियाम् स्कंदादूर्ध्वंतरोःशाखायां
विस्तारेच प्राप्तरूपस्वरूपाभिरूपाबुधमनोज्ञयोः २ भेद्यालिंगाअमी कूर्मी
वीणाभेदश्चकच्छपी २ कुणपोमृगरोमंच्येपटेचाङ्गोष्टमेंशाके २ इतिपांता
कूर्मीवीणाभेदश्चकच्छपी २ कुणपोमृगरोमंच्येपटेचा रेफोवर्णेसमाख्यातः
कुत्सितार्थेत्रिलिंगकः रेफःस्यात्पापवर्ण्ययोः २ इतिफांताः श्वेतरामठक
लेशगंधर्वोदिव्यगायने २ मृगभेदेच कंवुर्नावलयेशंखे २ कम्बुकेच स्त्रिजिह्वे

सर्पेमहवकौ २ शर्वौन्यलिंगः घागाहपुंवज्रन्तेपि सर्वजान ग्रतीतेनुभवेक्लीवे १
चित्रपुंखेपि कादम्बः २ पत्नीवनितेवोद्दितठेकटौ २ दर्वीफणापि १ कामि
ष्ठ विंवोस्त्रीमंडलेचाम्रतौपफले ३ इतिवांताः कुंभौघटेभमूर्धांशौ २ डिंभौ
तुशिशुवालिशौ २ स्तंभौस्थूणाजडीभावौ २ शंभूब्रह्मत्रिलोचनौ २ ग्रुक्ष्म्रपि
ज्ञविभ्रूणार्भकागर्भाः ३ ग्रंतर्भवेच विस्रंभः प्रणयेपि च १ ग्रविसंवादे विश्वासे
च स्याद्भेर्यांदुन्दुभिः पुंसि स्यादक्षे दुन्दुभिः स्त्रियाम् १ स्यान्महारजने क्लीवे कुसुं
भः करके पुमान् क्षत्रियेपि च नाभिर्ना १ विजिगीषोगतिवक्रमध्येतंदेव स
रभिर्गवि च स्त्रियाम् १ वसंतेमनोज्ञौ सुगंधौ च सभा संसदि सभ्येतु १ सम्हेषा
लायांस्तेच विश्रब्धेपि वल्लभः १ प्रियेध्यक्षे च करभौ करप्राणौ ष्ट्रौ २ रंभा स्यात्क
दलीतथा इतिभांताः किरणप्रग्रहौ रश्मी २ कपिभेकौ प्लवंगमौ २ इच्छामनो

भवौ कामौ २ वाच्यार्थे च प्राङ्गयोगोऽपराक्रमौ २ धर्माः पुण्ययमन्यायस्वभा
वाचारसोमपाः ४ युधिष्ठिरपिता देवश्च धर्मसाधानयागादौ च उपायपूर्व
आरंभ उपधा चाप्युपक्रमः २ वणिक्पथः पुरं वेदो निगमः २ नागरो वणिजू नै
गमौ द्वे २ बले रामो नीलवाहसिते त्रिषु ४ भार्गवे काञ्चनस्थे च शाखादिपूर्वो
देहेऽपि ग्रामः १ विषयोऽकदे ग्रामे गेयभेदे च क्रान्तौ च विक्रमः १ शौर्ये च स्तोमः
स्तोत्रेऽध्वरे ह्वंहे ३ जिह्मस्तु कुटिलेऽलसे १ उष्मेऽपि घर्मः १ आतपे ग्रीष्मे च वेदा(
लंकारे भ्रान्तौ च विभ्रमः २ गुल्मा रुक्स्तम्भसेनाश्च ३ रत्नास्थाने च जामिः
स्वसृकुलस्त्रियोः २ क्षितिक्षान्त्योः क्षमा २ युक्ते क्षमं शक्ते हिते त्रिषु त्रिषु श्यामौ
हरित्कृष्णौ २ श्यामा स्याच्छारिवा निशा २ कान्ता गन्धप्रियंगल्लनाश्च ललामं
पुच्छपुण्ड्राश्वभूषाप्राधान्यकेतुषु २ वामौ वल्गुप्रतीपौ च १ द्रविणं तरश्च वामा

कामिनीव प्रथमोन्तेन त्वन्तितौ २ जीर्णं च परिभुक्तं च यातयाममिदं द्वयम् ३ अ
अ॰ घट्टनाग्राहस्तम्भो मस्त्वोतत्त्वभोऽग्रमजिरं तु विनिर्गमः १ श्यामौ श्वेतावस्त्रौ रोर
को॰ भीमारुद्रभीषणौ पाण्डवाः ३ द्युतिमान्ताः तेजोऽगगा हङ्गैनतारसौ २ निलयापचयौ
८२ त्वयो २ आकल्पान्तम् स्वश्रयौ हेवरमालौ २ भ्रान्तजनद्विषौ २ पर्जन्यौ रसदब्दैन्द्रौ
82 स्वावर्या स्वामिवैश्ययोः २ तिष्यः पुष्ये कलियुगे २ पर्यायोऽवसरे क्रमे पर्यायो थी
नयपथस्तान विष्वासहेतव रेधे ग्राहे १ अयानत्यागौ ली जेह्वे षान्तनाययोः २
स्फुलोऽन्वयस्त्वमाकल्पेनागानेऽमध्यमे गते २ समयाः शपथाचारकालसिद्धां
नसंविदः ४ नियमस्तु व्यसनान्यशुभं दैवे विपदित्यनयास्त्रयः ३ अत्ययोऽति
क्रमे कृच्छ्रे दोषे दण्डेऽपि ४ अथापदि युद्धायत्योः संपरायः २ पूर्वसूत्रे ऽपि च
मान्तस्तु पश्चादवस्थायि बलं समवायश्च सन्नयः २ संस्थाने सन्निवेशो च संस्था ८२

यः २ मतल्लिकेच प्रणाय्यासम्मतीवि स्रंभयाचु मार्गेमाणः ३ परिचयोच विरोधेविसं(
म्लुयः १ विषयोयस्ययोज्ञातस्तत्रशब्दादिकेष्वपि २ ग्रामसम्हृतेच विरोधे
निर्यासोपिकषायोस्त्री १ नवरश्वशब्देरक्षेरागविशेषेवत्ताप्यीतवर्णेयोगेव स्या
न्समायोप्रतिश्रयः १ प्रासपदेव प्रायोभ्यस्तगमने अनशानेसहशोव मन्व
दैन्येव्यत्रतोक्तापि ३ महस्योपस्थयोगुह्यं २ सन्ध्येशाथपथतथ्ययोः २ वीर्यंभलेश
भावक्ष २ रेतोवीरकर्मच इवोभ्मध्येगुणाश्रये २ हृष्टिव्याहेदोधनेशेषपेवपि
ह्रंयस्यागलीविगतशल्याच वृषाकपायीश्रीगौर्योः २ स्वाबीस्वाहाव अभिख्या
नामशो नेगहेभेभ्रौ ४ भाग्यंकर्मशुभाशुभे २ कपोलस्द्वेमत्वोगौगेवं २ विशाल्य
देतिकायिव १ लागलीविगतशल्याव वृषाकपायोश्रीगौर्योः २ स्वाबीस्वाहाव
अभिख्यानामशोभयोः २ आरंभोनिष्कृतिःशिक्षापूजनंसंप्रधारणम् उपायः

ग्र॰ को॰ २३ 83

कर्मचेष्टावाविकित्साचनवक्रियाः ५ धात्वर्थेगर्भाधानादिसंस्कारेऽर्थदेहिकेच
छायासूर्यप्रियाकांतिः प्रतिबिंबमनातपः कक्षाग्रकोष्टेहर्म्यादेः कोष्ठंम(
ध्येभवेयने ३ उद्योगेच कृत्याक्रियादेवतयोः त्रिषु भेषयनादिभिः ३ जन्यःस्या(
ज्जनवायेऽपि पितरिमश्वाहकलोकेच जगन्त्योत्ये धमेपिच २ जघनमवेच गार्हा
धीनोचवत्सचो याप्यश्च कल्योसज्जनिरामयो २ हतश्च प्रभातेच कादम्बरीव
ग्रात्मवाननपेतोर्थादध्यो २ पुण्येतचार्वेपि । सुकृतेच श्रेयप्रशस्तश्रेयोपि ।
प्रान्तहेमरुप्यादौच कल्योवलवागपि । वाताच न्यायेपिमध्यःस्यात् । ग्रे
नरेबलग्रेप्रतप्रमाणेच सोमसंहृदरेसोमसेवते २ चंद्रजलेच कुग्गाग्राह सर्व
त्राभिषजौवैद्यो । ऊल्याजालवश्सःसरित् २ फलकल्याणयोर्भव्योयोग्येसोप्रति
केत्रिषु २ नयद्वारातिक्रमेपि । जलस्थानेपिवाशायः । दैत्याचार्योपिधिस्यो

ना। कषायः सुरभावपि। वेङ्गोरयोवितानेपि। स्यादाम्नायोन्वयेश्रुतौ २ शीतेश्वि
नेसितेश्वेतं २ जात्येजलजकान्तयोः २ व्यवायोव्यवधौरत्याम् २ आत्माकाम(
स्वल्पकयः २ इतियोनाः निवहावसरौवारौ २ ऊमेव संस्तवौप्रस्तराध्वरौ २ गङ्गी
ष्यातिपुत्राघो २ गरुडस्तुङ्गस्मरेश्वल्लकश्च शापपौत्रगसेधायो २ प्रकारौभेदसादृश्ये २
आकाराविङ्गिताकृती २ सन्निवेशाश्व किंशास्त्रथान्यच्छकेसमङ्गधन्वधराधरौ २ अ
इयोद्रुमघोलाकौः ३ स्त्रीस्तनाहौपयोधरौ २ धान्नारिदानवाहवाः ३ वलिहस्ता
शवः कराः ३ हसिंशंरेच प्रदराभङ्गनारीरुग्वाणा ३ अस्त्राः कचाग्रपि। वाङ्क्षेस्तु
णेव प्रजानहंगोगौः कालेप्यस्मृज्ञनीवत्सवरौ २ स्वर्णेपिराः। धनेमेढ्ठेच परि
करः पर्यकपरिवारयोः २ समूहारंभयोः प्रगाढमात्रबंधेच मञ्जाशङ्केशवनारः
स्यात्। अङ्गमोक्तिकेकनीनिकातारकयोः प्रत्यच्छास्वरेरूप्येच शारोवायौ। सत्रा

मे॰ को॰ २४

त्रिषु कर्बुरे । अथप्रतिहताजिसे विद्रावणत्सरे गरः ४ ग्रामीपाले च वेदभेदे गमिवादे मे
त्रः २ मायावीजारे च मित्रोरवावपि । स्त्रलिहि च मर्वेशूद्रपार्वंदेपिस्वरः ४ वज्रे च
गृहेप्यवस्करः १ वर्वस्के च आडंबरस्तूर्यरवे गजेंद्राणां च गर्जिते २ संरंभे च अभि
ष्टरोभियोगे च शौर्ये मत्रहनेपि च ३ स्याद्गंगमेपरीवारः खड्गकोशे परिच्छदे ३ वि
ष्टरो विटपी दर्भमुष्टिः पीठाद्यमासने ३ द्वारि द्वास्थे प्रतीहारः प्रतीहार्यप्यनंतरे
विपुले नकुले विष्णौ बभ्रुः स्यात्पिंगले त्रिषु ४ सारो बले स्थिरांशे च न्याय्ये क्लीबं वरे त्रि
षु ५ दुरोदरो द्यूतकारे । पणे द्यूते दुरोदरं महारण्ये दुर्गपथे कांतारः पुंनपुंसकं २ म
त्सरोन्यशुभद्वेषे तद्वत्कृपणयोस्त्रिषु ३ देवाहूते क्लचेहे त्रिषु क्लीवे मनाक्प्रिये ३
विवाहोस्तु वेश्मांकुरे करेरो स्त्रीन रूमेदेचपटे वना ३ नाव मज्जनने हलस्त्रियेपतिसरो
स्त्रियाम् २ यागेनिमोन्येच यमानिलेंद्रचंद्रार्कविष्णुसिंहांशुवाजिषु शुकाहिक २४

84

पिभेके भूहरिर्नाकपिलेत्रिषु ॥ शार्करा कर्परांशेऽपि । इक्षुविकारे शर्करिलदेशे च या
त्रा स्याद्यापने गतौ २ देवोत्सवे च इरा भूवाक्सुराप्सु स्यात् ४ मुद्रेव तन्द्री निद्राप्रमी
लयोः २ धात्री स्यादुपमातापि क्षितिरप्यामलक्यपि क्षुद्रा व्यङ्गा नटी वेश्या स
रघा कण्ठकारिका ५ त्रिषु क्रूरेऽधमेऽल्पेऽपि क्षुद्रं ३ लपणे च मात्रा परिच्छदे अल्पे च व
त्रिमाणे मात्रा २ यने कर्णभूषणेः त्रिनिमेषा कालेनाल्पांगे च मात्रं कार्त्स्न्येऽवधारणे २
स्वार्थे च आलेख्याश्चर्ययोश्चित्रं २ तिलके तभद्रा नक्षत्रयोश्च कलत्रं श्रोणिभार्य
योः २ योग्यभाजनयोः पात्रं २ नदीकूलान्तरे यज्ञभाण्डे नासान्तकर्णेऽपि च पत्रं वा
हनपक्षयोः २ पर्णे च निदेशग्रन्थयोः शास्त्रं २ शस्त्रमायुधलोहयोः २ पर्णे च यं
स्याज्जटांशुकयोर्नेत्रं २ मंथानरज्जौ ख्याहिणवस्तिनाड्यां च क्षेत्रं पत्नीशरीरयोः । के
दारे सिद्धस्थाने गणिनस्य व्यवहारे च मुखाग्रे क्रोडहलयोः पोत्रं । गोत्रं तु नाम्नि च ।

अ॰ को॰ ८५ 85

ऊले ऽग्नौ लेव गोसमूहे च सत्रमाच्छादने यज्ञे सदादाने वनेऽपि च ४ स्तंभे स्थापने च अ
जिरं विषये काये २ अंगने च अम्बरं व्योम्नि वाससि २ नागं पद्मभेदे च चक्रं राष्ट्रेऽपि(
आयुधे रथांगे सैन्ये तैलिकजलालावुपकरणे च चावाकेऽरु योगगुणावर्तयोरत्र अ
क्षरं तु मोक्षेऽपि १ वर्णे परब्रह्मणोस्तु नीरमप्स्वेव २ क्षये च स्वर्णेऽपि शरीरे वेदोऽद्रौ २ व
हृद्धिमांस्त्रीऽस्त्र द्वारमात्रेऽपि गोपुरम् १ पुरद्वारे च गह्वरं दंभे गह्वरे ऽद्धे २ गिरिजेऽपि च
रहोऽन्तिकमुपह्वरे २ पुरोऽधिकमुपर्यग्राणि ३ भित्ताभेदे च अगारे नगरे पुरं मंदिरे
च २ अधराष्ट्रो विषये स्यादुपद्रवे २ वरोऽस्त्रियां भयेऽस्त्रभे २ ईषदर्थे च वज्रोऽस्त्री ही
रके पवौ २ तंत्रं प्रधाने सिद्धान्ते सूत्रवाये परिच्छदे ४ आयत्ते शास्त्रप्रक्रियायां योगवगे(
शीरं चामरे दंडेऽथ्यौ शीरं शयनासने २ उशीरोऽद्ववेव पुष्करं करिहस्ताग्रे वाद्यभांडमु
खे जले व्योम्नि खड्गफले पद्मे तीर्थौषधिविशेषयोः ८ अंतरमवकाशावधिपरि ८५

धानान्तर्धिभेदतादर्थ्ये छिद्रात्मीयविनाबहिरवसरमध्येन्तरात्मनि च स्थाल्या
थैव मुस्तेपि पिठरं । वनस्पत्यां सोऽथ राजकशेरुण्यपि नागरं । शुंठ्यां नगरभवे च शा
र्वरं त्वन्धतमसे घातुकेभिन्यलिंगकः २ गौरोरुणे सिते पीते २ व्रणकार्यप्यरुष्क
रः । भल्लातके च जठरः कठिनेपि स्यात् । अधस्तादपि चाधरः । ओष्ठे
हीने च अनाकुलेपि चैकाग्रः । अवहिते च अग्रोभ्यासन्नप्राञ्जले २ उपर्युदीच्य
श्रेष्ठेष्वप्युत्तरः स्यात् २ वाक्ये प्रतिवाक्ये च अनुत्तरं एषां विपर्यये २ क्षुद्रहृद्गाना
न्मोत्तराः पराः ४ शूरौ च स्वादुप्रियौ तु मधुरौ २ क्रूरौ कठिननिर्दयौ २ उदारो दा
तृमहतोः २ अनाकुले च इतरस्त्वन्यनीचयोः २ मन्दस्वच्छन्दयोः स्वैरः २ शुभ्रमु
द्दीप्तशुक्लयोः २ आसारो वेगवद्वर्षे सैन्यप्रसरणे तथा २ धारासंपाते चोत्कर्षेश्रो
करोहेपि तत्परः । वंधुरं सुन्दरे नम्रे २ गिरिः कंदुकशैलयोः २ वनस्पत्यादिहवि

अ. को. ८५

86

कौ २ अधीरः कातरे चले २ ऊतिरोनाः चूडा किरीटं केशाश्च संयता मौलयस्त्रयः
द्रुमप्रभेदमातंगकांडपुष्पाणि पीलवः ३ कृतांतानेहसोः कालः २ महाकालेक
ल्लवर्णे च चतुर्थेऽपि युगे कलिः १ कालहेरणे च कलहे रणे च कमलाश्रीर्मेरोगेऽ
क्लिष्टीवे स्यात्पमतोयः योः ४ स्यात्तुरंगेऽपि कमलाः प्रावारेऽपि च कंबलः सास्ना
यां रागविशेषे च करोपहारयोः पुंसि बलिः प्राण्यंगजे स्त्रियाम् ३ दैत्ये च स्थौ
ल्यसामर्थ्यसैन्ये बलं ना काकसीरिणोः ५ वातूलः पुंसि वात्यायामपि वातास
हे त्रिषु २ उन्मने च भेद्यलिंगाः शठे व्यालः पुंसि श्वापदसर्पयोः ३ आडः व्याली
मलोऽस्त्री पापविट्किट्टानि ३ अस्त्री शूलं रुगायुधे शंकावपि द्वयोः कीलः १ ज्वा(
लायां वेधने रतौ प्रहरणविशेषे च पालिः स्त्र्यश्र्यंकपंक्तिषु ३ प्रांते च कलासि
ल्पे कालभेदे २ आली सख्यावलीअपि १ अनर्थे च अकांडे विकृतौ वेलाकाल

मर्यादयोरपि ३ वकुलः कलिकागावो वकुलोग्निः शितौ त्रिषु ४ पटेच वकुलोऽप्य
स्त्रि लीलाविलासक्रिययोः २ उपलाशर्करापिच इक्षुविकारेव शोणितेंभसि
कीलाले २ मूलमाद्येशिफाभयोः ३ ग्रंतिकेच जालंसमूहआनायगवाक्षक्षा
रकावपि ४ दंभेऽपींद्रजालेच शीलंस्वभावेसद्वृत्ते २ सस्येहेतुकृतेफले २ आधुया
ग्रेलाभेव वहिर्नीवकृजोः क्लीवेसमूहेपटलंतना ३ ग्रथः स्वश्वयोरस्त्रीनलं २ इध्येव
पेटेवितस्तौगोथायांच स्यादामिषेपलं १ कर्षेवतन्दृयेव गोर्वानलेपिपातालं १ रसा
तलेव वेलंवस्त्रेथमेत्रिषु २ उत्कलेशात्तुभिः कीर्णेमध्यभेनान्ततषानले २ निर्णी
तेकेवलयोमितित्रिलिंगेत्वेककृत्स्नयोः ३ पर्याप्तिदेमनुएंयैषुज्जशालेशिलिते १
त्रिषु प्रवालमंकुरेप्यस्त्री विद्रुमेवीणादंडेव त्रिषुस्थूलंजडेपिच १ पीवरेव करा
लोदंतुरेतुंगे २ वाचोदलेपिपेषालः २ सदेवच मार्वेभेकेपिवालः स्यात् २ केशेवा

धैव लोलश्चलसतृष्णयोः २ कुलं गतेऽपि नालीके २ तुवेरे वैकतुंडलः १ स्त्री
अ॰ ह्यवावर्त्तयोर्हेला २ शकलं त्वचयोर्दले २ तूलिश्चित्रोपकरणे शलाकान्हश्र
को॰ यघोः ३ नमलेव्याजले शाहे १ शष्कुलीकर्णपाल्यपि इति लांताः दवदावौ वना
८७ रण्यवह्नी २ जन्महरौ भवौ २ ग्रामिसे समसत्ताकल्याणेषु च मंत्री सहायः सचिवः २
87 पतिशाखिनराधवाः ३ अवयः शैलमेषार्काः २ आज्ञाह्वानाध्वराहवा ३ भावः स
सत्तास्वभावाभिप्रायचेष्टात्मजन्मसु ९ पूज्यस्यायादिषु च स्यादुत्पादे फलेपुष्पे
प्रसवो गर्भमोचने ४ अपन्येच अविश्वासेपह्नवेपि १ निकृतावपि निह्नवः १ अप(
लापेच उत्सेकामर्षयोरिच्छाप्रसवे महे उत्सवः ४ अनुभावः प्रभावे च सतां च मति
निश्चये २ भावस्तवने च स्याज्जन्महेतुः प्रभवः स्थानं चाद्योपलब्धये २ क्लीवे पा
रणावं शाखे वर्णभेदे त्रिलिंगकं ध्रुवो भभेदे क्लीवे तु निश्चिते शाश्वते त्रिषु ३ कीले

निस्रुधेस्याद्विनाशेच स्वोज्ञातावात्मनिस्वंत्रिषात्मीयेस्वोस्त्रियांधने ४ स्त्रीकटीव
स्त्रबंधेपिनीवीपरिपणेपिच २ आयव्ययविश्रब्धेधनेकारागृहेच शिवागौरी(
फेरवयोः २ हरीतक्यामलकीच द्वंद्वंकलहयुग्मयोः २ द्रव्यासुव्यवसायेषुस
त्वमस्त्रीतुतुजंतुषु ४ क्लीबेनपुंसकेषंढे वाच्यलिंगमविक्रमे प्रत्यधगातिप्रणतौ
प्राध्वो २ प्राध्वंचबंधने इतिवान्ताः द्वौविशौवैश्यमनुजौ २ द्वौचाराभिसरौस्प
शौ २ द्वौराशीपुंजमेषाद्यौ २ द्वौवंशौकुलमस्करौ २ रहःप्रकाशौवीकाशौ
निर्वेशोभृतिभोगयोः २ कृतांतेपुंसिकीनाशः क्षुद्रकार्षिकयोस्त्रिषु ३ कर्कटे
वपरेलक्ष्येनिमित्तेपदेशः ३ प्रसिद्धौच स्यात्कशमपप्लव १ दर्भेवपलेच दशा
वस्थानेकविधाप्यपि १ वर्तिःपरांतेच प्राप्तान्तस्लापिचायता १ दिक्-वशा(
स्त्रीकरिणीवस्यात् २ वन्ध्यागवीच दृग्तानेतातितिविषु २ दर्शोनेः द्विनच स्यात्

अ॰ को॰ ८८ 88

कर्कशः साहसिकः कठोरामसृणावपि ३ प्रकाशोतिप्रसिद्धेपि १ प्रकटेउद्यो
तेच शिशावज्ञेचबालिशः २ ज्ञम्यग्राह नाशः क्षयेतिरोधाने २ जीवितेशः।
प्रियेयमे २ नृशंसखड्गौ निस्त्रिंशौ २ अंशुः सूर्ये १ अंशवः कराः १ आशाहाख्याशा
लिप्सोच्चार्थे २ पाशो बंधनशस्त्रयोः २ इति शांताः स्वरमन्त्यावनिमिषौ २ पु
रुषात्ममानवौ २ काकमत्स्यात्खगौ ध्वांक्षौ २ कक्षौचतृणवीरुधौ २ पापेपार्श्वे
भित्त्यांच अभीषुः प्रग्रहे रश्मौ २ प्रैषः प्रेषणमर्दने २ पक्षः सहायेपि १ उष्णीषः
शिरोवेष्टकिरीटयोः २ शुक्लेमूषके श्रेष्ठे सुकृते वृषभे वृषः ५ कोषोस्त्री कुड्म
ले खड्गपिधानेर्थौघदिव्ययोः ४ पात्रविशेषेच द्यूतेक्षे शारिफलकेप्याकर्षः ३
अथाक्षमिन्द्रियेनाद्यूताङ्गे कर्षेचक्रेव्यवहारेकलिद्रुमे ९ कर्षूर्वानौ करीषाग्निः
कर्षूः कुल्याभिधायिनी ३ पुंभावे तत्क्रियायां च पौरुषं २ विषमप्सुच १ गरलेच

उपधानेः प्याः मिषंस्यात् मांसेव अपराधेऽपि किल्बिषं १ पायेव साहृष्टोलो(

कथान्वेषो वत्सरे वर्षमस्त्रियाम् २ प्रेतान्ननेतर्णप्रस्ता २ भिन्नासेवार्थनाश्र

तिः २ ह्विरकोभापि १ ह्रीमिश्च त्रिपुपरे सवेकान्त्वेनिकृष्टयोः २ प्रत्यतेःपि

कृतेप्यलः २ इतनस्त्रप्रेमणविष्कृणे वजः सेख्याप्रगतेब्रलते ३ चोषैारवन्न

जो २ कपिशीर्षभित्तिश्रृंगे १ अनृतर्षश्चषकःसुरा दोषोवातादिके १ दोषारा

त्रौ १ दक्षोपि कुक्कुटः १ श्रृंगप्रभागेगेरूपाद्वयोश्चमुवेष्टरणे २ इतिषांताः २

विस्पेनलछ्रेतोऽलंसो २ आत्माप्राणोयतिविशेषश्च सूर्यवह्नीविभावसू २ वत्सौ

तर्णकवर्षौद्वौ २ वत्सश्च सारंगाश्च दिवौकसः १ मृगाश्चातकाश्च श्रृंगारादौ

विषवीर्यगुणेरागेद्रवेरसः ९ पारतेदेहधातौमृविच पुंस्युत्तंसावतंसौद्वौकर्

णपूरेपिशेखरे २ देवभेदेनलेरश्मौवसुः ३ रत्नेधनेवसु २ विष्णौचवेधाः १

अ॰ को॰ ८८
८९

स्त्रीनाभीरितायौसान्हिदेस्तूयोः २ लालसे प्रार्थनौत्सुक्ये २ हिंसाचौर्यादिकर्म
च । वयश्च प्रहरस्थापि । मानाच द्यावौरोदसौरोदसी चते २ ज्वालाभासौ न
पुंस्यर्चिः २ ज्योतिर्भद्योतदृष्टिषु ३ पापापराधयोरागः २ खगबाल्यादिनोर्वयः २
तेजःपुरीषयोर्वर्चः २ महस्तूत्सवतेजसोः २ रजोगुणे च स्त्रीपुष्पे २ रा
हौच राहौध्वान्तेगुणेतमः ३ छंदःपद्येऽभिलाषे च २ वेदे च तपः कृच्छ्रादिकर्म
च । मार्गे ग्रीष्मर्तौ च सहो बले । सहा मार्गः । नभः खं श्रावणे नभाः । ओकः
सद्म । आश्रयश्चौकाः । पयः क्षीरं । पयोम्बु च । ओजो बले दीप्तौ २ विषमसंख्या
वाची च स्रोतोऽम्बुवेगेन्द्रिये निम्नगारये २ तेजः प्रभावे दीप्तौ च बले शुक्रेऽपि ४ अतस्त्रि
षु विद्वान्विदंश्च । चेडितात्मनयोश्च बीभत्सो हिंस्रोऽपि । जगत्यसितो जनस्तु प्र
तिशये त्वमी वृद्धप्रशस्ययोर्ज्यायान् कनीयांस्तु युवाल्पयोः २ वरीयांस्तूरुवर

योः १ साधीयान्साधुबाढयोः इति सान्ताः दलेऽपि बर्हः १ मयूरपिच्छे च निर्बन्धोप-
रागार्कादयो ग्रहाः ३ भूते च द्वार्यापीडे क्वाथरसे निर्यूहो नागदन्तके ३ तुलासू-
त्रेऽश्वादिरश्मौ प्रग्राहः प्रग्रहोऽपि च २ पत्नीपरिजनादानमूलशापाः परिग्रहाः
दारेषु च गृहाः १ वेश्मनि च श्रोण्यामप्यारोहो वरस्त्रियाः १ आरोहणेऽप्यवारोह
व्यूहो वृन्देऽपि १ सैन्यविन्यासे च अहिर्वृत्रेऽपि १ सर्पे वप्रे च अग्नीन्द्वर्कास्तमोपहाः ३
परिच्छदे नृपार्हेऽर्थे परिबर्हः २ यत्ने च इत्यमरकोशे तृतीयकाण्डे नानार्थ-
वर्गः तृतीयः ३ ॐ अव्ययवर्गः परे आङीषदर्थेऽभिव्याप्तौ सीमार्थे धातुयोगजे ४
आ प्रगृह्यः स्मृतौ वाक्ये २ आस्तु स्यात्कोपपीडयोः २ पापकुत्सेषदर्थे कुः धि-
क् निर्भर्त्सननिन्दयोः २ चान्वाचयसमाहारेतरेतरसमुच्चये ४ स्वस्त्याशीःक्षेम-
पुण्यादौ ३ प्रकर्षे लङ्घनेऽप्यतिः २ स्वित्प्रश्ने च वितर्के च २ तुः स्याद्भेदेऽवधारणे २

अ॰
को॰
८०
९०

सकृत्सहैकवारेपि २ आराद्दूरसमीपयोः १ प्रतीच्यांचरमेपश्चात् २ उताप्य
र्थविकल्पयोः २ अपिसमुच्चयेप्रश्ने २ नयापत्नांतरेपिच १ पुनःसहार्थयोःश
श्वत् २ नित्यार्थेच साक्षात्प्रत्यक्षतुल्ययोः २ खेदानुकंपासंतोषविस्मयामंत्र
णेबत हंतहर्षेनुकंपायांवाक्यारंभविषादयोः ४ दानेनिश्चयेच प्रतिःप्रतिनिधौ
वीप्सालक्षणादौप्रयोगतः २ इतिहेतुप्रकरणप्रकर्षादिसमाप्तिषु ५ प्राच्यांपुर
स्तात्प्रथमेपुरार्थेग्रतइत्यपि ४ पूर्वदेशेकालेच यावत्तावच्चसाकल्येःवधौमा
नेवधारणे ४ मंगलानंतरारंभप्रश्नकार्त्स्न्येष्वथोअथ अधिकारेप्रतिज्ञायांच वृ
थानिरर्थकाविध्योः नानानेकोभयार्थयोः २ विनार्थेच नुपृच्छायांविकल्पेच २
वितर्केच पश्चात्सादृश्ययोरनुः २ लक्षणेवीप्सायांदेशेच प्रश्नावधारणानुज्ञा
नुनयामंत्रणेननु ५ गर्हासमुच्चयप्रश्नशंकासंभावनास्वपिः ५ उपमायांच

उपमायांविकल्पेवा २ हंहेसम्बुद्ध्ययेव सामित्वर्धेजुगुप्सिते २ अमासहस(
मीपेच २ कंवारिणिचमूर्ध्निच २ निंदासह्लयोश्च इवेत्थमर्थयोरेवं २ उपदेशे
निश्चयेंगीकारेच नूनंतर्केर्थनिश्चये २ तूष्णीमर्थेसुखेजोषम् २ किंपृच्छायां
जुगुप्सने नामप्रकाश्यसंभाव्यक्रोधोपगमकुत्सने ५ अलीकेविस्मयेच अलंभू
षणपर्याप्तिशक्तिवारणवाचकम् ४ निषेधेच हुंवितर्केपरिप्रश्ने २ भयेभर्त्स
नेअनिच्छायांच समयांतिकमध्ययोः २ पुनरप्रथमेभेदे १ निर्निश्चयनिषेधयोः
स्यात्प्रबंधेचिरातीतेनिकटागामिकेपुरा ३ उरर्युरीचोररीचविस्तारेंगीकृ
तौत्रयम् ३ स्वर्गेपरेचलोकेस्वर्वार्तासंभाव्ययोःकिल २ हेतौच निषेधा—(
लंकारजिज्ञासानुनयेखलु ४ समीपोभयतःशीघ्रसाकल्याभिमुखेभितः ५
नामप्राकाश्ययोःप्रादुः २ मिथोन्योन्यंरहस्यपि २ तिरोन्तर्धौतिर्यगर्थे २ हा

अ॰
को॰
८१
९१

विषादशुगार्तिषु ३ निंदायांच ग्रहहेत्वद्भुते खेदे हिहैं तावव धारणे इत्यम

रकोशेतृतीयकांडेअव्ययवर्गः चतुर्थः ४ ॐ चिरायचिररात्रायचिरस्याद्याश्चि

रार्थकाः ३ चिरेणचिरात्चिरमपिच मुहुः पुनःपुनः शश्वदभीक्ष्णमसकृत्स

माः ५ स्रागुरित्यंजसाह्नायसपदिमंक्षुमेचद्रुते ८ बाढम्राशतरसावल

वत्सुष्ठुकिमुतस्वत्यतीवचनिर्भरे ९ पृथग्विनांतरेणर्तेहिरुङ्नानाचवर्ज

ने ९ यत्तद्यतस्ततोहेतौयेनतेनच असाकल्येतुचिच्चन ३ कदा

चिज्ञात २ सार्धंतसाकंसत्रासममेसह ५ सत्स्वग्रन्तकल्पार्थकेशार्धं । वेय

नेच आर्थकेतद्यथायथा २ मृषाच ग्राहोउताहोकिमुतविकल्पेकिंकिमुत

च ९ तुहिचस्महवैपादपूरणे ९ ग्रहोनावल्गुभोःशाद्याश्च रजनेखनीश्दि

वाह्नीति १ ग्रघहोषावनक्तंच रजनाविति २ उषाच तिर्यगर्थेसाचितिरो ३ अथ

पसंबोधनार्थकाः स्युप्याट्पाडंगहेहैभोः ९ हंहोअरेव समया निकषा हिरुक् २
समेपंवअतर्किते तु सहसा । स्यात्पुरः पुरतोऽग्रतः ३ स्वाहा देवहविर्दाने श्रौष
ट्वौषड्वषट्स्वधा ५ किंचिदीषन्मनागल्पे ४ प्रेत्यामुत्रभवांतरे ३ वद्वा यथा
तथैवैवं साम्ये ९ अहो ही इति विस्मये २ मौने तु तूष्णीं तूष्णीकं ३ सद्यः स
पदि तत्क्षणे २ दिष्ट्या समुपजोषं चेत्यानंदे २ अथांतरेंतरांतरेण च मध्ये स्युः
प्रसह्य तु हठार्थकम् । युक्तेद्वे सांप्रतं स्थाने अभीक्ष्णं शश्वदनारते २ अभावे न
ह्यनो नापि ३ मास्म मालं च वारणे ३ पक्षांतरे चेद्यदि च तत्त्वे त्वद्धांजसा द्वयम् ।
प्राकाश्ये प्रादुराविः स्यात् २ ओमेवं परमं मते ३ समंततस्तु परितः सर्वतो विष्व
गित्यपि ४ अकामानुमतौ कामं । असूयोपगमेऽस्तु च । ननु च स्याद्विरोधोक्तौ ।
कच्चित्कामप्रवेदने । निःषमं दुःषमं गर्ह्ये । यथास्वं तु यथायथम् मृषा मिथ्या

अ॰
को॰
८२
92

चवितथे २ यथार्थंतु यथातथ्यम् १ स्युरेवंतुपुनर्वैवेत्यवधारणवाचकाः ५ ।

प्रागतीतार्थकं १ नूनमवश्यंनिश्चयेद्वयम् २ संवद्वर्षे १ अवरेत्वर्वाक् १ आमे

वं अंगीकारार्थौ २ स्वयमात्मना १ अल्पेनीचैः १ महत्युच्चैः १ प्रायोभूम्नि १ अ

द्रुतेशनैः १ सनानित्ये १ सनत्सनात्र बहिर्बाह्ये १ स्मातीते १ अस्तमदर्शने १

अस्तिसत्वे १ रुषोक्तावुम् १ ॐप्रश्ने १ अनुनयेत्वयि १ तर्केस्वित्स्यात् उषारात्रेर

वसाने १ नमोनतौ १ पुनरर्थेंग १ निंदानोत्क्रुष्टु १ स्वष्टप्रशंसने १ सायंसाये १

प्रगेप्रातःप्रभाते १ निकषांतिके १ परुत्परार्थैषमोब्दे पूर्वेपूर्वतरेयति ३ अद्या

त्राह्नि १ अथपूर्वेह्नीत्यादिपूर्वोत्तरापरात् तथाधरान्यान्यतरेतरात्पूर्वेद्युरादयः ५

उभयेद्युश्चोभयेद्युःपरेत्वह्निपरेद्यवि ह्योगते १ अनागतेह्निश्वः १ परश्वस्त्वपरे

हनि १ तदातदानीं २ युगपदेकदा १ सर्वदासदा २ एतर्हिसंप्रतीदानीमधु

नासंप्रतंतथा ५ दिविदिशाकालेऽर्वाक्सोप्राग्गुरुक्तान्यगादयः ३ इत्यमरकोशेऽ
नेकार्थवाचकः वृत्तः व्ययवर्गः पंचमः ५ ऊँ सलिंगशास्त्रैः सन्नादिकृत्तद्धितस
मासजैः अनुक्तैः संग्रहे लिंगं संकीर्णवदिहोन्नयेत् लिंगशेषविधिर्व्यापी विशे
षैर्यद्यबाधितः स्त्रियामीदूद्विरामैकाच्सयोनिप्राणिनामच नामविद्युन्निशा
वल्लीदिग्भूनदीह्रियाम् १ अदंतैर्द्विगुरेकार्थो नसपात्रयुगादिभिः तल्वृन्देये
निकाद्यन्ता वैरमैथुनकादिवुन् स्त्रीभावादावनिक्तिन्ण्वुल् ण्वच्ण्यत्युच् कप् उ
च इञ् अङ् अशाः उणादिषु निरूरीश्च ञ इ ङंते वलंस्थिरम् नक्कीडायांप्र
हरणं चेत् मौष्टापालवाणदिक् यजोजः साक्रियास्याचेत् संज्ञपानाहिफाल्य
णी श्येनंपाताचमृगयानैलंपातास्वधेतिदिक् स्त्रीस्यात्काचिन्मृणाल्यादिर्वि
वक्षापचयेयदि लंकाशेफालिकाटीकाधातकीपंजिकाढकी सिध्मकाशारिका

अ॰
को॰
९३
93

हिक्काप्राविकोल्कापिपीलिका तिंतिकीधातकर्णिकाभंगिः स्रुवेगायत्रीविपाहृयः
पिच्छाविनंशाकिंकिन्य—र्शिः शाल्मीत्रुणीहरम् सातिकल्याति यामेदीनाभीरा
जम्भापिच कल्लरीवर्ज्जरीपारीहोरालह्वाचसिध्मला लालालिखाचगंडूषा
ग्रध्रसीचमसीमसी इतिस्त्रीलिंगविशेषः पुंस्त्वसभेदानचराः सपर्यायाः सु
रासुराः स्वर्गयागाद्रिमेघाब्धिद्रुकालासिशरारयः करगंडोष्ठदोर्दंत कंठ
केशा नखस्तनाः अह्नाह्नांताः स्वेऽभेदाः रात्रांताः प्रागसंख्यकाः ग्रीवेष्टाघा
स्नुनिर्यासा असनंताश्चवाधिताः कशेरुजतुवस्तुनिहित्वानहविरामकाः
कषणभमरोपांतायपदंताअमीश्रथ पथनयसटोपांता गोत्राख्याचरणाह्वयाः
नाम्यकर्त्तरिभावेचघञब्अचतू अप नङ्.ण घा घुवः क्तु कर्त्तरिइमनिङ्भा
वेक्षोघोः किः प्रादितोऽन्यतः द्वंद्वैः खवरः वोऽत्रखवरः वानसमाहृते कांतः सूर्यै

द्रुपद्यो यष्टर्वीयः स्तूपकोपिच वटकस्थानवाकर्ष्वरल्लकश्चुञ्जरंगकः पुंस्त्वो(
न्येवः समुद्गश्च विटपट्टयष्टाणेवा कोष्ठारवतुहट्टाश्च पिंडगोष्ठपिवंजयवद्गे
तुः करंडोल्लगण्डो वरंडश्च किणोधुणः स्वतिः सीमंत हरित रोमंथोद्गीथबुद्बु
दाः काममेद्रोर्बुदः कुंदः पेनस्तूपौसखयको आतपः वर्त्रियेनाभिः कुणप
ग्वकेदाः शरस्वरमद्भुजाश्च गोलहिंगुलपुद्गलाः वेतालमल्लभल्लाश्च
रोडाशोपि पटिसः कल्माषोरभसश्चैव सकटाहः पतद्गृहः इति पुंलिंगविशे
षः द्वितीयेन्यत्रवारणपर्णपत्रप्रत्ययकं शीतोष्णमांसरुधिरमुखाक्षिद्रवि
णं बलम् फलंहेमशुल्वलोहम् सुखदुःखशुभाशुभे जलपुष्पाणिलवणं व्यं
जनान्यनुलेपनम् कोटेःशतादिसंख्यासावालक्षंप्रयतेशयनम् ध्यानकमश्र
द्वम् ग्रन्थं तम् यदनंतानम्वतेषि आंतसनोपर्धशिष्टराद्रंप्राकसंख्ययान्वितम्

ग्रं॰ कां॰ ८ ८ ९५

पात्राद्यदंतैरेकार्थो द्विगुर्लक्ष्यानुसारतः द्वंद्वैकत्वाव्ययीभावौ पथः संख्या
व्ययात्परः षष्ठ्याश्छाया बहूनां चेत्समासे संहतौ सभा शालार्थापि पराराजामनु
ष्यार्थाद्राजकात् दासीसभं नृपसभं रक्षःसभमिमा दिशः उपज्ञोपक्रमान्त(
श्च तदादित्वप्रकाशने कोपज्ञकोपक्रमादि कन्थोशीनरनामसु भावे नणकचि
ज्ञोन्ये समूहे भावकर्मणोः अदंतप्रत्ययाः पुण्यसुदिनाभ्यां परं त्वहः क्रियाव्ययानां
भेदकान्येकत्वेपि उल्कानोदके वौ वंपिञ्छं गृहस्थूणं किरीटं मर्मे योजने राजसूयं वा
जपेयं गद्यपद्ये कृतौ कवेः माणिक्यभाष्यसिंदूरचीवरपिंजरं लोकायतं हरिता
लं विदलस्थालवाह्लीकम् इति नपुंसकलिंगविशेषः पुंनपुंसकयोः शेषोर्धर्चपि
ण्याककच्छकाः मोदकस्तंडकष्टंकः शाटकः खर्वटोर्बुदः पातकोद्योगचरकतमा
लामलकानडः कुष्ठं पिंडं सीधु बुस्तं क्ष्वेडितं क्षेमकुट्टिमम् संगमे शतमानार्धर्चे

वल्लाभ्ययनोऽन्तवत् कवियं कंच कर्पासं पारावारं युगंधरम् यूपग्रीव पात्रीवयू

षं चमसं लिङ्कसो ग्रर्धवीवाह्नतादीनां पुंस्त्वार्थवैदिकं ध्रुवम् तत्रोक्तमिह लोकेपि

तच्चेदस्त्यस्तुशेषवत् इति पुंनपुंसकलिंगशेषः स्त्रीपुंसयोरपत्यांताः द्विचतुःषट्प

दोरगाजाः तिभेदाः उमाद्याच्छ्वस्त्री योगेः सहमल्लकः मुनिर्बाराटकः स्वातिर्वर्णकः

पायलिमंत्रः मृषास्यपादः कर्कंधूर्यष्टिः शाटीकटिः कुटी इति स्त्रीपुंलिंगशेषः स्त्री

नपुंसकयोर्भावक्रिययोः ष्यञ् कचिच्च वुञ् औचित्यं औचिती मैत्री मैत्र्यम् वुञ् प्राग्वुत्या

तः षष्ट्यंतप्राक्पदाः सेनाच्छाया शालासुरानिशाः स्याद्वा नृसेनं श्वनिशं गोशालमित

रे च स्रिकं पात्रावानेतोऽन्नरपदो द्विगुस्त्रियां पुंसि नपुंस्तु लपु त्रिवर्द्धं पञ्चखट्वीव त्रितक्षं चत्रितक्ष

पि इति स्त्रीनपुंसकशेषः त्रिषु पात्री पुटी वाटी पेटी कुवलदाडिमौ इति त्रिलिंगशेषः परंलिंगं स्वप्रधा

ने द्वन्द्वे तत्पुरुषेपि तत् अर्थान्ताः प्राप्तापन्नालंपूर्वाः परोपगाः तद्धितार्थो द्विगुः संख्यासर्वनामतदंतकाः ब

हुव्रीहिर्वद् नाम्नामेवं यातः कृदाहृति यणाद्यव्याक्रियायोगोपाधिभिः परगामिनः कृतः कर्त्रर्थसंज्ञायाम् कृत्याः क

र्तरि कर्मणि अणाद्यंतास्तेन रक्ताद्यर्थे नानार्थभेदकाः कतिसंख्या त्रिषु समासुषट् दसः लिङ्गव्ययम् परं विरोधे शेषं तत्र

ज्ञेयं शिष्टप्रयोगतः इति अमरकोशे तृतीय लिंगसंग्रहवर्गः षष्ठः ६ ॥ स्वरादिकांडे प्रथमे कांडे प्रत्येकं दश वर्गतः सामा

न्यकांडे च तथा वर्गाः षट् परिकीर्तिताः चत्रमर्वेशः संपूर्णः समाप्तः ॥ ॥

श्लो॰

१६००